

EVEREST TRANSPORT INC.

We are Hiring

Company Drivers

For team 65 cents per mile+Safety Bonus.
For Single Driver Run 55 cents per mile.
For Team 65 cents per mile+safety bonus.
Call, Goldy Ph: 260-797-1122

BUYING OR SELLING A HOME IN MICHIGAN

734-330-7933
734-459-1010
gary@soldbysingh.com
soldbysingh.com

RE/MAX CLASSIC

7 Offices to better Serve YOU!
Plymouth • Novi • Canton • Farmington Hills
Milford • Commerce Twp • Bloomfield Hills

Gurjeet Singh (Realtor)

BEST REAL ESTATE PACKAGE

Home Buying & Selling in Michigan

Residential & Commercial Loans

Home Improvement & Renovation

Loans Available in 26 States

CALL 734.709.9200

Vikram Jit Singh
Loan Officer (NMLS# 1485177)
Sister Mortgage (NMLS# 68437)

Malika Puri
Real Estate Agent

Nineteenth Year of Publication **ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ** **Price 50¢** **Email: punjabtimes1@gmail.com**
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ **www.punjabtimesusa.com**

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 19, Issue 32, August 11, 2018 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਉਭਰੀ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਮੁੜ ਸੰਕਟ ਵਿਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭੁਲੱਥ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਕੀਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਬਠਿੰਡਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਹ ਸਾਫ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2019 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੇਗੀ।

ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸ. ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਆਗੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਧਿਰਾਂ- ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਧਿਰ ਦੇ ਉਭਾਰ ਤੋਂ ਬਾਗੋਬਾਗ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਪਿੱਛੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਥ ਹੈ। ਆਪ ਆਗੂ ਭਾਵੇਂ 'ਸਭ ਠੀਕ' ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੁਣ ਇਸ ਧਿਰ ਦੇ ਦੁਫਾੜ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝ

ਆਪ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਚਰਚੇ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਬਾਰੇ ਨਾਂਹ ਨੁਕਰ ਕਰ ਰਹੀ ਆਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਉਠੀਆਂ ਭਾਗੀ ਸੁਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਰਮੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੁਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਧਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਮੁਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਮੀ ਭਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਗਿਆ ਹੈ। ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਨੇ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਖਦਮਤਾਰ ਐਲਾਨ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੂੰ ਦੋ-ਟੁੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਛੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ

ਜੁੜੇ ਇਕੱਠ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਾ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਗਈ। ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ 'ਆਪ' ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਖਦਮਤਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਅੱਠ ਮੈਂਬਰੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੇ ਛੇੜੇ ਚਰਚੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਟਾਲਾ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਰੁਖ ਕਾਰਨ ਸਭ ਠੰਢਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ 2020 ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀਆਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ

ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਵੀ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ

ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੋਸਟਰ ਲਗਵਾਏ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ, ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਲਾਲਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

Ad Space Available
Please Call,
Ph: 847-359-0746

Harpreet Singh
WorldWide Travel
www.fly2world.com
866 66 INDIA
4 6 3 4 2

Special Sale 2018

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ \$975

ਦਿੱਲੀ \$855

ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ

734 838 9998

24 ਘੰਟੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾ

Fares shown are from Detroit for departure between Sep 3rd and Dec 8th. Fare may change without notice, please call for more details. Other conditions

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
All types of loans.

Raj Shergill
Associate Broker

Landmark Realty
40600 Ann Arbor Rd.,
Suite# 150,
Plymouth, MI 48170

Call: 734-751-4455

rajsshergill@yahoo.com

ENJOY THE BEST IN PUNJABI TV

**7-DAY
FREE TRIAL**

**PUNJABI
PACK**

STARTING AT
\$15
A MONTH

+ more

Sling.com/Punjabi | 1-855-321-3949

Promotional Offers: Available to new customers upon account activation. Must provide email address and credit card. Billing and Cancellation: After 7 days your credit card will be charged monthly for applicable subscription until you cancel your service. Cancel on sling.com or by calling 1(877) 811-4788. Programming fees are charged monthly in advance and no credits or refunds will be issued for partial months after cancellation. Equipment Requirements: Requires Internet-connected compatible device. Compatible devices include: PC or Mac, Roku, iOS 7.0 and higher, Android 4.0.3, Amazon Fire TV, Amazon Fire Stick, Google Nexus and Xbox One. Miscellaneous: Access on one device is included in the monthly programming package price except HBO (3 devices at a time). A \$5/mo. fee will apply for additional International streams. Limit three International streams per account. Certain programs may be unavailable due to programmer restrictions or blackouts. Only available within the United States. State and local taxes apply. All prices, packages, programming and offers subject to change without notice. Other restrictions may apply. See sling.com website for details. Offer ends 12/31/18. ©2018 Sling TV L.L.C. All rights reserved.

ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ ਸਾਥੀਆਂ ਸਣੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸੰਨ 2002 ਵਿਚ ਬਣੀ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਮੋਢੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ ਤੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਤੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ. ਸੀ. ਸਮੇਤ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਬਣੀ ਦੂਜੀ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ

ਸ. ਪੰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰੀ ਭਿਤਨਗੇ, ਉਥੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚ ਵੀ ਹੋਣਗੇ।

ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਟ੍ਰਿਪਲ ਜੰਪਰ ਅਰਜਨ ਅਵਾਰਡੀ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ

ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ

ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੀ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਲੱਬ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਕਲੱਬ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਹੱਥ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਯੂ ਟਰਨ' ਲੈਂਦਿਆਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਹੱਥ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੱਥ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਨਲਾਈਨ ਸਰਗਰਮੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲੈ

ਕੇ ਦਾਖਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਕਮਿਊਨਿਕੇਸ਼ਨ ਹੱਥ ਬਣਾਉਣ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਖਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚੇ ਹਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਰਿਹਾ ਹੋਣਗੇ 40 ਕੈਦੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਯਾਬ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ 15 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਯੋਗ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਕੌਸਲਿੰਗ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਵਾਲੇ ਚਾਲੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਕਿੱਲ ਸੈਂਟਰ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨਿਪੁੰਨ ਕਾਰੀਗਰ ਬਣ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਐਡਮੰਟਨ, ਕੈਨੇਡਾ: ਸਰਦਾਰ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਲੰਘੀ 6 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਉਹ 89 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਨਿਰਮਲ ਕੌਰ ਬਿੰਦ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ-ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਪੰਜੂ

(ਸੁਪਤਨੀ ਸਵਰਗੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜੂ), ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ ਟਰਨਾ (ਸੁਪਤਨੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਟਰਨਾ) ਤੇ ਸਤਬੀਰ ਕੌਰ ਖਿੱਡਾ (ਸੁਪਤਨੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਿੱਡਾ) ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ-ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ (ਨੂੰਹ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦ), ਸੁਖਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ (ਨੂੰਹ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਬਿੰਦ) ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ (ਨੂੰਹ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 16 ਪੋਤਿਆਂ-ਦੋਹਤਿਆਂ ਤੇ 9 ਪੜਦੋਹਤਿਆਂ-ਪੜਪੋਤਿਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਸਵਰਗੀ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲ੍ਹਾ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਿਧੀਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵੀ ਰਹੇ। ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਸਨ।

ਉਹ ਸਾਦਾ ਪਰ ਮੋਹ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੜਕਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਬਿੰਦ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ

ਸੁਖਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਫੋਨ: 780-966-9364

ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅੱਜ ਹੀ ਆਨ ਲਾਈਨ ਅਪਲਾਈ ਕਰੋ: www.drive4roadone.com

ਸਵਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਟੈਫਨੀ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 888-430-4395

Owner Operators Apply on line today at www.drive4roadone.com

Questions call Stephanie 888-430-4395

**ਰੀਜਨਲ ਰਨ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ
ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਦੇਣਗੇ!**

*ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਆਇਓਵਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ
ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਗੇੜੇ

*ਇਸ ਸਮੇਂ \$2000 ਪ੍ਰਤੀ ਟਰੱਕ ਸਾਈਨ-
ਆਨ ਇਨਸੈਂਟਿਵ। ਇਕ ਹੋਰ ਓਨਰ
ਆਪਰੇਟਰ ਰਖਾਓ ਤਾਂ \$2000 ਪਾਓ

**ਅਸੀਂ ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਸਖਤ
ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ:**

*ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਫਿਊਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

*ਪੱਕੇ ਗੇੜੇ *ਮੁਕੰਮਲ ਟਰੱਕ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ

*ਪਲੇਟ ਤੇ ਆਈ. ਐਫ. ਟੀ. ਏ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ
ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਚੀਜ਼ਾਂ

*ਸਿੱਧੀ ਆਨਲਾਈਨ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵੇਖੋ

NO TOUCH FREIGHT

DISCOUNT FUEL PROGRAM | DAILY HOME TIME | 24 HOUR BREAKDOWN CENTER | DRIVER CARE CENTER

RoadOne
IntermodalLogistics

ROADPERKS®
DRIVE4ROADONE.COM | 781.767.6167

*****Lease-Purchase Options Available*****

***ਲੀਜ਼-ਪਰਚੇਜ਼ ਆਪਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ**

**Regional runs that will
make you money!!**

Driving from Chicago Rails to
points in the Iowa, Michigan and
Indiana.

Currently offering \$2000 sign-on
incentive per truck. Refer another
Owner Operator/Collect \$2000.

We offer our Owner Operators:

Appreciation of your hard work!

Great Fuel Discount Program

Consistent freight

Complete truck insurance

Plate and IFTA programs

Direct deposit and online
statement access as well as other
incentives to ensure your satisfaction!

‘ਆਪ’ ਨੇ ਬਾਗੀ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਮੋੜਵੇਂ ਜਵਾਬ ਲਈ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਅੱਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਦੀਆਂ ਬਗਾਵਤੀ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸੰਸਦ

ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ

ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਉੱਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਕਟ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਉਣਗੇ।

ਇਸੇ ਕੜੀ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਬਾਗੀ ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨਗੇ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਈਸਤਤੂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ 26 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰੱਖਤ ਪੁੰਨਿਆਂ ਮੌਕੇ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰੇਗੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਸਿਸੋਦੀਆ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੇ

ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਵੀ ਫੋਨ ‘ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ

ਹੋਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਦ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾ ਕੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਦੇਣਗੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ‘ਆਪ’ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਥੇ ਸਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈਆਂ ਕਈ ਗੋਤ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿੱਤੇ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਮਤਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੁਫਤਾਰੂ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਕੜੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨਾਲ ਗਏ ਛੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਵਿਧਾਇਕ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਮੋੜਾ ਕੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ

ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਤੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਦੀ ਤੰਦ ਜੁੜਨ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ‘ਆਪ’ ਦੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਤੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਜੁੜਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਉਂਜ਼ ਵੀ ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਨੇ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਡੇਰਾਵਾਦ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖਤ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਧਰ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੇ ਮੰਨੀ ਸੂਰ ਵਿਚ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਰੈਲੀ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਸਮੇਤ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇਖੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਪੰਥਕ ਧਿਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਵੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 2017 ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਵੀ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ

ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਨਾਲ ਨੇਤਤਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ‘ਆਪ’ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਨਾਮ ਲਏ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ। ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਬਰਗਾੜੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਸਖਤ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ-2020 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲੋਂ ਨਮੋਸ਼ੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕਿਹੋ ਜੇਹਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨਾਲ ਘਿਉ-ਘਿਚਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ

‘ਆਪ’ ਦੀ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਗੋ ਬਾਗ

ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ‘ਆਪ’ ਦੀ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਬਾਗੋ ਬਾਗ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ‘ਆਪ’ ਦੀ ਫੁੱਟ ਕਾਫੀ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ‘ਆਪ’ ਦਾ ਬਾਗੀ ਧੜਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਲਿਤ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦਲਿਤ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਖਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ ‘ਤੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਦਲਿਤ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਨਹਿਰਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇੰਚਾਰਜ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਲੀ ਰਾਜ ਗਿੱਲ ਤੇ ਸਹਿ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀਵਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸਟਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਸਰਵਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੁਬੀ ਅਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਪੋਸਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੁਦ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਵਤਨ ਦੇਣ ਦੇ ਭੜਕਾਊ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਆਗੂ ‘ਆਪ’ ਵਿਚ ਖੁਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਫਿਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਵਰਗੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ‘ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਲਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰੇ, ਅਜਿਹੇ ਆਗੂ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ। ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੋਣਾਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਆਸ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਮਖਿਆਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ‘ਆਪ’ ਵਿਧਾਇਕ ਜੱਗਾ ਹਿੱਸੇਵਾਲ ਨੇ ਤਾਂ ਰੈਲੀ ਵਿਚ

ਬੈਂਸ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਬੈਂਸ ਭਰਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਕਤਾਰਬੰਦੀ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਨਬਜ਼ ਟੋਹਣ ਲਈ ਭੱਜ-ਨੱਠ

ਬਠਿੰਡਾ: ਬਠਿੰਡਾ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਨਬਜ਼ ਟੋਹਣ ਲਈ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ‘ਗੁਪਤ ਫੀਡ ਬੈਕ ਮਿਸ਼ਨ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਕਾਇਦਾ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਜਾਨਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਲਕਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਐਨ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਕੱਈ ਵੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਖਾਕਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ ‘ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂਢ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਰੁਸੇਵੇਂ ਕਾਰਨ ਘਰ ਬੈਠ ਗਏ ਹਨ।

ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਸਰੂਪ ਚੰਦ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਇਕ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਵਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਕੋਟੇ ਦੇ ਕਾਫੀ ਫੰਡ ਹਾਲੇ ਅਣਵਰਤੇ ਪਏ ਹਨ। ਇਧਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਭੰਗ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਕੋਲ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ

ਬਾਦਲ ਨੇ ਹਲਕਾ ਲੰਬੀ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਮੋਰਚਾ

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹਲਕਾ ਲੰਬੀ ਵਿਚ ਅਗੇਤੀ ਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਭਖਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਪਿੰਡ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਗਮੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਦੀ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੀਸਰੀ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਰਾਹ ਸੌਖੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੇ ਸੰਸਦੀ ਕੋਟੇ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਧੜੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵੀ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਕੱਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹਲਕਾ ਵੀ ਬਠਿੰਡਾ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਦਾ ਹਲਕਾ ਰਾਮਪੁਰਾ

ਬੀਬਾ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪੱਲਤਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਝੁਕਦਾ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਤਕੀ 15 ਅਗਸਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ‘ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ

‘ਨੰਨੀ ਛਾਂ’ ਆਸਰੇ ਬੇੜੀ ਪਾਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹੁਣ ‘ਮਿਸ਼ਨ-2019’ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਜੋਂ ‘ਨੰਨੀ ਛਾਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬਠਿੰਡਾ-ਮਾਨਸਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਂਡੂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਵੀ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਹੀ ਲੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਨੂੰਹਾਂ-ਸੌਂਸਾਂ ਲਈ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ‘ਨੰਨੀ ਛਾਂ’ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪਹਿਲਾਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ, ਬੂਟੇ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਤਹਿਤ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਠਿੰਡਾ-ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ 12 ਬੱਸਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 850 ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਏ.ਸੀ. ਹਾਲ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਹੂਮ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੀ ਹਲਕਾ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਭਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਿਆਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੜਕਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਪਰ ਸਿੰਧੂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਡਟ ਕੇ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਾਰੀਅਲ ਤਾਰਨ ਗਈ ਔਰਤ ਨਹਿਰ ‘ਚ ਰੁੜ੍ਹੀ

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਪੰਜਾਬ ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. ਡੀ. ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਸੰਗਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੱਸ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ (64) ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਅ ‘ਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਾਰੀਅਲ ਤਾਰਨ ਲਈ ਫੌਜੀ ਪੁਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਈ। ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਨਾਰੀਅਲ ਤਾਰਨ ਲਈ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ ਕੋਲ ਗਈ ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦਾ ਪੈਰ ਤਿਲਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਨਹਿਰ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਅ ‘ਚ ਰੁੜ੍ਹ ਗਈ। ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕੋਟਲਾ ਪਾਵਰ ਹਾਊਸ ਦੇ ਗੇਟਾਂ ‘ਚ ਮਿਲੀ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਰਮੀ 'ਤੇ ਉਠੇ ਸਵਾਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਚਨਚੇਤੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਬਤੌਰ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਾਪਸੀ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਮੁੜ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਬਣ ਸਕੇਗੀ? ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਆਏ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਜਭਾਰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਪਰਤਣ ਮਗਰੋਂ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਬਤੌਰ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਕਾਰਜਭਾਰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਗਿਆਨੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬਤੌਰ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰੁਟੀਨ ਤਬਾਦਲਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ

ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਬੱਚੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਹਰਿਆਣਾ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਧਮਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ

ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰੈਲ 2017 ਵਿਚ ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ

ਮੁਤਾਬਕ ਵਧੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਕਾਲੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਆਪਸੀ ਮਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਧਮਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਰਟਰ ਵੀ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕੜੀ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦਾ ਵੀ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਚਨਚੇਤ ਵਾਪਸੀ ਇਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫਿਲਹਾਲ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤੀ ਉਪਰੋਂ ਆਇਆ ਫੈਸਲਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਬਾਦਲੇ ਮਗਰੋਂ

ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਵਤੀਰਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ੋਂ ਪਰਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਸਾੜਿਆ

ਕਪੂਰਥਲਾ: ਕਸਬਾ ਕਾਲਾ ਸੰਘਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਲਮਗੀਰ 'ਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ, ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਪਦਾਰਥ ਛਿੜਕ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਅਤੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਹਸਪਤਾਲ

ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਭਰਾ ਦੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੈਣ ਵੀ ਝੁਲਸ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (35) ਪੁੱਤਰ ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਜੌਰਡਨ ਤੋਂ ਘਰ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਉਸ

ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾ ਕੇ ਵਟਸਐਪ 'ਤੇ ਪਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ (33) ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸਨੀ ਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮੰਤਰੀ, ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਤੀਰਥ ਨੰਬਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਨੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਤਿਆ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰ ਕੇ ਜਬਰਨ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਕਿਸੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸੋਨਲ (8) ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਅਭੀ (5), ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੈਣ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪਪੁਰਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਝੁਲਸ ਗਏ।

40 ਹਜ਼ਾਰ ਖਾਤਰ ਬਿਰਧ ਔਰਤ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਾਤਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਇਕ ਬਿਰਧ ਔਰਤ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਔਰਤ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦੋਹੜਾ ਦੋਹੜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਹਥੌੜੇ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਔਰਤ ਕੋਲ ਰੱਖੇ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਬਿਰਧ ਔਰਤ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦਾ ਹੀ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਘਰ ਪਰਤੇ ਸਨ, ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਪਿਛੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਾਲਾ ਲਗਾ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਔਰਤ ਦਾ ਪਤੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਘਰ ਪਰਤਿਆ, ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਦੇਖ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ ਤੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਖੂਨ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਵੱਡੇ ਦੋਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਹੜੇ ਦੋਹੜੀ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਥੱਲੇ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਔਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨਗਰ ਗਲੀ ਨੰਬਰ 7 ਵਾਸੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (57), ਉਸ ਦੇ ਦੋਹੜੇ ਹਿਪਿਕ (7) ਤੇ ਦੋਹੜੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ (8) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Seeking professionally qualified, well educated, clean shaven match for 29, 5'7" beautiful, slim, Jatt Sikh doctor (MBBS, MD) Indian citizen girl, current pursuing Fellowship (Endocrinology) in USA. Caste no bar. Equal educated match preferred. Send picture and bio-data to atwal@ymail.com or contact, Ph: 914-434-4208

Jatt Sikh family looking match for daughter 26, 5'-4", US citizen, completing healthcare administration. Wanted suitable well educated, good looking citizen or green card holder or on student visa. Contact, Ph: 734-548-2767

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Educated, well settled in California, Jat Sikh parents seek match for their USA born son age 27, 6'-4", university graduate, handsome, athletic & employed in state government. Seeking Jat Sikh girl, university grad, USA raised, strong family values/morals, age 22-26 & min ht 5'-6". Please respond with pictures and bio data at AP1522538@gmail.com

Looking for a suitable girl for Ramgarhia Sikh boy 32 yrs, 5'-10", working at a very reputed IT company in Bay area, California. Please contact: Ph: 512-806-4053 or email: psingh03850@gmail.com

ਰਾਜਪੂਤ ਸਿੱਖ, ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਕਲੀਨ ਸੇਵਨ ਲੜਕੇ ਉਮਰ 42 ਸਾਲ ਕੱਦ 6 ਫੁੱਟ ਲਈ ਸੋਹਣੀ ਸੁਨੱਖੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜਨ ਜਾਂ ਗ੍ਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਰੋਡ ਆਈਲੈਂਡ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਛੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 401-603-8104 ਜਾਂ 559-289-7076

ਉਚੇਂ ਲੰਮੇ ਸੁੰਦਰ 24 ਸਾਲਾ, ਆਈ.ਟੀ.ਆਈ., ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੰਧੂ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਿਟੀਜਨ ਜਾਂ ਗ੍ਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 559-289-7076, 559-477-3277 (ਅਮਰੀਕਾ) ਅਤੇ 91-97819-62364 (ਇੰਡੀਆ)

Saraswat Brahmin well settled family from Ludhiana district seeks a suitable match in USA/Canada for their beautiful slim daughter 25/5'5", studying Masters in English at Punjab University, Chandigarh. Contact: advashwaniatre@gmail.com or India phone 91-98141-37081

Parents seek suitable medico match for their dentist doctor daughter, US citizen, 34 yrs, 5'-4", attractive, never married, family oriented. Cast no bar. Pl. call or text, Ph: 916-254-6378 or E-mail: psmiles1212@gmail.com

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746
punjabtimes1@gmail.com

ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੱਟਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ

ਗੁੜਗਾਉਂ: ਸੈਕਟਰ 37 ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੱਟਣ, ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੌਰਵ, ਏਕਲਾਸ਼ ਦੇਵੇਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਤਿਨ ਵਾਸੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 31 ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਹੈ।

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

SUPER TRAVEL
847-676-9090, 773-465-5566
E-mail: supertravel2003@live.com
Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.

Domestic fares available

EARLY BIRD SALE!!!!

Khalsa USA Inc.
We are hiring owner operators and (CDL) Drivers
***All 48 States *We Pay Weekly**

ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ (CDL) ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Please Call: 708-690-6498
847-477-9988
Fax: 888-443-6990
email: khalsausa55@gmail.com

Punjab Times**Established in 2000**
19th Year in PublicationPublished every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com**Editor:**Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh**Photographer**Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703**Our Columnists**Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basi
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular
Corrpondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074**Distributed in:**California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ**
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ**ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.**All disputes subject to**
Chicago jurisdiction.**ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ: ਅਣਪਛਾਤਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ****ਬਠਿੰਡਾ:** ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ
ਫਰੀਦਕੋਟ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ
ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੋਟਕਪੂਰਾ (ਸ਼ਹਿਰੀ) ਥਾਣੇ 'ਚ
ਅਣਪਛਾਤਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ
ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ
ਕਾਂਡ ਕੇਸ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ
ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਟਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ
ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ
ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਦਾ
ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।
ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਥਾਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ
ਥਾਣਾ ਅਫਸਰ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ
ਬੁਲਾਇਆ। ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਅਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਤਹਿਤ
ਅਣਪਛਾਤਿਆਂ ਉਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ।ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਬਾਜ਼ਿਦਾ
ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲੱਤ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਗੋਲੀਲੱਗੀ ਸੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ
ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕੋਟਕਪੂਰਾ,
ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ, ਗੋਨਿਆਣਾ ਆਦਿ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸਿੱਖ
ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੋਸ ਧਰਨੇ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ।ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਚੌਕ ਵਿਚ
ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਚੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪੰਥਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ
ਪੁਲਿਸ ਨੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ
6.40 ਵਜੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅੱਥਰੂ
ਗੈਸ ਵਰ੍ਹਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ
ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਤਿੰਨ-
ਚਾਰ ਹੋਰ ਫੱਟਤ ਹੋਏ ਸਨ।ਫਰੀਦਕੋਟ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਦੋਂ ਉਲਟਾ ਪੁਲਿਸ
ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ 11 ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ**ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਕੇਸ**
‘ਚ’ ਹਵਾਰਾ ਬਰੀ**ਮੋਗਾ:** ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਢੇ 13 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ
ਥਾਣਾ ਬੱਧਨੀ ਕਲਾਂ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ, ਲੋਪੋ
ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਿਪਾਹੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਉਤੇ
ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ
ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ
ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਆਗੂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੇ
ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤੀ ਅਤੇ
ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼
ਆਇਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਹਵਾਰਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ
ਵਕੀਲ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਝਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤੀ।
ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ
ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਉਤੇ
ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ
ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਖਿਲਾਫ
ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 16 ਫਰਵਰੀ 2005
ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਲੋਪੋ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ/ਸਿਪਾਹੀ
ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।
ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ 19 ਜਨਵਰੀ 2010 ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ
ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ
ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ
ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ
ਕੇਸ 'ਚ ਹਵਾਰਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਦੱਬੀ ਫਾਈਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ
ਉਦੋਂ ਖੋਲੀ ਜਦੋਂ ਹਵਾਰਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ
ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ
ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ
ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।**ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ**
ਦੀ ਰੁੱਪ ਨੇ ਛੇੜੇ ਚਰਚੇ**(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)**ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਸੱਦੇ ਲਈ ਗਲਤ
ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ। ਕੁਝ ਆਗੂ ਇਹ ਵੀ
ਗਿਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕੁਝ
‘ਘੋਨੇ ਮੋਨੇ’ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਅਸਲ
ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਆਗੂ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਇਸ਼ਮਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ
ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੋਲ ਕੁਝ ਖਦਸ਼ੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ
ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ
ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ
ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਵੀ ਇਸ
ਰਾਇਸ਼ਮਾਰੀ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ
ਨਾ ਹੀ ਵਿਰੋਧ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ
ਹਮਖਿਆਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ
ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ) ਦੇ ਮੁਖੀ
ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ
ਉਹ ਲੰਡਨ ਵਿਚ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਗਏ
ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਉਹ
ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਨ।**ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕੈਦ****ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ:** ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਇਕ ਲੱਖ
ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦਤ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ 12
ਜੁਲਾਈ 2011 ਨੂੰ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਿਆਂ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਸੀ।**ਤੂਫਾਨ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਨਾਲ**
ਬੰਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ
ਰੂਸ ਪਹੁੰਚਿਆ**ਮਾਸਕੋ:** ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ
ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਰੂਸ ਦੇ
ਬਾਰਡਰ ਗਾਰਡਸ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ।
ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜੌਨ ਮਾਰਟਿਨ ਅਲਾਸਕਾ ਦੀ ਯੂਕੋਨ
ਨਦੀ 'ਚ ਕਿਸਤੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ
ਕਿਸਤੀ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਹੀ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਅਚਾਨਕ
ਮੌਸਮ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਜੌਨ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਰੂਸ ਦਰਮਿਆਨ
ਸਥਿਤ ਬੈਰਿੰਗ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਭਟਕ ਗਏ।ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਪੈਰ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਬਾਰਡਰ ਗਾਰਡਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੌਨ ਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ
ਅਮਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰੂਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਹੈ।
ਰੂਸ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ 'ਚ
ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਰਡਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜੌਨ
ਮਾਰਟਨ ਨੂੰ ਚੁਕੋਤਕਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲਵਰੋਤਿਆ ਤੋਂ
ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ
ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।**ਇੰਦਰਾ ਨੂਈ ਵੱਲੋਂ ਪੈਪਸੀਕੋ**
ਛੱਡਣ ਦਾ ਐਲਾਨ**ਨਿਊ ਯਾਰਕ:** ਸੰਸਾਰ ਭਰ 'ਚ ਦੂਜੀ
ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਫੂਡ ਤੇ ਬੀਵਰੇਜ ਕੰਪਨੀ ਪੈਪਸੀਕੋ
ਦੀ 12 ਸਾਲ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ
ਇੰਦਰਾ ਨੂਈ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਰਹੀ
ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਚੇ ਅਤੇ ਸਨੈਕਸ
ਦੇ ‘ਅੱਛੇ ਦਿਨ’ ਮੁੜ ਆਉਣਗੇ। ਪੈਪਸੀਕੋ ਵਿਚ
24 ਸਾਲ ਦੀ ਲੰਬੀ ਸੇਵਾ ਪਿਛੋਂ 62 ਸਾਲਾ ਨੂਈ
3 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਦੇਵੇਗੀ
ਪਰ 2019 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੱਕ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹੇਗੀ। ਬੰਨ੍ਹ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼
ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਰੈਮਨ ਲੈਗੁਆਰਟਾ ਦੀ ਚੋਣ
ਇੰਦਰਾ ਨੂਈ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।**ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ. ਆਗੂ**
ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ**ਚੇਨੱਈ:** ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਉਘੇ
ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਐਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦਾ
ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 94 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ।
ਚੇਨੱਈ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਉਹ ਪਿਛਲੇ
11 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਦਾਖਲ ਸਨ।ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ
ਮੌਤ 'ਤੇ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੋਗ ਦਾ ਐਲਾਨ
ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ
ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ
ਐਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਪਤਨੀਆਂ
ਅਤੇ ਛੇ ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਮ ਨਾਥ ਕੋਵਿੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ।
ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹੰਝੂ ਵਗਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਈ
ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਪਿੱਟ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।
ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ।
ਸ੍ਰੀ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਜੇ. ਜੈਲਲਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ
ਤੋਂ 20 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਹੈ।**ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ**
ਸਫਬੰਦੀ ਉਭਰੀ**(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)**ਐਡਹਾਕ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ
(ਪੀ.ਏ.ਸੀ.) ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਇਸ ਧਿਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ
ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਜਲਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
ਇਸ ਵੇਲੇ ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਨਾਲ ਅੱਠ ਵਿਧਾਇਕ
ਹਨ। ਸੱਤ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਗੜ੍ਹਸੁੰਕਰ
ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਜੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰੋੜੀ ਵੀ ਇਸ
ਧੜੇ ਨਾਲ ਆ ਰਲੇ ਹਨ।ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਘੰਟੇ
ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲੇ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮੁੱਦਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ
ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ
ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਭਾਰਿਆ।
ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ
ਦੁੱਖਾਂ ਦਰਦਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਛੋਹਿਆ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ
ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 20 ਵਿਧਾਇਕ
ਹਨ। ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ 7 ਵਿਧਾਇਕਾਂ
ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਇਸ
ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ‘ਆਪ’ ਹਾਈ
ਕਮਾਨ ਨੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ
ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਲੋਂ
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ
ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੇ 12 ਵਿਧਾਇਕ
ਹੀ ਪੁੱਜੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫੂਲਕਾ ਇਸ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ 'ਚੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹੇ।ਬਠਿੰਡਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ
'ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ
ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਫ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਰਗ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ
ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ
ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ
ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ
ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ
ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ
ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਸ
ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ. ਖਹਿਰਾ ਵੱਲੋਂ ਤਕੜਾ ਇਕੱਠ
ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ
ਹਿਲਜੁਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ
ਹੁਣ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪੱਖੀ
ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੀ ਰੈਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ
ਹੈ। ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ
ਵੇਖ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਾਪੜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਨ ਨੇ ਇਕਦਮ
ਸਰਗਰਮੀ ਫੜਦੇ ਹੋਏ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ-ਖਹਿਰਾ ਜੋੜੀ
ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ**ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ**ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਬਰਗਾੜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਟਲ ਰਹੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ?

ਬਠਿੰਡਾ: ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ ਦੀ 'ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ' ਵਿਚ ਕਈ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤ ਬੰਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕੈਪਟਨ ਹਕੂਮਤ ਕੋਈ ਭਾਵ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਇਹ 'ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ' ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਰਗਾੜੀ ਇਨਸਾਫ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ 'ਬਰਗਾੜੀ ਰਿਪੋਰਟ' ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਰ ਵੱਧ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ 'ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ' ਦੇ ਤੱਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰ ਸਿੱਧੀ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਪੀਏ ਰਾਕੇਸ਼ ਦਿਤੂਬਾ ਨੇ ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਪੀਏ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦੋ ਪੜਾਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੀ। ਪਹਿਲੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਪੀਏ ਰਾਕੇਸ਼ ਦਿਤੂਬਾ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਉੱਤੇ ਹਰਸ਼ ਧੂਰੀ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਲੇਰ ਤੇ ਸੰਦੀਪ ਬਰੇਟਾ ਨੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਬਿੱਟੂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਭੀਖੀ ਵਿਚ ਮਾਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਦਾਦੂਵਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਹਮਲਾਵਰ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਸਕਣ। ਜਦੋਂ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਡੇਰਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਾਮੀ ਨਾ ਭਰੀ ਤਾਂ ਯੋਜਨਾ ਫਲਾਪ ਹੋ ਗਈ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦੋਂ ਡੇਰਾ ਆਗੂ ਤੈਸ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਰਜਿੰਦਰ ਮਾਝੀ ਦੇ 21 ਤੋਂ 23 ਮਈ 2015 ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਦੀਵਾਨ ਤੋਂ

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਦੇ 'ਲਾਕਟ' ਗਲਾਂ 'ਚੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੌਰੀ ਸੂਚਨਾ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਭੇਜੀ, ਜਿਥੋਂ ਸਿੱਖ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ, ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਡੱਗੋ ਰੋਮਾਣਾ, ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੀਲਾ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਨੀ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸੰਨੀ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਸਾਈਡ ਉਡੀਕ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰੂਪ ਸਮੇਤ ਅਲਟੋ ਕਾਰ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਨਾਮ ਚਰਚਾ ਘਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਾਮ ਵਕਤ ਇਹ ਸਰੂਪ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਸੰਦੂਕ 'ਚ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਇਹ ਸਰੂਪ ਪਏ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਸਤੰਬਰ 2015 'ਚ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਡਰੋਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਡੇਰਾ ਆਗੂਆਂ

ਤੇ ਨੀਲੇ ਨੇ ਮੱਲਕੇ, ਬਰਗਾੜੀ, ਸਾਹੋਕੇ ਤੇ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਰੋਕੀ ਕੀਤੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਲਾ ਤੇ ਸੰਨੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ (ਪੀਬੀ 04 ਟੀ-0930) ਉੱਤੇ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਗਏ। ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ 'ਚ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉੱਤੇ ਗਏ, ਜਿਥੋਂ ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕ ਪੀਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਸਰੂਪ ਚੁੱਕਣ ਮਗਰੋਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉੱਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਰਗਾੜੀ ਤੋਂ ਸਾਫ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਮਾਰਕਰ ਲਿਆ ਕੇ ਬਿੱਟੂ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਥੇ ਸੰਨੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਪੋਸਟਰ ਲਿਖੇ। ਸ਼ਕਤੀ, ਸੰਨੀ, ਭੋਲੇ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 24 ਅਤੇ 25 ਸਤੰਬਰ 2015 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਰਗਾੜੀ ਤੇ ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ 'ਚ ਇਹ ਪੋਸਟਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਥੋਂ 12 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ

ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਦਬਾਅ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣਗੇ। ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਸਮੇਤ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣਗੇ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀ ਵਿਚ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 302 ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਰੂਪ ਲਿਆਏ ਗਏ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ ਪਾੜੇ ਗਏ। ਸੰਨੀ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੇ ਭੋਲੇ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅੰਗ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਅੰਗ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਖਿਲਾਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਅੰਗ ਰਜਵਾਹੇ ਵਿਚ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਧਰਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ 26-27 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਹਰਸ਼ ਧੂਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਦੋ ਡੇਰਾ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਬਚਦੇ ਅੰਗ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਿਲਦ ਆਪਣੀ ਬੇਕਰੀ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚਦਾ ਸਰੂਪ ਡਰੇਨ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਟਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਕਰੀਬ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੁਣ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਲਝਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੜਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੇ ਡਰੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਟਤਾ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਰਿਪੋਰਟ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਰਾਹੀਂ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਲਾਏ ਦਿੱਲੀ ਡੇਰੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਅਫਗਾਨ ਸਿੱਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਘੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈਲਮਟ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਵਫਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੀ ਸੌਂਪੀ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਲਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵਾਸਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਵਫਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉੱਜੜ ਕੇ ਆਏ ਲਗਭਗ 35 ਹਜ਼ਾਰ ਅਫਗਾਨੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ

ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉੱਜੜ ਕੇ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੇ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਵਫਦ ਨੇ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਕਮ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ 200 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸ਼ਿਲਾਂਗ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਨ ਕਾਲੋਨੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਾ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਬਾਦਲਾਂ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਵੀ ਅੱਖੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਭਾਵੇਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਪਰ ਵਿੱਡੋਂ ਫਾਫੀ ਅੱਖੇ ਹਨ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ 'ਘਪਲਿਆਂ' ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੈਪਟਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਜਾਂ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਲੁੱਟ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਕੈਪਟਨ) ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪਰ ਉਹ (ਸਿੱਧੂ) ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸਬੰਧੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ

ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵੇਚਣ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ 'ਗੁੰਗੋ' ਬਣਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਆਸ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਿਸ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਦਲੇਖੋਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ 130 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਲੈਣ ਲਈ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ, ਫਿਰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸਿੱਧੂ) ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਤੱਕ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝ ਗਈ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੀਫ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਜੱਜ ਜਸਟਿਸ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੀਫ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੀ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਧੀਕ ਸੋਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸਤਿਆਪਾਲ ਜੈਨ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਚਾਰ ਦਸੰਬਰ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲੱਗਣ ਦੇ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ

ਵਕੀਲ ਈਸ਼ ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਣ ਉਪਰੰਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਾਡੀ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੋਰਡ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼ 1959 ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਹਿਤ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਅਕਤੂਬਰ 'ਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਅੱਗੇ ਪੈ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

ਨੂੰ ਦੇਰ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਚੋਣਾਂ 15 ਦਿਨ ਅੱਗੇ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

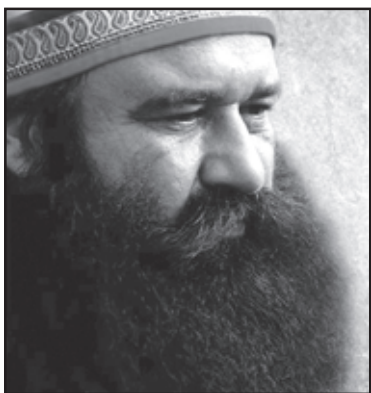
ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਡੋਪ

ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੁਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਹੇਗੀ। ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮ ਬਣਨ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਅੱਗੇ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ 15 ਦਿਨ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਇਹ ਚੋਣਾਂ 15 ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਵੀ ਅੱਗੇ ਪੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪੁੰਸਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ

ਪੰਚਕੂਲਾ: ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਹੇ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਕਈ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪੁੰਸਕ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਹਰਿਆਣਾ

ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਜ਼ਰੀਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੀ.ਆਰ ਨੈਨ ਵੀ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਮੈਡੀਕਲ ਗਰਾਊਂਡ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਇੰਸਾਂ ਵੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਜਲਦ ਹੀ ਟਰਾਇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲੈ ਕੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਪੰਚਕੂਲਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 326, 506, 417 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 120ਬੀ ਤਹਿਤ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਬਣਿਆ ‘ਆਪ’ ਲਈ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਉਭਾਰ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣਿਆ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਹੀ ਹੁਣ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ‘ਆਪ’ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮਹਿਲਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਸਰਵਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ (ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਉਪ ਨੇਤਾ), ਪ੍ਰੋ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੂਬੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਭੱਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੁਣ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਇਸ਼ਮਾਰੀ-2020 ਬਾਰੇ ਛਿੱਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਵੱਲੋਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਲਾਈਵ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਵਧਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ‘ਆਪ’ ਨੇ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਟਿੱਗ ਕਰਨ ਦੀ ‘ਪਿਰਤ’ ਪਾਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਰ ਇਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਈ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਸਿਰਜਕ ਗੈਰੀ ਵਤਿੰਗ ਅਤੇ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਆਗੂ ਸੁਮੀਤ ਯਾਦਵ ਵਿਚਕਾਰ ਫੋਨ ਉਤੇ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਜਾਰੀ ਸਟਿੱਗ ਆਡੀਓ ਵੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਵਿਚਕਾਰ ਪਏ

ਖੱਪੇ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਵਤਿੰਗ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਵੱਲੋਂ ਬੁਰਾ

ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਕੋਲ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ‘ਆਪ’ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ

ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮਹਿਲਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੱਖਾ ਟਕਰਾਅ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਲਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਇਕ

ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਹਨ। ਮਹਿਲਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾ

ਵਤਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਿੱਗ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ‘ਆਪ’ ਲਈ ਮਾਰੂ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਨਰਾਜ਼ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਟਿੱਗ, ਵੀਡੀਓਜ਼ ਤੇ ਆਡੀਓਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਪਰ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਚ ਆਗੂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ‘ਤੇ ਹੀ ਲਾਈਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਆਗੂ ਤਾਂ ਰੈਲੀਆਂ-ਧਰਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉਤੇ ਲਾਈਵ ਹੋ ਕੇ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ‘ਅਥਾਹ’ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਗੁਫਾ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ‘ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਇਥੇ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ‘ਚ 20 ਸਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਗਗਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭੂਆ ਦਾ ਪੁੱਤ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਹਸਪਤਾਲ ‘ਚ ਜ਼ੇਰੇ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਪੁਲਿਸ ਗੈਂਗ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਗਗਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਜਗਰਾਓ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਅਗਵਾੜ ਲੋਪੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਗਗਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੈਂਗ ਵਾਰ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗਗਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅਜੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਕੈਨੇਡਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨਾਲ ਗੈਰਾਜ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਨੇੜਿਉਂ ਆ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਗਗਨ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਕੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦਕਿ ਜ਼ਖਮੀ 15 ਸਾਲਾ ਲੜਕੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਥਿਤ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਲਰਕ ਭਰਤੀ ਘੁਟਾਲਾ: ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਬਰੀ

ਮੁਹਾਲੀ: ਇਥੋਂ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਇੰਜ਼ਤ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਵਿੱਤਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ ਰਹੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕਰਨਲ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ 3-3 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ 20-20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 16 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਫਤਰੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ 134 ਕਲਰਕਾਂ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਘੁਟਾਲੇ ਸਬੰਧੀ 14 ਜੂਨ 2002 ਨੂੰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਾਣਾ ਫੇਜ਼-8 ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵਿਜੇ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਤਾ

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ 3-3 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 17 ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ’ 16 ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਇਕ ਗਵਾਹ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਨੀ ਆਪਣੇ

ਬਿਆਨਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਵਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ 30 ਦਿਨ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ 1-1 ਲੱਖ ਦਾ ਮੁਚੱਕਲਾ ਭਰ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ 10 ਅਕਤੂਬਰ 2016 ਨੂੰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੇਸ ‘ਤੇ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ‘ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਪੇਚੀਦਾ’ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੁੱਚੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੇਸ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੱਜ ਨੇ 9 ਨਵੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਇਹ

ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਇਕ ਖੁਦਖੁਭਤਿਆਰ ਅਦਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ 134 ਕਲਰਕਾਂ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਰਤੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀ।

ਘੁਬਾਇਆ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਰੁਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਰੁੱਧ

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਹੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ

ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕਰ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਘੁਬਾਇਆ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਧਰਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਖਰਚ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਤੈਅ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਘੁਬਾਇਆ ਦੀ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਣ ਕਾਰਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘੁਬਾਇਆ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ ‘ਤੇ ਹੀ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ 31 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਗੋਲਮੋਲ ਜਵਾਬ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੇ 31 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ, ਖਪਤਕਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚੇ ਸ੍ਰੀ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 31 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ

ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਸਿਰ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀਆਂ 31 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਇਹ ਭਾਰ ਝੱਲਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਹਤ ਲਈ ਅਪੀਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਆਰ.ਕੇ. ਧਵਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਅਤਿ ਕਰੀਬੀ ਰਹੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਧਵਨ (81) ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮ ਬੀ.ਐਲ. ਕਪੂਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ।

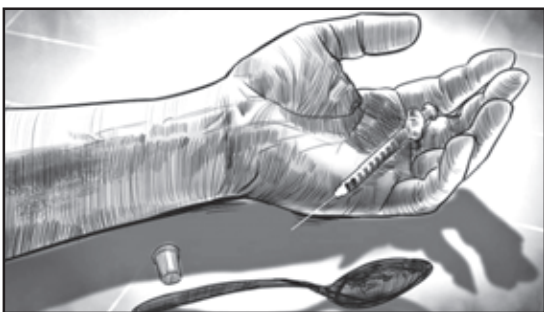
ਚਿੱਟੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਬਣੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਚਿੱਟੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਓਵਰਡੋਜ਼’ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ 45 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੌਤਾਂ ਮਾਰਫੀਨ (ਅਫੀਮ ਆਧਾਰਿਤ ਨਸ਼ੇ ਹੈਰੋਇਨ, ਸਮੈਕ, ਅਫੀਮ ਆਦਿ) ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਤੋਂ 25 ਜੁਲਾਈ ਦੌਰਾਨ

ਸੂਬੇ ਭਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਿਸਰੇ ਦੇ 45 ਨਮੂਨੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮਿਲੀਆਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੱਕੀ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਬਾਕੀ ਹਨ।

ਮਿਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿਚ 80 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ

ਵੱਧ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਾਰਫੀਨ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਤਾਂ ਹੈਰੋਇਨ (ਚਿੱਟਾ) ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਹੀ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਦ ਹਟਾਉਣੇ ਤੇ ਨਸ਼ਾ-ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਕਈ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਕਰੀਬ 13 ਫੀਸਦੀ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ਾ-ਛੁਡਾਉਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਮੁੜ

ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਦਵਾਈ ਬੈਂਜ਼ੋਡਾਇਆਜ਼ੀਪਾਈਨ ਤੇ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਮੌਤਾਂ ਅਫੀਮ ਅਧਾਰਤ ਦਰਦ ਹਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟਰੈਮਾਡੋਲ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਚਾਨਕ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਛੇ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਦੋਂਕਿ ਮਈ ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 13 ਤੋਂ ਜੂਨ ਵਿਚ 17 ਹੋ ਗਈ। ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲਗਭਗ ਇਕ ਮੌਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮਿਲਾਵਟੀ ਨਸ਼ੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂਝੇ ਜਾ ਰਹੇ।

ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਗੇਤੇ ਬੁੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਹਿਲਜੁਲ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਹੋਈ ਵੀ ਅਣਹੋਈ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਕਿਲਾ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਅਚਾਨਕ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਿੰਤਾ ਮੁਕਤ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਹ ਨਕਸ਼ਾ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕਲੋਸ਼ ਉਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜੰਗ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿਚ 'ਹਿੰਦ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੰਗ' ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਸਲੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲਏ ਬਿਨਾ ਪਾਰਟੀ

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ

ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੀ ਠੀਠੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖੜੇ ਪੈਰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦਦੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾਓ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਢੰਗਾਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਈ ਲੜ ਕੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਪਿੱਛੋਂ ਖੁਦ ਇਹੋ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣ ਦੇਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਦਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਠਿੰਡੇ ਦੀ ਉਸ ਰੈਲੀ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ

ਨਾਅਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਦਸ ਵਿਧਾਇਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੜੇ ਸਨ, ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅੱਠ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਰੈਲੀ ਦੇ ਦਿਨ ਮਸਾਂ ਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਏਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਚੋਖੀ ਭੀੜ ਜੁੜਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਪੈ ਸਕੀ।

ਉੱਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ

ਸਟੈਂਡ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਲਈ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨ ਧਰਨਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਯੂਨਿਟ ਜੇਬ ਵਿਚ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਆਪਣੇ ਸੂਬਾ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਬਦਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਏਸੇ ਖੇਡ ਕਾਰਨ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੱਗ ਬਣ ਕੇ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਉਸੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਣੀ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਲਫਟੈਣ ਮੁਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਸਿਰਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਨੇੜੇ ਪੁੱਜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਸਿਸੋਦੀਏ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਭੱਠਾ ਬਿਠਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੋਵੇ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੜਾ ਉਲਟਾ ਪਿਆ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਰਗਾੜੀ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਹਰ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ

ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਾਦਲ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਦੀ ਏਦਾਂ ਘਿੱਗੀ ਬੱਝ ਗਈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉਸ ਮੌਕੇ ਹੋਏ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਲੁਕਵੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਪਿੱਛੋਂ

ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਔਖਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੁੱਪ ਤੋੜੀ ਤੇ ਭੇਦ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਂ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਸੱਦ ਕੇ ਛੋਟੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਵਰਕਾ ਫੜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਲਕੇ ਆਹ ਵਰਕਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਦਿਓ। ਇਹ ਭੇਦ ਖੋਲ੍ਹਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਜੀਅ, ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੌਕਰ ਸਨ, ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚਲੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਘਬਰਾਹਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਨੇ ਖੜੇ ਪੈਰ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਭੇਜ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਕੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਆਏ ਫੋਨ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਵਕਤ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵੱਲ ਦੌੜਾ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਗੂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕਾਨਾਫੂਸੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸੁਣੀਏ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਧਮਾਕਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੁਝ ਅਕਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਬਦੇਬਦੀ ਜੱਫੀ ਪਾਉਣਾ ਅਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਥਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਵੀਂ ਭੁੱਲ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਲੇ ਆਗੂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਜਨਤਕ ਰੈਲੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਦਿਨੇ ਤਾਰੇ ਦਿੱਸ ਪਏ। ਫਿਰ ਕਿਤੋਂ ਅਕਲ ਦੀ ਪੁੜੀ ਮਿਲੀ ਜਾਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਅਕਲ ਆਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਰਾਗ ਅਲਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਖੁਦ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਈ ਥਾਂ ਕਹਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਬਾਅਦ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਬਣੇਗਾ, ਹਾਲੇ ਮੁੱਖ

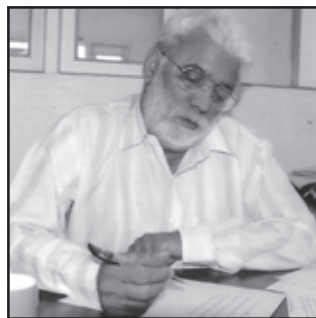

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਮੁੱਦਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਹੈ, ਆਗੂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਖੱਪ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਈ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣੀ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਲਾਨ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਵੀ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚਲਾ ਲਈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਅਸਿੱਧੀ ਮਦਦ ਦੇ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੁਧ ਇੱਕੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਤਾਉਣ ਦਾ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਸਾਰਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇੰਜ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਰਮ-ਭਾਅ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰੇ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਖੋਹਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਏਸੇ ਮਕਸਦ ਦਾ ਦਬਾਅ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ—ਪਹਿਲੀ, ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੋਈ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਰਨਾ ਮਜਬੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਥੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਡਿਸਪਲਿਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜੋ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਵੇ, ਉਹ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਰਗਾੜੀ ਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਖੁੱਜੇ ਲਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਧਮੱਚਤ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ। ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਕੂਮਤੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਕਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਕੱਚ-ਘਰਤ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹਿਲਜੁਲ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਗੇਤੇ ਬੁੱਲੇ ਹਨ। ਅਸਲੀ ਨਕਸ਼ਾ ਕਿੱਦਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ ਜੇ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਵੀ ਤਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਦਿਆਂ-ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼-ਅਕਸ਼, ਕਦੀ-ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਕਈ ਵਾਕਿਆਤ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਅੱਧ-ਪਚੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੇਲ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ-ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੀਅ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕਰੀਏ? ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਪਾਠਕ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾਉਣ।

ਖਹਿਰੇ ਦੀ ਖੜ-ਖੜ ਠੱਕ-ਠੱਕ

ਦੇ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ। ਇਸ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਤਰਧਾਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਜਦੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠੀ 'ਆਪ' ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵਿਰੁਧ ਨੁਕਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਰਾਹੀਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਬੈਠਿਆਂ ਉਹ ਭਾਸ਼ਣ 'ਲਾਈਵ' ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆ ਗਈ।

ਸੰਨ 1983-84 ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਜੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਵੱਡਾ ਕਾਕਾ ਭਰੇ-ਭੁਕੰਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੇਠਾ ਪੋਤਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਬ ਲਾਭ ਲਭਾਉਂਦੇ। ਸੋਹਣਾ ਸੁਨੱਖਾ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਸੁਭਾਅ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮੋਹ ਲੈਂਦਾ।

ਉਦੋਂ ਉਹ ਤੋਤਲੀ ਜੁਬਾਨ 'ਚ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਟੌਹਰ ਜਿਹੀ 'ਚ ਛੋਟੇ ਕਾਕੇ 'ਤੇ ਰੋਹਬ ਜਿਹਾ ਪਾਈ ਰੱਖਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨੌਟ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਲਾ ਹੀ 'ਸਮਾਰਟ' ਬਣਦਾ ਹੋਇਆ ਕਈ ਪੁੱਠੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਾਤ ਦੇ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ

ਐਸੀ ਇਲਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਝਿੜਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਫੜ ਕੇ ਤਾੜਦਿਆਂ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਮੂੰਹ ਮਸੂਦਰ ਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਚੇ-ਪਰੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਆਈ-ਗਈ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਟੱਬਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਬਹਿ ਗਏ। ਉਸ ਰਾਤ ਸਾਡੇ ਘਰ ਖੀਰ ਬਣੀ ਸੀ। ਸਭ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਥਾਲੀਆਂ, ਬਾਟੀਆਂ ਜਾਂ

ਛੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਖੀਰ ਛਕਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਚਮਚੇ ਖੜਕਣ ਲੱਗੇ, ਸਾਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਖੜ-ਖੜ, ਠੱਕ-ਠੱਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੀ ਹੈ? ਫਿਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲਟਕਦੇ ਗੋਲ-ਗੋਲ ਕੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਖੜਕਾ ਰਿਹਾ

ਹੋਵੇਗਾ? ਜਦ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕੌਣ ਐ?' ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਿਛਿਓਂ ਵੱਡੇ ਕਾਕੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, "ਮੈਂ... ਐਥੇ... ਨੂੰ ਛਿਆ (ਰੁੱਸਿਆ) ਖਲ੍ਹਾਂ (ਖੜ੍ਹਾਂ) ਆ।"

ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਤੋਤਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸਭ ਦੀ ਮਮਤਾ ਛਲਕ ਪਈ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਖੀਰ-ਖੂਰ ਛੱਡ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਭੱਜੇ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕ ਕੇ ਰੁੱਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਇਆ, ਲਾਭ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਚੁੰਮਿਆ ਤੇ 'ਪੁਚ ਪੁਚ' ਕਰਕੇ ਪਤਿਆਇਆ। ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਰੋਸ ਦੂਰ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ 'ਅਸਲੀ ਰੰਗ' ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਚਾਕੇ ਲਾ-ਲਾ ਖੀਰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ।

ਵੈਸੇ ਤਾਂ 'ਆਪ' ਵਿਚ ਮਚੀ ਆਪਾ-ਧਾਪੀ ਅਤੇ ਪਈ ਫੁੱਟ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਭੁਚਾਲ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਢਵਾਂ ਸਿਆਸੀ ਕਦ-ਬੁੱਤ 'ਆਪ' ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਬਾਕੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵੱਧ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰੋਲ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ

ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦਾ ਖੋਹ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ।

ਇਸੇ ਰੋਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਮਾਨੋ, ਸਾਡੇ ਬੇਟੇ ਵਾਂਗ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਓਹਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ 'ਖੜ-ਖੜ, ਠੱਕ-ਠੱਕ' ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ 'ਖੜਕਾ' ਜੋ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਵੀ 'ਧਮਕ' ਪਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਇਹ 'ਦਿੱਲੀ' ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵਾਲੇ 'ਨੁੱਛੇ ਖਲ੍ਹੇ' ਖਹਿਰੇ ਦੀ 'ਖਟ-ਖਟ' ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਰਟੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ 'ਸਮਾਰਟ ਅੰਗ' ਸਮਝਦਿਆਂ ਗਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੋਜਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਾਲ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ?

ਫਿਲਹਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਸੀ ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ:

ਬਚ ਕੇ ਹਮ ਕਿਧਰ ਜਾਏ
ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਜੰਗਲ ਮੇ,
ਇਕ ਤਰਫ ਦਰਿੰਦਾ ਹੈ
ਇਕ ਤਰਫ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹੈ।
ਇਸ ਕਰਕੇ 'ਆਪ' ਵਾਲਿਓ:
ਕਦਮ ਕਦਮ ਪੇ ਯਹਾਂ
ਰਾਹਜ਼ਨੇ ਨਾ ਖਤਰਾ ਹੈ,
ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਨਾ ਚਲੇ
ਕਾਰਵਾਂ ਬਨਾ ਕੇ ਚਲੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 11 ਅਗਸਤ 2018

ਬਾਲੜੀਆਂ ਦੀ ਬੇਕਦਰੀ

ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਇੰਨਾ ਜ਼ਾਲਮ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾਹੀਣ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੋਚ ਕੇ ਕਲੇਜਾ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਆਈਆਂ, ਹੁਣ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲਾਡਲੇ ਲੀਡਰ ਯੋਗੀ ਅਦਿਤਿਆਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਚਾਲਾਂ ਵੀ ਚੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਾਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਨਗਾਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸਮਫਰੋਸ਼ੀ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ (ਐਨ.ਜੀ.ਓ.) ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਬਾਲਿਕਾਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਜਿਸਮਫਰੋਸ਼ੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਅਜੇ ਸੁੱਕੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੇਵਰੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਲਿਕਾਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਬਾਲ ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਕਲਿਆਣ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਆਸਰਾ ਘਰਾਂ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜਕ ਕੁਕਰਮ ਰੁਕ ਜਾਣਗੇ?

ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਨਿਰਭਾਯਾ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਅਤੇ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਲਈ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਰੁਕ ਗਏ? ਜਵਾਬ 'ਨਹੀਂ' ਵਿਚ ਹੀ ਆਵੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਰੋਗੀ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਖਤੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਨੂਆ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰਾ ਨਾ ਵਾਪਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰਦੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਇਕ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਾਲੀ ਬਾਲੜੀ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਫਾਂਸੀ ਹੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਰਾਹ ਹੈ? ਅਸਲ ਗੱਲ ਤਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਲੀਡਰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਕੌਣ ਦਿਵਾਏਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿਸਟਮ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ ਦੀਆਂ ਸੂਹਾਂ ਅਕਸਰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸ਼ੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਜੱਜ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਉਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਹ ਜੱਜ ਅੱਜ ਤੱਕ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਾਲਜੀਅਮ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਬਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਮਜਬੂਰੀ 'ਚ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਥਾਪਤੀ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਗਾਂਹ ਨੂੰ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਦਰਅਸਲ, ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਧੰਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰ ਲਓ, ਇਹ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਸੂਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ? ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਆਖਰਕਾਰ ਨਿਆਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਿਚਲੇ ਬਾਲਿਕਾਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਸੰਚਾਲਕ ਬ੍ਰਜੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਿਚਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਦੇਵਰੀਆ ਵਿਚਲੇ ਬਾਲਿਕਾਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜੋੜਾ ਮੋਹਨ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗਿਰਿਜਾ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਬਹੁਤ ਰਸੂਖਵਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਬਿਨਾ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ-ਸਿਆਸੀ ਦਾਬੇ ਦਾ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਰ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਹਰ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਰੋਹਤਕ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਾਂਡ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਡੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕੁਕਰਮ ਵਾਪਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਸਾਰਾਮ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਜਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕਰ ਕੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਆਖ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ!

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਵਫਾਦਾਰੀ ਕਿ ਭੇਡ ਚਾਲ?

ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਲੂਣੇ ਤੋਂ ਉਠ ਪੈਂਦੇ, ਹੁੱਝਾਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕੀ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਲਿਖਿਆ ਕੰਧ 'ਤੇ ਮੁਲੋਂ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ, ਲੋਕ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਖੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ। 'ਵਕਤੀ ਲਾਭ' ਦੇ ਹੋਠਾਂ ਹੀ ਦੱਬ ਲੈਂਦੇ, ਸੱਚ ਹੱਕ ਦੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਫੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਮੂਰਖ ਸਿਰੇ ਦੇ ਕਹੇ ਜਹਾਨ ਸਾਰਾ, ਵੇਲਾ ਬੀਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਝੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਸਮਾਂ ਦੇਖਦਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੁੰਦੇ, ਕੱਚੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਖੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਵਫਾਦਾਰ ਜਾਂ 'ਹੋਰ ਕੁਝ' ਆਖੀਏ ਜੀ, ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ!

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਮਦ ਬਹੁਤ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਚੱਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਉੱਕ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕਟ ਕਦੀ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਗੱਲਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਆਰਥਿਕ-ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਜੋ ਸਿਆਸਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਅਤੀਤ ਵੱਲ ਝਾਕਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਮੰਨਦਿਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਧੜੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੇਂਡੂ

ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-98767-10809

ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤਬਕੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਧਾਰਾ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੌਮੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਕੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਭਾਜਪਾ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਧਰਮ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੱਟੜ ਧਾਰਮਿਕ ਪੈਂਤੜਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ, ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤੀਸਰੀ ਧਾਰਾ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਆਦਰਸ਼ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਆਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਚਲਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ, ਕਿੱਤਾ ਆਧਾਰਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਲਕੀਰਾਂ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਰਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਕੌਮੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਗੀਰੂ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਮਾਡਲ ਦੀ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਬੇਬਾਹ ਪੁੰਜੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਟੋਹੜਾ ਧੜੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ; ਰਵਾਇਤੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੇਟੀਦਾਰ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੌਮੀ ਧਾਰਾ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਜਤਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁਲਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਟੜ ਕੌਮੀ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਧਾਰਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਧਰਮਾਂ

ਅਤੇ ਖਿੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਨੇਤਤਾ ਧਰਮ ਆਧਾਰਿਤ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੈਕੂਲਰ ਕੌਮੀ ਧਾਰਾ ਵਾਲੀ ਧਿਰ (ਕਾਂਗਰਸ) ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਕੁਝ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ 'ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਤੇ ਵੰਡ ਛੁਕਣ' ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਦੂਸਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵੀ ਅਹੁਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਮਸਲਨ, ਕਪੂਰੀ ਮੋਰਚੇ ਵੇਲੇ ਸੀਪੀਐਮ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਾਬਕਾ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ।

ਇਉਂ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਸਿਆਸੀ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਗਰੁਪ ਹਨ ਜੋ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਿਰੇ ਉੱਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਗਰੁਪ ਹਨ ਜੋ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਸਰੇ ਸਿਰੇ ਉੱਤੇ ਨਕਸਲੀ ਸੋਚ ਦੇ ਕੁਝ ਧੜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਗਰੁਪ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੱਬੀ ਜਾਂ ਸੱਜੀ, ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ, ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਕਾਇਮੀ, ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਖਿੱਚ ਪਾਈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ, ਦਸਤਕਾਰ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਮੱਧਵਰਗ ਜੋ ਆਮ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅਣਗੋਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਦਾਬੇ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ, ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਵਾਂ ਬਦਲ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਝਾਕ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕੁਨ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ, ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਚੁਣਿਆ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਇਸ ਦੀਆਂ

ਉਘੜਵੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੱਟੜ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਰ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਖੁੱਜੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਵੀ ਇਸ ਨਵੇਂ ਉਭਾਰ ਰਹੇ ਪਲੈਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਪੈ ਗਈ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਲੋਕ 1984 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਰੂਪ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਵਾਲੀ ਕੌਮੀ ਧਾਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸੋ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰਲ ਗਏ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਅਗਵਾ ਹੀ ਕਰਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਇਸ ਅਮਲ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਵਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬਣ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਧਿਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਧਾਰਾ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤਬਕਾ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ।

ਇਉਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਿਆਸੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਖਹਿ ਰਹੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਏਕਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਹੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਭਾਵੇਂ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਈ ਗਰੁਪ ਦਾ ਆਗੂ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੀ ਹੈ। ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਬੋਲਣਾ, ਬਰਗਾੜੀ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣੀ, ਅਹੁਦਾ ਬਦਲਣ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਬਠਿੰਡਾ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲੁਆਉਣਾ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧੜਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸ ਸਿਆਸੀ ਧਾਰਾ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀਆਂ ਕਨਸੋਆਂ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੀ ਕੌਮੀ ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਖੱਬੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਿਆਸੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲਾ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੋਧ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਹਾਲ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਉਂਜ, ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਨੁਕਸਦਾਰ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਲੰਟੀਅਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਖਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜ ਕੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

‘ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲਓ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਲਓ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਗਤਬਤ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲਓ, ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਰੋ।’

‘ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਖੁਦ ਹੀ ਹਰ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੋਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਲਵੋਗੇ।’

‘ਅਰੇ, ਛੱਡੋ ਵੀ।... ਬੇੜੇ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤੁਸੀਂ ਸਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ... ਪਰ ਹੁਣ ਛੱਡ ਦਿਓ।’

ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਨੰਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਸਮੂਹ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਜੋ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵੀ ਹਨ, ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਸੀ ਲੰਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਖਬਰਾਂ ਦਿਖਾਉਣ, ਉਸ ਦੇ ਅਸਰ ਅਤੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਦਲਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਲਾਭਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ ਚੈਨਲ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ... ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਰਾਊਂਡ ਜੀਰੋ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖਾਕਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਚੈਨਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ।’

ਚੈਨਲ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਸਰੂਪ ਜਾਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੋਸਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਖਬਰਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸਨ ਅਤੇ ਦੱਸ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਚਲਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਰਹੇਗਾ? ਲੰਮੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੁਣ ਚੈਨਲ ਦੇ ਸਕ੍ਰੀਨ ਉਪਰ ਲੈਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੁਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖਬਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਸੀ ਕਿ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਮੁਦਰਾ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਦੱਸਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਨਾ ਲਿਖ ਸਕੀਏ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਹੈ ਕੀ? ਇਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਜੋ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ 2022 ਤਕ 40 ਕਰੋੜ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ 2018 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਤ ਦੇ ਕਰੋੜ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਬਾਵਾਂ ਉਪਰ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਦਸ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 8 ਉਪਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ?

ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਦੀ ਕਲਮ ਉਪਰੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਦਾ ਸੀ।

ਯਾਨੀ, ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਕਲਮ ਚਾਹੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨਾ ਲਿਖੇ, ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਐਡੀਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਹੋਣਗੇ।

26 ਮਈ 2014 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 26 ਜੁਲਾਈ 2018 ਤਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਡੀਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਉਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਇਹ ਹੈ ਮੋਦੀ ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ...

ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਤੋਂ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਪੁਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਬਾਜਪਾਈ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

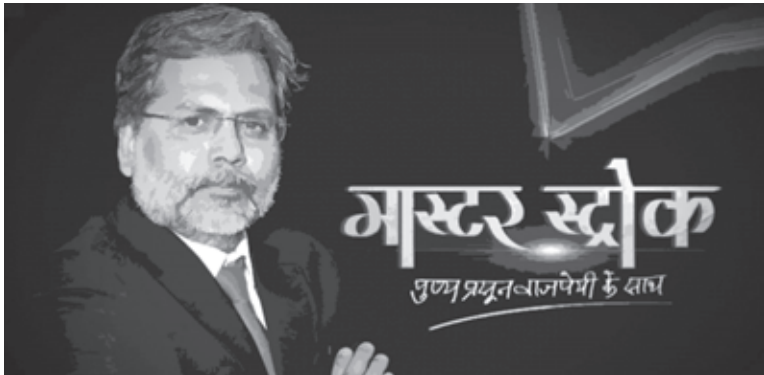
ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਸਿਰਕੱਢ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਮਿਲਿੰਦ ਖਾਂਡੇਕਰ ਦੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਾਈਮ ਟਾਈਮ ਸ਼ੋਅ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਪੁਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਬਾਜਪਾਈ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਖਤਾ ਆਵਾਜ਼ ਅਭਿਸਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ 15 ਦਿਨ ਦੀ ‘ਛੁੱਟੀ’ ਉਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਬਾਬਤ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ‘ਆਜ ਤਕ’ ਚੈਨਲ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ‘ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ’ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਣਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਇਸ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਪੁਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਬਾਜਪਾਈ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਗੋਡੇ ਟੇਕੂ ਮੀਡੀਆ ਮਾਲਕ, ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਡਿਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਲਿਖਤ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਚੇਚਾ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਿਖਦੇ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਜੋ ਕੱਚਾ ਚਿੱਠਾ ਉਭਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ 80 ਫੀਸਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ; ਯਾਨੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਡੀਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਤਸਵੀਰ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਮੋਦੀ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀਡੀਓ ਜਾਂ ਕੋਈ ਤਸਵੀਰ ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਹਰ ਮਿੰਟ ਜਦੋਂ ਐਡੀਟਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਵਿਚ ਲਿਖੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਨ

ਦੀ ਤਸਵੀਰ-ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਅਣਸੁਲਝਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਖਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਉਪਰ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? 2014 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਟਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵੀ ਮੋਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਸੰਘ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਮੋਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਬਰੈਂਡ ਐਂਬੈਸਡਰ ਮੋਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ

ਏਅਰ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਬੋਲਿਆ-ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਸਕ੍ਰੀਨ ਉਪਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦੀ।

100 ਘੰਟੇ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਫਰਮਾਨ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਲੇਕਿਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਹੀ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਨਾਲ ਜੋ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਈ ਕਿ ਕੀ ਵਾਕਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਹੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਵੇਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਉਪਰ ਸਾਡਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ 106 ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਹਰ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਖੁਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚਾਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਉਪਰ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਹਰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਜ਼ਿਕਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸਫਲਤਾ-ਅਸਫਲਤਾ ਉਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਹੇ ਰਿਪੋਰਟਰ-ਐਂਕਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ, ਲੇਕਿਨ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਉਪਰ ਨਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਚਾਹੇ ਕਿਸਾਨ ਹੋਣ ਜਾਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ, ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਵਪਾਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫਸਲ ਬੀਮਾ ਜਾਂ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਵੰਦਨਾ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਜਾਂ ਮੁਦਰਾ ਯੋਜਨਾ ਉਪਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਵਾਬ ਇਹੀ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ‘ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ

ਅਤੇ ਬਾਕੀ 25 ਫਾਈਨਲ ਮਾਨਿਟਰਿੰਗ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਉਪਰ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਾਈਨਲ ਰਿਪੋਰਟ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਸੰਪਾਦਕ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਚੈਨਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲਾ ਜਾਂ ਪੀ.ਐਮ.ਓ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਕਿੰਜ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦਬਾਓ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਨਿਟਰਿੰਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੱਥੀ ਕਰਕੇ ਫਾਈਲ ਭੇਜਦੇ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਖਿਰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ 2014 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੋਣ ਵਾਇਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੋਟਬੰਦੀ ਜਾਂ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ ਜਾਂ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਭਰੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾ ਉਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਮੋਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੀ.ਐਮ.ਓ. ਦੇ ਦਰਜਨ ਭਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਹਿਲੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਸਰੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਲਹਿਜ਼ਾ, ਜੋ ਕਈ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਜੋ ਕੋਈ ਚੈਨਲ ਸਿਰਫ ਮੋਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਨਾਂ-ਪੱਖੀ ਖਬਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਭੇਜਣ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਯਾਨੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਰਚਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਉਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜੂਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਬਾਈਟ ਦੇਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ‘ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ’ ਦਾ ਸੱਚ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

‘ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ’ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪਿਤਰੀ ਸੰਗਠਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਮੋਦੀ ਰਾਜ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ 9 ਜੁਲਾਈ 2018 ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਚਾਰ ਵਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਕ ਵਜੋਂ

ਬੈਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕੀ ਅਤੇ ਉਧਰੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਓ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਖਸ ਆਨ ਏਅਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਹੀ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਫੋਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਹਵਾ-ਭਾਵ ਐਸਾ ਸੀ, ਮਾਨੋ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਜੁਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਕਤ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਸ਼ਖਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੀ।

ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਜੋ ਖਬਰਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਚਾਹੇ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਨਾ ਆ ਰਹੇ ਹੋਣ ਲੇਕਿਨ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੈਨਲ ਦੀ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੀ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ 5 ਤੋਂ 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਆਈ, ਉਸ ਵਿਚ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਚੈਨਲ ਬਣ ਗਿਆ।

ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਵਿਚ ਖਾਸ ਰਿਪੋਰਟ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਗੋਤਾ ਵਿਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਬਰਮਲ ਪਾਵਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਉਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਬਰਮਲ ਤਮਾਮ ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਅਭਾਨੀ ਸਮੂਹ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਭਰਿਆ ਕਿ ਅਭਾਨੀ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਝਾਰਖੰਡ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਯਮ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਰਮਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕੈਮਰੇ ਉਪਰ ਕਿਹਾ, ‘ਅਭਾਨੀ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਗੱਡ ਦਿਆਂਗੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਬੋਲੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨਾ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਹਨ।’

ਇਸ ਦਿਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਬਾਕੀ ਦੇ ਔਸਤ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਨਾਲੋਂ ਪੰਜ ਪੁਆਇੰਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ; ਯਾਨੀ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਮ ਟਾਈਮ (ਰਾਤ 9-10 ਵਜੇ) ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਦੀ ਜੋ ਔਸਤ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. 12 ਸੀ, ਉਹ ਅਭਾਨੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਦਿਨ 17 ਹੋ ਗਈ; ਯਾਨੀ ਤਿੰਨ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਮਲਿਕਅਰਜੁਨ ਖੜਗੇ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਬੰਦਸ਼ ਅਤੇ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਚੈਨਲ ਦੀ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੇਖਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਚੈਨਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।’

ਅਸਲ ਹਾਲਾਤ ਇਥੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਦੀ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਤਾਂ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਮਕਬੂਲ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਢਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਵਾਹਵਾ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ (‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਜਨ ਗਣ ਮਨ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੱਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਔਸਤ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. 7 ਸੀ, ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਦੀ ਔਸਤ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. 12 ਹੋ ਗਈ); ਯਾਨੀ ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਮਿਜ਼ਾਜ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ‘ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ’ ਜ਼ਰੀਏ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਫ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨਾ ਖੋਖਲਾਪਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਘਾਤਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸੰਕਟ ਵੀ ਉਭਰਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਰਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਚੈਨਲ ਕੀ ਕਰਨਗੇ?

(ਦੂਜਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਭਾਗ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ)

ਤੀਸਰਾ ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਕਿੰਗ: ਪ੍ਰੋ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ

ਤੁਰ ਗਿਆਂ ਨੂੰ
ਚੇਤੇ ਕਰਦਿਆਂ

ਪਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਖਬਰ ਆਉਣੀ ਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਲ ਸਦਮੇ 'ਚ ਲਹਿ ਗਿਆ। ਉਹ ਨਾਮੁਰਾਦ ਰੋਗ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਨ; ਮਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਬਲ ਚੰਦਰੇ ਰੋਗ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ; ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਸੀ, ਦਰਅਸਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਗ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਚਿੰਬਤਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਰਾਉ ਹੋਵੇ, ਰੰਕ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਕੌਣ ਸੀ ਉਹ!

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਉਹ, ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ। ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ, ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਬੰਗਾ ਉਸ ਦੀ ਕਰਮ-ਗਾਹ ਸੀ,

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋ.)
ਫੋਨ: 91-94175-18384

ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ।

ਆਈਲੈਟਸ ਕਿਸ ਬਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੰਗਿਆਂ ਵਿਖੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ, ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕੇਂਦਰ 'ਚ, ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਈ ਰੱਖ ਕੇ, ਬਾਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਮੀਲ ਰੇਡੀਅਸ ਵਾਲਾ ਗੋਲ ਦਾਇਰਾ ਵਾਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪੱਚੀ ਛੱਬੀ ਮੀਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਰਹੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬੇਹੱਦ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ 'ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ' ਵਾਂਗ ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੱਸਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਉਪਲਭਦੀ, ਕਾਮਯਾਬੀ ਜਾਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਸਿਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਮਿਜ਼ਾਜ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੱਧਰ ਜਗਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਤਾਂ ਕੋਲਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਮੈਂ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਜ਼ਿੰਦਾ-ਦਿਲ ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ

ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੁਆਰਫ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਫਿਟਨੈਸ ਦੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਸਦਾ-ਬਹਾਰ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦੇਵ ਅਨੰਦ ਦਾ ਬਿੰਬ ਉਭਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ ਲਈ ਕੰਪਲੀਮੈਂਟ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

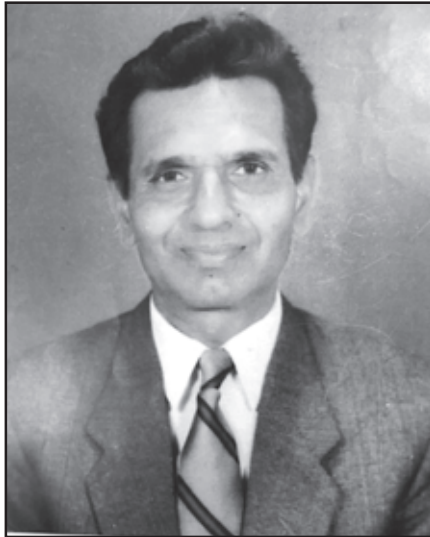
ਕਾਲਜ ਦੇ ਸੱਤ ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਹਰਲੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਿਹਾਰਦਾ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਵੱਛ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕੀਤੀ ਪੈਂਟ, ਕਫ ਬੰਦ ਸ਼ਰਟ, ਕਾਲੇ ਬੂਟ ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਾਹੇ ਹੋਏ ਨਰਮ ਜਿਹੇ ਵਾਲ। ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਰੀਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਿਰਜਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਾਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ 'ਤੇ ਇੰਜ ਸੁੱਭਦੇ ਜਿਵੇਂ ਦੁਪਹਿਰਖਿਤੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਹੋਣ।

ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਕਦੀ ਬੈਠ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਕਦੀ ਡਾਇਸ 'ਤੇ ਪਏ ਲੈਕਚਰ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡਾਇਸ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ। ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਰਡਜ਼ਵਰਥ, ਕੀਟਸ, ਸ਼ੈਲੇ ਜਾਂ ਕੋਲਰਿਜ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰੀ ਕਵਿਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜ੍ਹੀ 'ਵਿਊਲੈਸ ਵਿੰਗਸ' ਇੰਜ ਲੱਗਦੀ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਉਤਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਚਿੱਟਾ ਕਬੂਤਰ ਫੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਸ਼ਬਦ ਇੰਜ ਨਿਕਲਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਬੂਤਰ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਉਡਾਰੀਆਂ ਭਰਦੇ ਹੋਣ।

ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ ਦਾ 'ਮਰਚੈਂਟ ਔਫ ਵੀਨਸ' ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੋਈ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਟਕ ਦੇ ਹਰ ਪਾਤਰ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਲਹਿ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਦੇ ਸੁਖਮ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚ ਉਤਾਰ ਦਿੰਦੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸੱਤ ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬੀਏਟਰ 'ਚ ਨਾਟਕ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤੱਕਦੀਆਂ।

ਜੌਨਾਥਨ ਸਵਿਫਟ ਦਾ ਲੇਖ 'ਹਿੰਟਸ ਆਨ ਕਨਵਰਸੇਸ਼ਨ' ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਮੀਜ਼ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਕਿੱਥੇ, ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਬੋਲਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ

ਕਿਸੇ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਦੇ ਉਤਾਵਲੇਪਨ 'ਚ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਇਹ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਂ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀਆਂ ਉਹ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਤੇ ਨੁਕਤੇ ਸਮਝਾਏ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਰੋਤਾ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਡੀਕਦਾ ਕਿ ਕਦ ਕੋਈ ਬੋਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ। ਪਰ ਕਿੱਥੇ, ਮੈਂ ਉਡੀਕਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਸਰੋਤੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵਕਤਾ ਨੂੰ ਦੱਬ ਲਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਮੈਂ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲਾ ਵਕਤਾ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮਰ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ

ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਗੁਣ ਠੀਕ ਤਵਾਜ਼ਨ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਬਰ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹੁਨਰ ਵੀ। ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਦਾ। ਚਹੇਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਕਿਤਾਬੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੋਰ ਟਟੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ।

ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਦੇ। ਉਹ ਫਿਲਮੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਬਲਕਿ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹਿਤ ਨਿਤਾਰ ਨਿਤਾਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ। ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਕਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਲਾਤਮਕ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਟ੍ਰੈਜਿਡੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ।

ਬੰਗੇ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਗਾਂਧੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਉਹ ਚੁਬਾਰੇ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਚੁਬਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰਦਿਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਗੇਟ ਅੱਗਿਓਂ ਹੀ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਬੱਸ ਫੜ੍ਹਦਾ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਬੱਸ ਫੜ੍ਹਨਾ ਭੁੱਲ੍ਹਨਾ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪੈਣਾ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਲੁਤਫ ਲੈਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਆਪਕ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਲੁਤਫ ਦੂਣਾ-ਚੌਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਧਿਆਪਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਆਉਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਖੁਬ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੁਲਾਇਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਹਬਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸੰਗਮ ਕਿਸੇ ਕ੍ਰਿਸਮੇ 'ਚ ਪਲਟ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰੇ ਵੀ. ਸੀ. ਆਰ. ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਾਦੂ ਉਹ, ਜੋ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲੇ। ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਹੀਨ ਨਕਸ਼ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਇਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੇ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦੇਵਦਾਸ' ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਦੇ ਤਾਣ ਦਿੱਤੇ। ਬੀਏਟਰੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਪਾਰੇ, ਚੰਦਰਮੁਖੀ ਤੇ ਦੇਵਦਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਰੱਜ ਰੱਜ ਨਿਹਾਰਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਮ ਵਿਚ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਗਮਗੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਲਮ ਮੁੱਕੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਬੱਤੀ ਜਗਾਈ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਮਲ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਉਦਾਸ ਅੱਬੂਆਂ ਦਾ ਨਮਕੀਨ ਪਾਣੀ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦਾਸ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਾਂ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਗੁੱਝਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦ ਮੈਂ ਫਗਵਾੜੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਆਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਰਮਾ ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਘਰੇ ਆਉਣ। ਰੱਬ ਨੇ ਸਬੱਬ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰੇ ਆਏ, ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਗਵਾੜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਫੜ੍ਹਨੀ ਸੀ। ਗਈ ਰਾਤ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਬੜੇ ਹੀ ਭੁੱਲੇ-

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੁੜ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ

ਮੁਹਾਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਗਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਧੰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁੜ ਤੋਂ ਮੰਡੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ, ਡੋਅਰੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਂਚ ਕੀਤੀ ਇਸ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ,

ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ

ਤਾਇਨਾਤ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੀਮਨਜ਼ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਵੈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ

ਧੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਮੁਕੰਮਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ 'ਤੇ ਸਵੈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਧੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਵੀ ਆਨ ਲਾਈਨ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਇਸ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਡੋਅਰੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੇਜ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਟਾਰੀ ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਣਗੇ ਗੇਟ

ਅਟਾਰੀ: ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਅਟਾਰੀ ਵਾਹਗਾ ਸਾਂਝੀ ਜਾਂਚ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਝੰਡਾ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਰਸਮ ਮੌਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ 'ਚ ਜਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਗੇਟ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੈਲਾਨੀ ਉਠ ਕੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ।

ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੁਣ ਅਟਾਰੀ ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗੇਟਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਗੇਟ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਵੇਂ ਗੇਟ ਲੱਗਣ

ਨਾਲ ਪਰੇਡ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪਰੇਡ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮਾਣ ਸਕਣਗੇ।

ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ 2 ਤਖਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਗੇਟ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸਲਾਈਡਿੰਗ ਗੇਟ ਹੈ ਜੋ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਗੇਟਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ

ਰੂਪ ਦੇਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੇਟਾਂ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਬਹੁਤ ਪਤਲੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਚਾਈ ਵੀ ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ 'ਚ ਕੋਈ ਔਕੜ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਹ ਗੇਟ 32 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਦਰਸ਼ਕ ਗੈਲਰੀ ਜਿਸ 'ਚ 25000 ਦਰਸ਼ਕ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੋਜਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗੇਟਾਂ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਪਤਲੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਟੀ.ਬੀ. ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੋਲ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਟੀ.ਬੀ. ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲਾਈ ਗਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਐਕਟਿਵ ਕੇਸ ਫਾਈਡਿੰਗ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 10 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ 420 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਹੁਣ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਵੈਨ ਟੀ.ਬੀ. ਦੇ ਰਿਸਕੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਲਿਜਾ ਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੜਾਅ ਦਰ ਪੜਾਅ ਟੀ.ਬੀ. ਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਪਰੈਲ 2018 ਤੱਕ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 10 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ 14 ਲੱਖ 77 ਹਜ਼ਾਰ 259 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ 199 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਬੁੱਕ ਦਾ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 420 ਵਿਅਕਤੀ ਟੀ.ਬੀ. ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ

ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਫਰੀਦਕੋਟ 68 ਵਿਅਕਤੀ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰਸਤ ਪਾਏ ਗਏ, ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ 60, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ 59, ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ 55, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ 51, ਸੰਗਰੂਰ 34, ਰੂਪਨਗਰ 30, ਮਾਨਸਾ 23, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ 'ਚ 20 ਅਤੇ ਤਰਨਤਾਰਨ 20 ਮਰੀਜ਼ ਟੀ.ਬੀ. ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ।

ਸੈਲਫੀ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਗਈ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਨ

ਦੇਰਾਹਾ: ਸੈਲਫੀ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣਾ ਪਿਆ। ਲੁਧਿਆਣਾ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਕਟਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਰੇਲਵੇ ਫਲਾਈਓਵਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਸੈਲਫੀ ਲੈਣ ਗਏ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਾਂਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ ਤੀਜਾ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੌਰਵ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਅੱਠਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਰਾਮਪੁਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਨ।

Downsizing my Business Gas Station and Convenience Stores For Sale or Lease

In Indianapolis, Indiana

Ph: (317) 308-1050

adhoyee@gmail.com

ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ
ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰ ਲੈਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 317-308-1050

28-31

Punjabi Academy Chicago

Proudly presents, first time ever

Party Bhangra Workshop

August 25th, 2018

Noon to 2pm

Dhol Workshop

3 pm to 5pm

August 26th, 2018 (1pm to 3pm)

**Auditions for Punjabi Belle "Heer Ranjha"
and Chicago Bhangra Team**

At Junoon Dance Studio: 804 E. Nerge Rd. Roselle, IL. 60172

By World famous Bhangra coach:

S. Mohinder Singh 'Mindhee' Chandigarh.

Only registered participants allowed inside studio.

For Registration and further information

Please contact:

Thakar S Basati 847-736-6092, Basatit@aol.com

or Sajid Chaudhry 773-213-3775

LX Group LLC

NOW HIRING!

**Drivers
Wanted**

We are looking for professional CDL Drivers
Indiana to Texas Runs

Dedicated Routes

New Well Maintained Trucks & Trailers

Home Time Every Weekend

Opportunity to make up to \$1800 Per Week

Contact: Raj

Cell: 317-374-0386

Requirements: At least 1 year of experience required
and good at following instruction.

29-32

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

Now Open

1480 N State Road 1, Cambridge City, IN 47327.

Diesel/Gas

Indiana

Exit 137

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ
ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ

ਇਥੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉਪਰ ਬੈਠਕੇ ਖਾਓ-ਪੀਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੋ...
ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਘਰ ਦੀ...

ਸਹੂਲਤਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਸਸਤਾ ਡੀਜ਼ਲ

Liquor, Beer & Wine

truck repair,
new showers, scale.

**Free Buffet
over 100 gallons**

open 6am to midnight

Phone: 765-478-6300

ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਪਰਤੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਡਰਾਉਣੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਜਲੰਧਰ: ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਚੌਥਾ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਜੋ 20-25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚਣ ਜੋਗਾ ਹੋਵੇ। ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਟਾਕਰਾ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਬਸਤੀ ਜੋਧੇਵਾਲ ਦਾ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਪਨਾਮਾ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੌਤ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖ ਕੇ ਪਰਤਿਆ ਹੈ। ਪੱਚੀ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਨਾਨਕ ਜਦੋਂ 15 ਦਿਨ ਇਕੱਲਾ ਪਨਾਮਾ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਭੁੱਖਾ ਪਿਆਸਾ ਭਟਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਨਾ ਰਹੀ। ਏਜੰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ 7 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਟਰੇਵਲ ਏਜੰਟ ਨੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕਵਾਡੋਰ ਭੇਜਿਆ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਕੋਲੰਬੀਆ ਤੋਂ ਫਿਰ ਪਨਾਮਾ। ਫਿਰ ਪਨਾਮਾ ਦੇ ਜੰਗਲ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਨਾਨਕ ਦਾ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਦਿਮਾਗੀ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਹ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਭੁੱਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਪਨਾਮਾ ਦੇ ਜੰਗਲ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ 60 ਤੋਂ 80 ਨੌਜਵਾਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੰਜਾਬੀ, ਕੁਝ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਨਾਮਾ ਦੇ ਡਰਾਉਣੇ ਜੰਗਲ 7

ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਸੱਪ ਵਰਗੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਵੱਢ ਲਿਆ। ਨਾਨਕ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਕਾਫਲਾ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਏਜੰਟ ਪਨਾਮਾ ਤੋਂ ਕੋਸਟਾ ਰਿਕਾ ਟਾਪੂ ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਬਾਰਡਰ ਪਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੱਪੜੇ, ਤਿੰਨ ਜੋੜੇ ਬੂਟਾਂ ਤੇ ਦੋ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਏਜੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੇ

ਇਕਵਾਡੋਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਭੁੱਖਾ, ਪਿਆਸਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਹਫਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਜਥੇ ਨੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਨਾਨਕ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਖਮ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇਗਾ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਜੱਥਾ ਵੀ ਅੱਗੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਹ ਜੰਗਲ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕੋਸਟਾ ਰਿਕਾ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਪਰ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਜਰਮਨ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਏ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾ ਨੰਬਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਹ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਨਕ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਨਾਨਕ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਵਿੱਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਨਾਨਕ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਸਵਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਨਕ ਜਦੋਂ ਸਵੇਰੇ ਉਠੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਸਟਾ ਰਿਕਾ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਰੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਦਿਮਾਗੀ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੁੱਠੀਆਂ ਸਿੰਧੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਦਦਗਾਰ ਬੰਦੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਤਿੰਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੋਸਟਾ ਰਿਕਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬੋਲਣ ਜੋਗਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਇਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਲੀਡਰ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਰਾਏ ਖੰਨਾ ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਤੱਕ ਗੇੜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ। ਅਖੀਰ ਨਾਨਕ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਸੁਧਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਹੌਜ਼ਰੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਚਤ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜਣ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਗੁਆਂਢੀ ਨੇ ਹੀ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਠੀਕ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੋਸਟਾ ਰਿਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਤੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਬਿੱਲ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੰਬੈਸੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਬਿੱਲ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਤੇ ਨਾਨਕ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪਰਤ ਆਇਆ।

ਨਾਨਕ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਫਿਲੀਪੀਨਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਾਨਕ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਗੁਆਉਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜਣ। ਨਾਨਕ ਦੀ ਮਾਂ ਸੰਧਿਆ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ, ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਰਤਾਨਵੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਬਲਕਿ ਬਿਹਤਰ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਹੋਮ ਡਿਲੀਵਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਅਰਕਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੋਸਟ ਵਾਂਟੇਡ ਗੈਂਗਸਟਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਭੂਪੀ ਰਾਣਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਖੁਲਾਸੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬੀ.ਆਰ. ਗਰੁੱਪ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭੂਪੀ ਰਾਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੀ.ਆਰ. ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭੂਪੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਕਾਫੀ ਨੇੜੇ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਨੇਤਾ ਨੇ ਉਸ

ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਭੂਪੀ ਰਾਣਾ ਉਸ ਨੇਤਾ ਦੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭੂਪੀ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਬੁੱਢਾ ਤੇ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਬਾਬਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਭੂਪੀ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਮੋਸਟ ਵਾਂਟੇਡ ਰਿੰਦਾ ਨਾਲ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭੂਪੀ ਰਾਣਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਬਾਲਾ, ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਯਮੁਨਾਨਗਰ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ, ਬਰਵਾਲਾ, ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਪੁਰ ਤੇ ਨਾਰਾਇਣਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵੱਟਸਐਪ ਕਾਲ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀ। ਪੰਚਕੂਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਿਸਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਟੀਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਭੂਪੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਠੰਗ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਪੰਜਾਬ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪੰਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਫਰਜ਼ੀ ਏਜੰਟ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਤਲ ਤੱਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਖਾਤੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਏਜੰਟ ਇਕ ਬੰਦੇ ਤੋਂ 15 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਠੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਨਵਰੀ 2016 ਤੋਂ ਜੂਨ 2018 ਤੱਕ 92,000 ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ 17,480 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਠੰਗੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 'ਭਾਸਕਰ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਠੰਗੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਹਾਤੀ ਲੋਕ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਏ ਹਨ।

ਵੱਡੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਐਸਤਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੇ ਹਰ ਚਾਹਵਾਨ ਤੋਂ 19 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਠੰਗੇ

ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ 220 ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ 1200 ਐਫ. ਆਈ. ਆਰਜ਼. ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਚਾਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਫਸਦਾ ਹੀ ਹੈ ਉਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਸ ਵੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲੇ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਜਾਅਲੀ ਏਜੰਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਫਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਠੀਕ, ਨਹੀਂ ਅੱਧੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਏਜੰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਵੀ ਕਢਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰਜ਼ੇ

ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਏਜੰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਕ ਵੀਜ਼ਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟੂਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ਾ ਉਤੇ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ ਤੇ ਇੱਧਰ ਕਰਜ਼ਾਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਦੁੱਭਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਫਰਜ਼ੀ ਏਜੰਟਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਮਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਰਹੀ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਿਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਸਮਗਲਿੰਗ ਐਕਟ (2012) ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਸਾਲ 'ਚ ਫਰਜ਼ੀ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਈ।

ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮਹਿਕ ਖਿਲਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ 'ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ'

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਟਾਰੀ ਬਾਈਪਾਸ 'ਤੇ 12 ਏਕੜ 'ਚ ਸਥਾਪਤ 'ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ' ਜਿਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮਹਿਕ ਖਿਲਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਪੇਂਡੂ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਝਲਕ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਨਵੰਬਰ 2016 ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ 'ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ' ਔਜ-ਕੱਲੂ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਇਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਸੈਲਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਛਾਣ ਚਾਟੀ ਦੀ ਲੱਸੀ, ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਸਾਗ ਦਾ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਸੁਆਦ ਚੱਖਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਭੱਠੀ 'ਚ ਭੁੰਨੇ ਦਾਣੇ, ਬੁੱਢੀ ਮਾਈ ਦਾ ਝਾਟਾ ਖਾ ਕੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨੰਬਰਦਾਰ, ਚੌਕੀਦਾਰ, ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫੁਲਕਾਰੀ, ਖਾਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਜੁੱਤੀ, ਪਰਾਂਦਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਟ ਵੀ ਵਿਕਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ, ਗਤਕਾ, ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰ, ਭੰਡ ਆਪਣਾ ਰੰਗ, ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੱਭਰੂ ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਡਾਕ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਪੋਸਟ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ

ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਝੁਲੇ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਖਿਡਾਉਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ 22 ਘਰ ਉਸਾਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕ ਬੋਲ ਗੱਡੀ, ਉਠ ਦੀ ਸਵਾਰੀ, ਤਾਂਗੇ ਦੇ ਬੂਟੇ ਅਤੇ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਵੱਖਰਾ

ਢਾਬਾ ਅਤੇ ਤੀਹ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੇ ਰਾਤ ਨਹਿਰਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਵੀਹ ਕਮਰੇ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਂ ਪੇਂਡੂ ਦਿੱਖ ਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰ ਹਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਸਤਾਂ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ

ਪੁਰਾਤਨ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 2003 ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲੇਖਕ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ 2011

ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 1500-1600 ਸੈਲਾਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਤਵਾਰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ' ਵਿਚ ਭੰਗੜਾ, ਕਿੱਕਲੀ ਅਤੇ ਗਿੱਧਾ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਰੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

----- ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ -----

ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰੀਕੇ ਜੇ ਪੀ ਐਸ ਖਹਿਰਾ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਸੁਖਦੇਵ ਸਮਰਾ

ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ

ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਾਂ ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਬਿਕਰਮ ਸਿੱਧੂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਕੰਗ ਰਾਜਦੀਪ ਪੰਮਾ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੁਰਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਫੀਨਾ ਦਪਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਮਜੀਤ ਮਹਿਰਾਜ ਰੁਪਿੰਦਰ ਅਰੋੜਾ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋਤੜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਰੜ ਰਵੀ ਹੰਡਰਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ ਹਰਦੀਪ ਭੱਟੀ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਮਰਾ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸੁੱਖੀ ਮਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਓਹਾਇਓ ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ ਦਲਜੀਤ ਮੁਲਤਾਨੀ ਰਾਜਬੀਰ ਰਾਣਾ ਹਰਕੇਵਲ ਲਾਲੀ ਰਾਣਾ ਸੇਖੋਂ ਫੋਰਟਵੇਨ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਸੀ ਸਲੇਮਪੁਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ

ਮੀਡੀਆ ਸਪਾਂਸਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Desi Junction
WWW.DESIUNCTION.COM

DHOL RADIO

Chann Panch
ਚੈਨ ਪਾਂਚ

PUNJAB SWEETS
CATERING SERVICE Available

ASHYANA
BANGLOES & CATERING

Shikara
RESTAURANT

ਇੱਥੇ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ

Sher-E-Punjab Soprts & Cultural Club-Chicago (Midwest)

ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

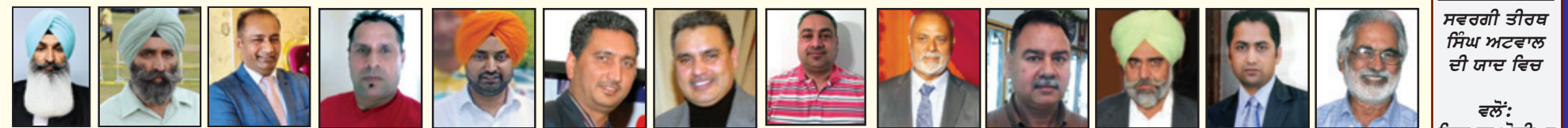
ਅਮਰਜੀਤ ਸੰਧਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਲੇਰ ਹਰਜੀਤ ਕੁਲਵੰਤ ਹਰਵਿੰਦਰ ਹਰਭਜਨ ਬਹਾਦਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਰਨੈਲ ਮੱਲੂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਪਿੰਦਰ ਪੁਨੀਆ

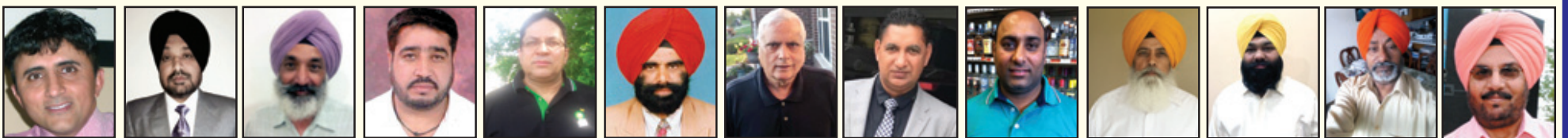
ਲਖਬੀਰ ਢੀਂਡਸਾ ਜਸਵੀਰ ਪੰਨੂ ਰਾਕੇਸ਼ ਰੇਹਨ ਕੈਫੇ ਇੰਡੀਆ ਮਿਲਵਾਕੀ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਕੰਵਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤੀ ਅਮਰਦੀਪ ਡੀਨਾ ਗੁਰਮੀਤ ਅਰੋੜਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਦੀਪ ਲੰਗ ਮੱਖਣ ਗਿੱਲ

ਸਵਰਗੀ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਲੋਂ: ਝਿਰਮਲ ਘੋਲੀਆ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਤਵੰਤ ਨਿੱਜਰ ਲਖਵੀਰ ਜੌਹਲ ਸੁਮਨੋਰ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਜੱਸੀ ਪਾਲੀਵਾਲ ਰਿਪੀ ਖੱਟੜਾ ਧਰਮਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਬੱਬੂ ਗੁਰਚਰਨ ਝਾਵਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਟਿੱਕੂ ਮਾਨ ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ

ਡਾ. ਪਾਲ ਬੰਦੇਸ਼ਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਬਲਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ ਗੁਰਸਾਹਿਬ ਤੂਰ ਸਤੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਰੂਪ ਦਿਓਲ ਅਫਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ ਧੰਮ (ਵੰਡਾਲੀਆ) ਮਹਾਂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਬੋਬੀ ਸਲੇਮਪੁਰ ਗੁਰਚਰਨ ਗਿੱਲ ਜਗਜੀਤ ਢੀਂਡਸਾ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਜੈਨ ਜਸਵੀਰ ਸੁੱਗਾ ਬਲਦੇਵ ਬਿੰਦ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜੂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਮੰਗਾ ਮੱਟੂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਸੁਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਰੰਧਾਵਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਤਾਲੀ ਭੱਠਲ ਜਿੰਮੀ ਬਰਾੜ ਮੱਖਣ ਬਦੇਸ਼ਾ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ

ਪੱਪੂ ਫੋਰਟਵੇਨ ਸਤੀਸ਼ ਫੋਰਟਵੇਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਮਾਂਗਟ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਪਰਦੀਪ ਸਲਵਾਨ ਤਾਜਵਿੰਦਰ ਖਸਰੀਆ ਪਰਮਿੰਦਰ ਮੁਲਤਾਨੀ ਬਲਿਹਾਰ ਦੁਲਈ ਕਮਲਜੀਤ ਘੁੰਮਣ ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ ਹਰਮੋਹਨਜੀਤ ਬੈਂਸ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਰਾਣਾ ਸਿੰਘ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਰੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜਗਜੀਤ ਬਾਜਵਾ ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਘਵਿੰਦਰ ਮਾਹਲ

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜੂ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ, ਸਾਊਥਬੈਂਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਦੀ ਕਮੇਟੀ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਮਿਡਵੈਸਟ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ, ਪੀ ਐਚ ਓ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ। (ਮਿਲਵਾਕੀ) ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ ਸੀ ਓ। (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ, ਫਾਈਵ ਰਿਵਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ; (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜੂ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ-ਕੈਲਮਜੂ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ-ਓਟਾਰੀਓ (ਕੈਨੇਡਾ), ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਗਰੀਨਵੁਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਲਾਸ ਬੈਨੋਸ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਓਹਾਇਓ: ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਾਇਓਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ ਲੰਗਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਬਾਇਓਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਥੋਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਬਾਇਓਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਥਿਤ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਾ ਛਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਰਸੋਈ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੀ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਲਗਭਗ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ

ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਰਸੋਈ ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਇਓਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਇਓਗੈਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੇ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਾਇਓਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ

ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦੋ ਮੰਤਵ ਹੱਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਸਸਤਾ ਬਾਲਣ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦੇ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬਾਇਓਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲਾਗਤ ਆਵੇਗੀ। ਬਾਇਓਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਦੀ

ਸਥਾਪਨਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਖਰਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਬਾਇਓਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਲਾਂਟ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਮੀਨਦੇਜ਼ ਭੰਡਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਘਰ ਦਾ ਬਚਿਆ-ਖੁਚਿਆ ਸਾਮਾਨ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਗੈਸ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੰਗਰ ਘਰ ਵਿਚ ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. ਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲਗਭਗ 70-80 ਸਿਲੰਡਰ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. ਗੈਸ ਉਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਮਿਲਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਬਸਿਡੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਗੈਸ ਵਪਾਰਕ ਭਾਅ 'ਤੇ ਮਹਿੰਗੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੰਗਰ ਦੇ ਲੋਹ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਆਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਤ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਇਓਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਾਜ ਪੰਛੀ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਹੀ ਖਤਰਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਛੇੜਛਾੜ ਕਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ 'ਚ ਆਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਾਜ ਪੰਛੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਾਜ਼ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਮੁੜ ਬਰਕਰਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਪੰਛੀ ਦੀ ਸੂਬੇ 'ਚ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਬੁਰਾ ਪਿਆ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਚ ਵੀ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਪੰਛੀ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਭਾਗੀ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 2011-12 ਤੋਂ ਇਸ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜੀਅ ਤੋੜ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ

ਕੰਜਰਵੇਟਰ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਛੱਤ ਬੀੜ ਵਿਖੇ ਫਾਲਕਨ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਜਾਤੀ 'ਚ ਬਾਜ਼, ਸਾਇਨ ਆਦਿ

ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਛੱਤਬੀੜ ਦੀ ਫੀਲਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਐਮ. ਸੁਦਾਗਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਿੰਜਰਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਚਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਜਲਦ ਹੀ ਇਸ ਪੰਛੀ ਦੀ ਆਮਦ ਛੱਤਬੀੜ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ।

‘ਧੀਆਂ ਪੁਕਾਰਦੀਆਂ’ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਧੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਲਾਈ ਗੁਹਾਰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਬਰਬ ਨੇਪਰਵਿਲ ਆਧਾਰਤ ਗੈਰ ਮੁਨਾਫਾ ਸੰਸਥਾ ‘ਧੀਆਂ ਪੁਕਾਰਦੀਆਂ’ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। 2011 ਵਿਚ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਭਾਰਤ, ਖਾਸ ਕਰ ਯੁਗਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਖਾਂ 'ਚ ਹੀ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੁਰੀਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਦੂਰਰਸੀ ਭੈੜੇ ਸਿਟਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੋਢੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਨੇ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਬਰਬ ਵ੍ਰੀਟਨ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਸਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਲਈ 2619 ਡਾਲਰ ਦੀ ਮਦਦ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਦਿੱਤੀ।

ਸ. ਸਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵ੍ਰੀਟਨ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਧੀਆਂ ਪੁਕਾਰਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ

ਸਗੋਂ ਖੁਦ ਵੀ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੂਬੀ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ. ਸਰਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ, ਜੋ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਧੀਆਂ ਪੁਕਾਰਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਮਾਲੀ ਵਸੀਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਸਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਤਰ ਹੁੰਦੀ 3500 ਡਾਲਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ 327 ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 184 ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਵੀ ਕਰ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵ੍ਰੀਟਨ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਏ। ਸ. ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ: 630-305-3486 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਉਠਿਆ ਫਰਜ਼ੀ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਠਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੀ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਫਰ ਕਾਲ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸ਼ਵੇਤ ਮਲਿਕ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਚਾਨਕ ਵਧਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 1100 ਰਜਿਸਟਰਡ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਫਰਜ਼ੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ।

ਮੱਛੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੇ ਕੈਮੀਕਲ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਵਰਤੋਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕੈਮੀਕਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਕ ਜਾਨਲੇਵਾ ਕੈਮੀਕਲ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਰੀਸਜ਼ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ‘ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਮੱਛੀ ਵਿਚ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਦਾ ਤੱਤ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਮੱਛੀ ਖਾਧੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੱਛੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤ ਦੀ ਪਰਖ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸੈਕਟਰ-21 ਸਥਿਤ ਮੀਟ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਮੱਛੀ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੈਸਟਿੰਗ ਲਈ ਖਰੜ ਸਥਿਤ ਫੂਡ ਐਂਡ ਕੈਮੀਕਲ ਟੈਸਟਿੰਗ ਲੈਬਰੇਟਰੀ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ। ਟੈਸਟ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਆਮ ਕਿਸਮਾਂ ਮਾਕੋਰੇਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਨੈਪਰ ਵਿਚ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਤੱਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਜੋ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੁਰਾਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਕੋਰੇਲ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕੈਮੀਕਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਨੈਪਰ ਵਿਚ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੱਛੀ ਵਿਚੋਂ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ 2013 ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਚਾਰ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਸਿਹਤ ਮਾਹਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਫੋਰਮਲਡੀਹਾਈਡ ਦਾ ਇਕ ਤੱਤ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੈਂਸਰ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਵਤੈਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਫਿਸ਼ ਤੇ ਫਿਸ਼ਰੀਜ਼), ਜੁਆਲੋਜੀ ਅਤੇ ਇਨਵਾਇਰਨਮੈਂਟ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕੈਮੀਕਲ ਇੰਨਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਅਤੇ 95 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਦੀ ਤੱਕ

ਲਈ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਗ ਨੂੰ ਇਹ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਤਤੀ ਰੋਗ ਫੈਲਾਅ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਜ਼ਮਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਵੀ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵੀ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਹਜ਼ਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਮੱਛੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਮਾਂ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਫੋਰਮਾਲਿਨ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੱਛੀ ਬਰਮੇਕੋਲ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ

ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੱਛੀ ਫਰੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੈਮੀਕਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਮੱਛੀ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਅੰਗੇ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਲ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਦਰਿਆਈ ਮੱਛੀ ਵਿਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਮੱਛੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਮੱਛੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਲ ਮੱਛੀ 24 ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਬਰਫ ਵਿਚ ਲਾ ਕੇ ਸਾਂਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਂ ਨਦੀ 'ਚ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਕਾਰਨ ਮੱਛੀਆਂ ਮਰੀਆਂ

ਨੰਗਲ: ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਵਿਚ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਏ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡ ਨਾਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੱਛੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਨਾਨਗਰਾਂ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਵੱਲ ਗਏ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਛੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਈ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੱਛੀਆਂ ਮਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਲਤੂ ਪਸ਼ੂ

ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਐਸ.ਡੀ.ਓ. ਜਤਿਨ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਲਏ। ਡਰੇਨਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨਦੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕੈਮੀਕਲ ਫੈਕਟਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਮਹਿਤਪੁਰ ਅਤੇ ਟਾਹਲੀਵਾਲ ਦੀਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲਿਦਾ ਜ਼ਿਆ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ

ਵਾਕਾ: ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਬੀ.ਐਨ.ਪੀ. ਦੀ ਆਗੂ ਖਾਲਿਦਾ ਜ਼ਿਆ ਨੂੰ ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਬੱਸ ਦੀ ਸਾੜ ਫੂਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ (ਬੀ.ਐਨ.ਪੀ.) ਵੱਲੋਂ 2 ਫਰਵਰੀ 2015 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕੋਮਿਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੌੜਾ ਗ੍ਰਾਮ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਬੱਸ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਠ ਜਣੇ ਹਲਾਕ ਤੇ ਕਈ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਂਜ ਹੋਰਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ।

ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਕਾਰਨ ਗਈਆਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਨਾਂ

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਰਤ ਦੇ 26 ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਸਾਲ 2017 ਦੌਰਾਨ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ 'ਚ 2 ਹਜ਼ਾਰ 57 ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਰਨਾਂ 'ਚ 9 ਲੱਖ 15 ਹਜ਼ਾਰ 878 ਘਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 47 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਵਿਚ ਫਸਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 46 ਹਜ਼ਾਰ 488 ਪਸ਼ੂਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਤੁਫਾਨ, ਹੜ੍ਹਾਂ, ਅਚਨਚੇਤ ਹੜ੍ਹਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਣ, ਬੱਦਲ ਫਟਣ ਦੀ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਸਾਲ 2016 'ਚ 1487 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 5 ਲੱਖ 46 ਹਜ਼ਾਰ 518 ਘਰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਸੀ।

41 ਹਜ਼ਾਰ 965 ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸੀ ਅਤੇ 25 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਫਸਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਲ 2015 'ਚ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ 'ਚ 1460 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ 13 ਲੱਖ 13 ਹਜ਼ਾਰ 371 ਘਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ 22 ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 31 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਫਸਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 59 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ ਖਾਲਸਾ ਏਡ ਦੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਸਮੇਂ

ਅਕਸਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ 'ਚ ਕਈ ਖਾਮੀਆਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਐਸ.ਟੀ.ਏ-1 ਦਰਜਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਜਾਪਾਨ ਤੋਂ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਤੀਜਾ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਟਰੈਟੇਜਿਕ ਟਰੇਡ ਆਥੋਰਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-1 (ਐਸ.ਟੀ.ਏ-1) ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸੰਘੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਜੇ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਚ ਤਕਨੀਕੀ ਯੰਤਰ ਵੇਚ ਸਕੇਗਾ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਰ ਸਾਲ 1.8 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਟਰੈਫਿਕ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 7.5 ਲੱਖ ਲੋਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਲੋਕ ਲੱਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਗ ਗਵਾ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਸਦਾ ਲਈ ਅਪਾਹਜ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ 1.8 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਨ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਵਾਹਨ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤ ਕੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਥਾ ਵਿਚਾਰ

12 ਅਗਸਤ ਤੋਂ 19 ਅਗਸਤ ਤੱਕ

ਪੰਥਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਲਵਰ ਵਾਲੇ 12 ਅਗਸਤ (ਐਤਵਾਰ) ਤੋਂ 19 ਅਗਸਤ (ਐਤਵਾਰ) ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ।

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ

1280 Winnetka St., Palatine, IL 60067 (Ph: 847-358-1117)

- 12 ਅਗਸਤ (ਐਤਵਾਰ) ਸਵੇਰੇ 11:40 ਤੋਂ 12:30 ਤੱਕ
- 13 ਅਗਸਤ (ਸੋਮਵਾਰ) ਸ਼ਾਮ 7:20 ਤੋਂ 8:00 ਤੱਕ
- 14 ਅਗਸਤ (ਮੰਗਲਵਾਰ) ਸ਼ਾਮ 7:20 ਤੋਂ 8:00 ਤੱਕ
- 15 ਅਗਸਤ (ਬੁੱਧਵਾਰ) ਸ਼ਾਮ 7:40 ਤੋਂ 8:10 ਤੱਕ
- 16 ਅਗਸਤ (ਵੀਰਵਾਰ) ਸ਼ਾਮ 7:20 ਤੋਂ 8:00 ਤੱਕ
- 17 ਅਗਸਤ (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ) ਸ਼ਾਮ 7:40 ਤੋਂ 8:10 ਤੱਕ
- 18 ਅਗਸਤ (ਸਨਿਚਰਵਾਰ) ਸਵੇਰੇ 8:00 ਤੋਂ 8:30 ਤੱਕ
- 18 ਅਗਸਤ (ਸਨਿਚਰਵਾਰ) ਸ਼ਾਮ 7:40 ਤੋਂ 8:10 ਤੱਕ
- 19 ਅਗਸਤ (ਐਤਵਾਰ) ਸਵੇਰੇ 11:40 ਤੋਂ 12:30 ਤੱਕ

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment

www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

***Refinance up to 125% value of the house.**

- Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance).
- Self Employed and H1 Visa
- Jumbo loans
- Commercial Property With Business or Business Only.
- Business Equity Line of Credit.
- Multi Unit Investment Property.

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

**ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!
ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!
ਹੁਣ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ
ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ**

***ਆਪਣੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਲਰਨਿੰਗ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਤੇ ਉਸੇ ਸਟੇਟ ਦਾ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਓ**

***3-4 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ**

Raj Jamarai Cell:734-644-1010 Office:734-747-4298

OM Transportation Inc. & Nand Freight Brokerage

Plainfield, IL

Owner Operators & Company Drivers Wanted

Valid CDL Class A License For Local, Regional & OTR Work.

Van & Reefer

omtrans1@yahoo.com

Manminder Heer 630-709-5331

Onkar Heer 630-396-0777

ਪੰਜਾਬੀਏ ਜੁਬਾਨੇ ਨੀ...

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮਿਨੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਸ ਬੱਸ ਵਿਚ ਉਘੇ ਗਾਇਕ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਗਾਇਆ ਗੀਤ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ:

ਪੰਜਾਬੀਏ ਜੁਬਾਨੇ ਨੀ
ਰਕਾਨੇ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਏ
ਫਿੱਕੀ ਪੈ ਗਈ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਨੁਹਾਰ।
ਮੀਢੀਆਂ ਖਿਲਾਰੀ ਫਿਰੋਂ
ਨੀ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀਏ ਕਾਫ਼ੀਏ ਨੀ
ਕੀਹਨੇ ਤੇਰਾ ਲਾਹ ਲਿਆ ਸ਼ਿੰਗਾਰ।
ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਦੀ ਗੁਰੂਤੀ ਲੈ ਕੇ
ਨਾਥਾਂ ਟਿਲੇ ਜਾਈ
ਤੂੰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬਾਣੀ ਬਣ ਕੇ
ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਘਰ ਆਈ
ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਲਾਡ ਤੇ
ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਐਸਾ ਤੈਨੂੰ
ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਗੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੀ
ਸੁਫੀ ਸੰਤ ਫਕੀਰਾਂ ਤੈਨੂੰ
ਦਿੱਤੀ ਘੁੰਢ ਚੁਕਾਈ
ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਕੇ
ਘਰ ਘਰ ਕਦਰ ਪਵਾਈ।

ਗੀਤ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਗਾਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਨੀ ਸੋਹਣੀ, ਪਿਆਰੀ, ਮਠਿਆਰੀ, ਸਚਿਆਰੀ ਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਫਿੱਕੀ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਈ? ਫਿੱਕੀ ਕਿਉਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਸੌ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾ ਵਸੇ ਹਨ ਤੇ ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵੀ ਉਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਉਹ ਧਰਤੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੰਗਾ ਵਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁੰਗੜਨੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਰਸ ਦੀ ਪਾਤਰ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ, ਵਪਾਰੀਕਰਨ, ਲੁਟੇਰਾਕਰਨ ਤੇ ਟੁਚੇਰਾਕਰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫਨਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਿਆ ਹੈ; ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਉਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲਾਂ ਵਿਚ

ਜਕੜੇ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਗਤੀ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਾਸਤੇ ਵਿਆਪਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਰੰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਖੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣੀ ਤੇ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸੇ ਵਿਚੋਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨੀਤੀ, ਸਦਾਚਾਰ ਨੀਤੀ, ਸੰਗੀਤ ਨੀਤੀ, ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਤੇ ਗੀਤ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਨਿਕਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਰੈਣ-ਬਸੇਰਾ ਹੀ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੇਚੇ ਜਾ ਰਹੇ

ਡਾ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਗਾਸੇ
ਫੋਨ: 91-98962-01036

ਹਨ। ਬੜੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਤੁਰੰਤ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਵੀ ਇਥੋਂ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 1954

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਦਮੀ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਮਹਾਂਕਵੀ ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੰਤਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੱਠ ਥਾਪਤਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਰਗਾਂ, ਢੰਗਾਂ, ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਨ-ਇੱਛਿਤ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਨਵੀਂ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਅਤੇ ਬਹੁਪਾਸਾਰੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਵਿਸਥਾਰ ਤੇ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਈ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਭਰਤੀ

ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕੋਈ 720 ਸਕੂਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਫਾਈਲ ਕਿਥੇ ਕੁ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀ 'ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ, ਹਿਸਾਰ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ

ਮਨਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਨ ਤੇ ਇਤਫਾਕਵਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਪੰਹੁਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ **ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 18 ਅਗਸਤ 2018** ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-338

ਜੀਵ-ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਥੀ।
ਪਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ 'ਅਕਲ' ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਸਾਥੀ!

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-336

ਲਾ ਪਨੀਰੀ ਪਾਣੀ ਸੀ ਲਾਇਆ
ਵੱਗ ਗਾਂਵਾਂ ਵਤ ਬਣਾਇਆ ਰਾਹ।
ਵੱਟਾਂ, ਬੰਨੇ ਭੰਨੀਆਂ ਜਾਵਣ
ਉਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੀ ਤਬਾਹ।
ਦਿਨ-ਰਾਤ ਰਾਖੀ ਕਰ ਬੱਕੇ
ਹਾਰ ਗਏ, ਦੇਖ ਨਿਕਲੇ ਤ੍ਰਾਹ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਗਰਜਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਇਹ ਬੰਦਾ
ਹੁਣ ਨਾ ਕਰੇ ਸਲਾਮ ਇਹ ਬੰਦਾ।
ਦੁੱਧ-ਪੁੱਤ ਏਹਦੇ ਕਰੇ ਹਵਾਲੇ
ਤੂੰ ਕੀ ਸਮਝਿਆ ਸ਼ਾਮ ਇਹ ਬੰਦਾ?
ਕੁੱਖੋਂ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਖੁੱਡੇ ਲਾ'ਤਾ
ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ?

-ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ
ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਹੈ ਭਰਮਾਰ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ
ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸਰਕਾਰ।
ਆਖਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਹਨ
ਜਦ ਤੱਕ ਦੁੱਧ ਨੇ ਦੇਵਣ।
ਫੰਡਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ
ਡੰਡਾ ਮਾਰ ਕੱਢ ਦੇਵਣ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਪੀ ਕੇ ਦੁੱਧ ਫੰਡਰ ਹੋਣ 'ਤੇ
ਘਰ ਚੋਂ ਇੰਨਾ ਨੂੰ ਕੱਢਦੇ।
ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ-ਬਾਹਰ ਲਿਜਾ ਕੇ
ਰੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਢਦੇ।
ਫਿਰ ਭੁੱਖੀਆਂ ਮਰਦੀਆਂ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ
ਜਦ ਇਹ ਤੋੜਨ ਵਾਤਾਂ।
ਫਿਰ ਹਰ ਕੋਈ ਆਖੇ ਇਹ

ਕਰਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਉਜਾੜ।
-ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਠੰਡੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੰਮੀਆਂ ਜਾਈਆਂ।
ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਫਿਰਨ ਕੁਮਲਾਈਆਂ।
ਬਿਨਾ ਕਸੂਰ ਤੋਂ ਧੱਕੇ ਖਾਣ।
ਰੱਬਾ ਦੱਸ ਇਹ ਕਿੱਧਰ ਜਾਵਣ।
ਬੰਦਾ ਮਤਲਵੀ, ਫਿਰਦੈ ਹੋਇਆ।
ਤੁਪਕਾ ਤੁਪਕਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੋਇਆ।
ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਨੇ, ਕੁਝ ਕਹਿ ਨੂੰ ਸਕਦੇ।
ਘਰੋਂ ਕੱਢ'ਤੇ, ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਨੂੰ ਸਕਦੇ।

-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ

ਬੰਦੇ ਮਾਰਨ, ਕਰਨ ਉਜਾੜਾ
ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੈ ਸਰਕਾਰੀ।
ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲੀ
ਪੁੱਠ ਧਰਮ ਦੀ ਐਸੀ ਚਾੜ੍ਹੀ।
ਬਿਜਲੀ ਬਿਲ ਨਾਲ ਸੈਸ ਭਰਾਉਂਦੇ
ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿੱਧਰ ਜਾਣ ਡੱਕਾਰੀ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਫਸਲ ਲੱਗਣ-ਵੱਢਣ ਤੋਂ ਵੇਚਣ ਤੱਕ
ਬਿਪਤਾ ਇਕ ਆਵੇ, ਇਕ ਜਾਵੇ।
ਅੰਨਦਾਤਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਰਹੇ ਕੁਤਿਕੀ 'ਚ
ਅਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ
ਜਦ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈਵੇ ਬਣਾਵੇ।

-ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਤੂਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਕਿੰਨਾ ਛਲ, ਕਪਟ, ਅਨਰਥ ਹੈ
ਹੋ ਗਈ ਤੋਕਤ ਗਾਂ ਜਿਉਂ
ਮਾਰੇ ਡੰਡਾ, ਕੱਢੇ ਖੇਤੋਂ ਬਾਹਰ।
ਕਿੰਨੀ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਸੋਚ ਹੈ।
ਨੋਚ ਲਿਆ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਉਸ ਦਾ
ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਆਖਰੀ ਧਾਰਾਂ।
ਕਿੱਥੇ ਜਾਣ? ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ
ਅਵਾਰਾਗਰਦ, ਰੱਸੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਗੁਣਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ ਹੈ ਗੁਰੂ
ਮਤਲਬੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਛੱਡਿਆ ਅਵਾਰਾ।
ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜਿਆਂ 'ਚ ਡੁੱਬੇ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਉਜਾੜ।
ਘਿਓ ਦੁੱਧ ਵਾਂਗ ਕੀਮਤੀ
ਇਸ ਦਾ ਮਲ-ਮੂਤਰ
ਆਰਗੈਨਿਕ ਖੇਤੀ ਦਾ ਲੱਗਣਾ ਜਦੋਂ ਨਾਅਰਾ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਮਾਪੇ, ਸਾਡੇ ਬੀਜ ਤੇ ਬੀਜ-ਧਰਾਤਲ। ਮੁੱਢ ਦਾ ਸਬੰਧ। ਹੋਂਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ, ਹੋਣ ਦੇ ਜਾਮਨ, ਹਸਤੀ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ, ਅੰਤਰੀਵੀ ਗੁਣ-ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਖਸੀ ਬਿੰਬ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ।

ਮਾਪੇ, ਸੋਚ-ਪ੍ਰਗਾਰੇ ਦੀ ਪਹਿਲ, ਤੁਰਨ ਦਾ ਜਾਚ-ਜਾਦੂ, ਮੂਕ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼, ਤੋਤਲੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ, ਰਿਹਾਤ ਦਾ ਰਿਆਜ਼ ਅਤੇ ਅਤੀ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ।

ਮਾਪੇ, ਸੁਪਨ-ਉਡਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ, ਸੁਖਨ-ਨਗਰੀ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਨ-ਪੈਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਸਦਕਾ ਮਿਲੀਆਂ ਯੁੱਗ-ਜਿਉਣ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ। ਮਾਪੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਏ, ਸਾਡੀ ਸੁਪਨ-ਗੀਰੀ ਤੇ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ੀ ਸਲਾਮਤ, ਸੁਪਨ-ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਸੁਪਨ-ਸਰਦਲ 'ਤੇ ਨਤਮਸਤਕਤਾ।

ਮਾਪੇ ਅਜਿਹੀ ਨਿਆਮਤ ਜੋ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੇ ਕਰਮਦਾਤੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਨਿਆਮਤਾਂ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਵਰਦਾਨ ਅਤੇ ਸੁਹ-ਸਮਾਨ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮੋਹ ਭਿੰਨੀ ਘੂਰੀ, ਕੂਨੈਨ ਲਪੇਟੀ ਘਿਓ ਦੀ ਚੂਰੀ। ਮਾਪੇ ਹੁੰਦੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਸੂਰਜ, ਤੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਵੱਸਦੀ ਕਸਤੂਰੀ। ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਜਦ ਤਿਉੜੀ ਉਗਰੀ, ਹੋਣੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ। ਫੁੱਲ ਬਣ ਕੇ ਖਿਤਦੇ ਬੱਚੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਗਰੂਰੀ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਵੱਸਦਾ ਖੇਤਾ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸੂਕਰ-ਸਰੂਰੀ। ਮਾਪੇ ਪਾਉਂਦੇ ਮੰਜ਼ਲ ਰਾਹੇ, ਤਾਂ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਮਿਟਦੀ ਦੂਰੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਆਗੋਸ਼ 'ਚ ਬਹਿ, ਹਰ ਆਸ ਹੀ ਹੋਵੇ ਪੂਰੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਂ 'ਚ ਮੌਲੇ, ਤਿੱਖਤ-ਦੁਪਹਿਰੀਂ ਠੰਢ-ਹਲੁਰੀ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮੋਹਵੰਤੀ ਆਭਾ, ਜਿਉਣ-ਪੈਂਤ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ-ਹਜ਼ੂਰੀ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਧਾਵੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਹੜੇ ਫੁੱਲ-ਕਸੂਰੀ।

ਮਾਪੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮਾਂ ਤੇ ਪਿਉ ਅੱਖਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਰਫਾਂ 'ਚ ਘੁੱਲੀ ਮਿਨਾਸ ਦਮ ਤੋੜਦੀ। ਅਰਬਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਮਦਾ ਮਾਯੂਸੀ ਦਾ ਆਲਮ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਪਰਤ। ਧੁਆਂਢੇ ਜਾਂਦੇ ਖੇਤੋਂ। ਜਦ ਕਦੇ ਮੈਂ ਮਾਪਿਉਂ ਵਾਹਰੇ ਅਤਿ-ਕਰੀਬੀ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਮੁਖਤੋਂ 'ਤੇ ਦਰਦ ਦੀ ਅਸੀਮਤਾ, ਖਾਲੀਪਣ ਦੀ ਖੁਨਾਮੀ ਅਤੇ ਗਮ ਦੀ ਗਰਦਿਸ਼ ਦੇਖਦਾ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੀ ਦੁਆ ਸੋਚ-ਦਰ ਮੱਲਦੀ। ਬੱਚੇ ਸਿਰਫ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਲਦੇ, ਵਰਨਾ ਬੇਮੋਸਮੀ ਪੱਤਝੜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਚਪਨੀ ਬਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੋਣਕੀ, ਬੇਗਾਨਗੀ ਅਤੇ ਵੈਰਾਨਗੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਜੋਗਾ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਉਹ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਤਾਅ ਉਮਰ ਲਈ ਧੁਖਦਾ ਗੋਹੜਾ।

ਮਾਪੇ, ਦਾਈਏ ਦਾ ਦਰਿਆ, ਮੋਹ ਦਾ ਮਾਣ, ਮੁਹੱਬਤੀ-ਆਬਸ਼ਾਰ, ਕੋਮਲਤਾ ਦੀ ਕਲ ਕਲ ਕਰਦੀ ਕੂਲ ਅਤੇ ਅਪਣਤ ਦੀ ਵੇਗਮਈ ਨਦੀ।

ਮਾਪੇ, ਹਰ ਆਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ, ਮੰਗ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਅਤੀ ਦਾ ਪੁਗਾਅ, ਰੋਸਿਆਂ ਦਾ ਸਹਿਲਾ ਅਤੇ ਹਰ ਮਰਜ਼ ਦੀ ਦੁਆ।

ਮਾਪੇ, ਮੰਨਤ-ਆਧਾਰ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦਰਗਾਹੋਂ, ਹਰ ਮੰਨਤ ਪੂਰੀ। ਬੱਚੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ, ਸਿਰਫ ਮਾਪੇ ਜਾਣੀ-ਜਾਣ ਤੇ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸੱਚ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਮਿਹਰਬਾਨ। ਅਸੀਮਤਾ ਦਾ ਸਿਖਰ। ਸੱਚੇ ਦਾਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ। ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰੱਜ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ।

ਮਾਪੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਜਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਗਨ। ਨਵੇਂ ਕੀਰਤੀਮਾਨਾਂ ਲਈ ਕਾਮਨਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਵਿਚੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਅਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਬੇਪਨਾਹ ਪਸਾਰਾ।

ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਸਕੀ, ਸੋਗ-ਸੰਦੇਸ਼। ਭਰਦੇ ਡੂੰਘੀ ਆਹ। ਉਨਦਾ ਦਰਦ-ਗੋਲਾ। ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖ 'ਚ ਰਤਕ ਤੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਧੁੰਦਲਕਾ। ਪੈੜ ਨੂੰ ਆਈ ਮੋਚ। ਚੀਸ-ਆਹਟ। ਭਰਿਆ ਹੁਇਕਾ। ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਭੁਰਨਾ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਦੁੱਖ ਵੀ ਅਸਹਿ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਤਾਮੀਰਦਾਰੀ 'ਚ ਬਿਤਾਈ ਰਾਤ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਸੂਹਾ ਸੂਰਜ ਦਸਤਕ ਬਣਦਾ ਜਦ ਬੱਚਾ-ਚਹਿਕਣੀ, ਘਰ ਦਾ ਧੰਨਭਾਗ ਬਣਦੀ।

ਮਾਪੇ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੁੰਦੇ। ਜਦ ਕਿ ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋ ਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਕਰਕੇ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਚ ਬੱਝ, ਮਾਂ ਤੇ ਪਿਓ ਬਣਦੇ।

ਮਾਪੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਛਾਣ। ਪਰ

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜੁਗਤ ਬੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ! ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਪੀੜ ਦੀ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਪੀੜਾ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਪੀੜਾ ਜੁਗਾਂ ਤੱਕ ਨਾਲ ਨਿਭਦੀ।...ਪੀੜ, ਜਦ ਪਰਾਏ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਦਰਦ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਾਇਆਂ 'ਤੇ ਕਾਹਦਾ ਰੋਸ। ਪਰ ਜਦ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੀੜ ਬਣ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਕ ਗਿਲਾ ਖੁਦ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ, ਦੂਸਰਾ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਨਕਾਬਪੋਸ਼ੀ 'ਤੇ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਘਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਬੱਚੇ ਸਿਰਫ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਲਦੇ, ਵਰਨਾ ਬੇਮੋਸਮੀ ਪੱਤਝੜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਚਪਨੀ ਬਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੋਣਕੀ, ਬੇਗਾਨਗੀ ਅਤੇ ਵੈਰਾਨਗੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਜੋਗਾ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ।” ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਹਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਈਰਖਾ ਤੇ ਸਾੜਾ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਮਾਪੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਨਾਜ਼ ਕਰਦੇ, ਹੁਲਾਸ ਨਾਲ ਭਰਦੇ ਅਤੇ ਸੂਕਰ-ਗੁਜਾਰੀ 'ਚ ਧਰਤ ਨਮਸਕਾਰਦੇ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਕਿੱਡੀ ਠੋਸ ਗੱਲ ਹੈ, “ਕਦੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੂਝਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਜੋ ਖੁਦ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿਚੋਂ ਬੱਚੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦਾਨ ਮੰਗਦੇ।” –ਸੰਪਾਦਕ

ਜਦ ਜੀਵਨ-ਪਗਡੰਡੀ 'ਤੇ ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣਦੇ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਹਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਈਰਖਾ ਤੇ ਸਾੜਾ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਮਾਪੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਨਾਜ਼ ਕਰਦੇ, ਹੁਲਾਸ ਨਾਲ ਭਰਦੇ ਅਤੇ ਸੂਕਰ-ਗੁਜਾਰੀ 'ਚ ਧਰਤ ਨਮਸਕਾਰਦੇ।

ਮਾਪੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ, ਸੋਚ, ਵਿਹਾਰ, ਕਿਰਦਾਰ, ਅਚਾਰ ਤੇ ਗੁਫਤਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀ ਪ੍ਰਗਟਦੀ। ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਡੰਡਾ। ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ

ਲੋਆਂ 'ਚ ਠੰਢੀ ਫੁਹਾਰ। ਨਿੱਘੀ ਆਗੋਸ਼ ਜੋ ਯੱਖ ਪਲਾਂ ਲਈ ਨਿੱਘ। ਰੁਮਕਦੀ 'ਵਾ ਜੋ ਚੌਮਾਸਿਆਂ ਲਈ ਰਾਹਤ। ਦੀਵਾਰੀਂ ਧਰਿਆ ਦੀਵਾ ਜੋ ਹਨੇਰੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਲਈ ਚਾਨਣ ਦਾ ਟਿੱਕਾ। ਸੁੱਚੀ ਸੋਚ ਜੋ ਸੁਪਨਹੀਣ ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਸੁਪਨ-ਸਾਜ਼ੀ। ਕੋਸੀ ਟਕੋਰ ਜੋ ਆਪਣਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਲਈ ਸਕੂਨ ਤੇ ਸਹਿਲਾਅ। ਸੰਕਲਪ-ਸਾਧਨਾ ਜੋ ਬਣਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਾ ਪਾਠ। ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਜਿਹੜੀ ਡਗਮਗਾਉਂਦੇ ਕਦਮਾਂ ਲਈ ਬਣਦੀ ਸਥਿਰਤਾ। ਜੀਵਨ-ਯੋਗ ਜੋ ਜਿਉਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ।

ਮਾਪੇ, ਮਾਂ ਤੇ ਪਿਓ ਹਰਫਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੀ

ਉਣੀ ਜਾਂਦੀ।

ਮਾਪੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਘਰ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕਦਾ। ਦਰੀਂ ਉਕਰੀ ਉਡੀਕ ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼-ਆਮਦੀਦ ਕਹਿੰਦੀ। ਨਿੱਮ ਦੇ ਪੱਤੇ ਦਰਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਟਕਦੇ। ਬੰਧਾ-ਹੀਣ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਤੇਲ ਚੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਡੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਘਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਬੇਪਛਾਣ। ਬੁੱਢੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੋਂ ਲੱਥਦੇ ਲਿਓਤ, ਘਰ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ। ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮਨਾ, ਸਾਹ ਵਰੋਲਦੀ। ਘਰ ਦੀ ਸੁੰਨ ਵਿਚ ਉਗੀ ਹਟਕੋਰਿਆਂ ਦੀ ਹੂਕ-ਮਾਲਾ, ਜਿਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਤੋੜਦੀ ਅਤੇ ਬੇਮੁਖਤਾ

ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਰਬਮੁਖੀ ਸਲਾਮਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਣ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹਿਲ ਵੀ ਤੇ ਔਖਾ ਵੀ। ਔਲਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖਲਜਗਣਾਂ, ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤ੍ਰਹਿੰਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜੀ, ਔਲਾਦ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕਰ, ਆਪਣੇ ਨਿਕੰਮੇਪਣ, ਅਯੋਗਤਾ, ਫਰਜ਼-ਕੁਤਾਹੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ। ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਰਹੀ ਅਬਾਦੀ ਅਜਿਹੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਏ ਜੋ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਸਾਵੇਂਪਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ।

ਮਾਪੇ ਸਿਸਕੀ ਬਣਦੇ ਜਦ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਦੇਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆਉਂਦੀ, ਜਵਾਨ ਧੀ ਦੇ ਕਲੀਰਿਆਂ 'ਚ ਰੁਦਨ ਸਿੰਮਦਾ ਅਤੇ ਚਾਵਾਂ ਲੱਧੀ ਧੀ ਰਾਣੀ, ਬੇਰਹਿਮ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਤਾਈ, ਰਾਖ ਦੀ ਢੇਰੀ ਬਣਦੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕਬਰ 'ਚ ਵੀ ਥਾਂ ਨਾ ਮਿਲਦੀ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖੁਦ ਹੀ ਕਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਅਸਹਿ ਹੁੰਦਾ ਲੋਰੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਵੈਣ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਧਤਕਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਮਾਤਮੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਣਾ।

ਮਾਪੇ ਉਹ ਬਿਰਖ ਜਿਸ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵਿਚ ਬੋਟਾਂ ਨੂੰ ਚੋਗ, ਪਰਵਾਜ਼ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਸਬਕ ਅਤੇ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਈਆ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਚੋਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬਚਪਨੀ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ, ਹੁਲਾਰੇ, ਹਾਸੇ, ਰੋਸੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਬਿਰਖ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਜਦ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ 'ਚ ਪਰਤਣਾ ਯਾਦ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜਨਮ-ਧਰਾਤਲ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਘਰ ਕੰਧਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਜਦ ਕੌਲੇ ਲੱਗੇ ਦੀਦਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਫਾਵੇਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪੈੜਾਂ ਦੇ ਧੁੰਦਲਕੇ ਵੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਬੂਹਿਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਜੰਦਰਿਆਂ ਵਰਗੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਵੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਬੇਬੋਸ ਹੋ, ਬੇਰਹਿਮ ਪਲਾਂ ਦੀ ਧੂਣੀ ਬਣਦੀ। ਤੇ ਆਖਰ ਨੂੰ ਇਹ ਧੂਣੀ ਸੇਕਦੇ ਸੇਕਦੇ ਮਾਪੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਧੂਆਂ।

ਮਾਪੇ, ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਜੋ ਜੇਠ-ਹਾਤ ਦੀਆਂ

ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੋ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਸੰਯੋਗ, ਦੋ ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ, ਦੋ ਜਿਸਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਕਿਰਿਆ 'ਚੋਂ ਉਭਰ ਕੇ ਬਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਬੀਜ। ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ-ਰੂਪੀ ਦੋ ਜਣਨ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ। ਦੋ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਇਕਮਿਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਪਨਪਿਆ ਸਰੂਪ। ਨਵੀਂ ਸਰੀਰਕ ਧਰਾਤਲ ਦਾ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਸਰੂਪ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬੇਫਿਕਰੀ ਦਾ ਬਿਗਲ। ਅਲਮਸਤੀ ਦਾ ਆਲਮ। ਸਮਾਜਕ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੀ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਜ਼-ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ। ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ, ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਨ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਲਗਨ ਦਾ ਗਿਆਨ। ਅਦਬ, ਸਲੀਕਾ, ਸਹਿਜ, ਸਾਦਗੀ, ਨਿਰਮਾਣਤਾ, ਨਰਮਦਿਲੀ ਤੇ ਸੱਚੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦਾ ਧਰਮੀ ਗਿਆਨ।

ਮਾਪੇ ਬਣਨਾ, ਇਕ ਬੰਦਗੀ ਜੋ ਜੀਵਨ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ। ਇਲਹਾਮੀ ਅਰਾਧਨਾ ਜੋ ਸਰਬ-ਦੁਆਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ। ਅਰਬ-ਅਰਾਧਨਾ ਜੋ ਸ਼ਬਦੀ ਮੌਲਦੀ। ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਕਸੀਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਧਾਗਿਆਂ ਤੇ ਰੰਗਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਦਾ ਡੰਗਿਆ ਘਰ, ਖੰਡਰ-ਜੂਹ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ। ਘਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਘਰ ਵਰਗੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ, ਹੱਥੀਂ ਸਿਰਜਿਆ ਘਰ ਕਿੰਜ ਸਹੇ।

ਮਾਪੇ, ਦਿਲ-ਦਰਿਆ। ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰੋਣ ਬਸੇਰੇ। ਕੇਹੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਹਿਲਨੁਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਵਾਤੇ 'ਚ ਨੌਕਰਾਂ ਵਾਲੀ ਕੁਤੀਰ ਹੁੰਦੀ।

ਮਾਪੇ ਵਸੀਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ। ਸਾਦਗੀ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ। ਸੰਜਮੀ ਸੁਭਾ ਅਤੇ ਸਮਦਰਸ਼ੀ ਸਮਰਪਣ। ਪਰ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜੀ ਫੋਕੀ ਸੂਹਰਤ, ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਂਕਤ ਅਤੇ ਅਮੀਰੀ-ਅਡੰਬਰ ਦੀ ਗੁਲਾਮ। ਕਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਰਗੇ ਬਣਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਮਨ 'ਚ ਪਾਲਣਾ, ਜੀਵਨ-ਸੀਸੇ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਿਆਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਕੋਈ ਨਾ ਸਕਦਾ ਤਾਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਸਾਹਵੇਂ ਉਣੇ ਦੰਭ-ਵਿਚਾਰ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਕਿਰਦੇ

ਮਾਂ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਲੋਕੋ, ਇਕੋ ਇਕ ਹੈ ਸ਼ਕਤੀ। ਮਾਂ ਹੈ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਲੋਕੋ, ਮਾਂ ਦੀ ਕਰ ਲਓ ਭਗਤੀ।

ਮਾਂ ਦੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ, ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਦੇ ਸੁੱਖ ਨੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਮਾਂ ਹੈ ਲੋਕੋ, ਦੂਰ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੇ। ਤੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਜੰਨਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਏ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ...।

ਮਾਂ ਜਨਨੀ ਹੈ ਮਾਂ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਮਾਂ ਤੋਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਨਾ। ਮਾਂ ਤੇਰੀ ਇਸ ਜੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਹੈ ਥਾਂ। ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਂ ਤੂੰ,

ਐਸੀ ਤੇਰੀ ਹਸਤੀ...।

ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ ਨੇ ਬਲੀਦਾਨ। ਕਿਤੇ ਤੂੰ ਰਾਣੀ ਝਾਂਸੀ ਬਣ ਕੇ, ਬਚਾਇਆ ਹੈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ। ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ, ਸਭ ਦੀ ਬੰਨੇ ਲਾਈ ਕਸ਼ਤੀ...।

-ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨ
ਫੋਨ: 559-291-7116

ਗੀਤ

ਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦਰਜਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ, ਤੇਰੇ ਬਾਜੇਂ ਉਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਮੇਰੀ ਹਰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਨੀ ਮਾਂ। ਝੁੰਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਲਾਂ ਭਾਵੇਂ ਛੱਤ ਲਵਾਂ ਮੈਂ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਤੇਰੀ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਹੈ ਤੇਰਾ

ਨਿਆਮਤਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਬੋਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਸਦਕਾ ਭਰਦੀ ਸੱਖਣੀ ਝੋਲ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਤਾਤਨਾ, ਰਾਹ-ਦਸੇਰਾ। ਘੁਰ-ਤੱਕਣੀ, ਸੰਭਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ। ਮਾਰੀ ਚੁਪੇਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਦੂਰ-ਦਿਸਹੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਝਿੜਕਣੀ 'ਚ ਮਿਨਾਸ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਸਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਲੀ ਭਾਵਨਾ। ਹਿਰਖ ਬੋਲ, ਅਬੋਲ ਰੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ। ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲੈ ਸਮਝਾਉਣਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਦਾ।

ਮਾਪੇ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਦਕ-ਸਾਧਨਾ ਤੇ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝੋਗੇ? ਬਿਗਾਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮੁੱਲ ਲਈ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਲਈ ਬੇਦਾਵਾ।

ਮਾਪੇ ਕਦੀ ਗਲਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੌਰ ਪੂਰਨ-ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਧੀ ਬਣਾਉਂਦੇ।

ਮਾਪੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਸਿਰਤ-ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਨਤਮ ਉਚਾਈਆਂ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਤਤਪਰਤਾ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਤਰਦਾ ਸੁੱਚਾ ਪਿਆਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਪਸਾਰ। ਕਰਮਯੋਗਤਾ 'ਚ ਵੱਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਹਰ ਉਦਮ ਸਿਰਜਦਾ ਸੁੱਚਾ ਸਰੋਕਾਰ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਫਕੀਰੀ ਅਭਿੰਜ, ਅਮੁੱਲ, ਅਤੋਲਵੀਂ ਤੇ ਅਸੀਮਤ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਪਦਾਰਥਕ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੁਦ ਦੀ ਬੋਲੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਗੁਰੇਜ਼। ਕਦੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੂਝਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਜੋ ਖੁਦ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿਚੋਂ ਬੱਚੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦਾਨ ਮੰਗਦੇ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਕੌਣ ਲਾਵੇਗਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ? ਉਣੇ ਨੇ ਸ਼ਬਦ, ਬੋਣੇ ਨੇ ਬੋਲ, ਇਕਹਿਰੀ ਹੈ ਇਬਾਦਤ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੈ ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ।

ਮਾਪੇ ਹਰਫ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਦੇ ਸੁੱਚਮ, ਸੁਹਜ, ਸਮਲੋਚਾ, ਸਾਦਗੀ, ਸੂਝ, ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਲ, ਰੂਹ-ਰੰਗਰੇਜ਼ਤਾ ਦੀ ਕਲਾ-ਨਕਾਸ਼ੀ ਕਰਨਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੋਈ ਅਰਬ-ਅਰਦਾਸ, ਅਨੰਦ-ਅਰਾਧਨਾ, ਅਸੀਮ-ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਇਲਹਾਮੀ-ਅੰਤਰੀਵਤਾ ਦੇ ਦੈਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਦਿੱਭਤਾ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੁਹਜਾਤਮਕਤਾ ਲਈ ਸੂਝ ਸ਼ਗਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੱਗ ਦਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੀ ਮਾਂ।...

ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਮਾਂ ਜਦ ਦੀਵਾ ਘਰ ਵਿਚ ਜਗਦਾ ਹਰ ਸਾਰਥ ਵਿਚ ਦੀਦ ਹੈ ਰਹਿੰਦੀ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ।...

ਪਾਲ ਪੋਸ ਕੇ ਵੱਡੇ ਕਰਦੀ ਸਭ ਦੁੱਖ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਜਰਦੀ। ਸੇਕ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦੀ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਠੰਢੀ ਬੋਹਤ ਦੀ ਛਾਂ।... ਤੇਰਾ ਅਹਿਸਾਨ ਮੈਂ ਕਿੰਜ ਭੁਲਾਵਾਂ ਕੂਕ ਕੂਕ ਕੇ ਮਾਂ ਪੁਕਾਰਾਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖੋ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕੋ ਖੋਹ ਲਈ ਰੱਬ ਨੇ ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਂ। ਤੇਰੇ ਬਾਜੇਂ ਉਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਮੇਰੀ ਹਰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਨੀ ਮਾਂ।

-ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਮ ਪੱਤਰਾ
ਫੋਨ: 91-95010-15085

ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਵੀਹ ਸੌ ਵੀਹ ਜਾਂ ਚਾਰ ਸੌ...?

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਸਾਲ 1989 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿਤਾ ਕੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਆਗੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਸਿੱਖ ਉਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਆਏ ਦਿਨ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭੰਬਲਭੁਸਾ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦਾ। ਲੋਕ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸਜਿਆ ਬੇਤਾਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਖਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਸ. ਮਾਨ ਦੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਬਿਆਨਾਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਵਾਲੀ ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ 'ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ; ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਜੋਤਸ਼ੀ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪਤਾ ਕਰੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤੇ ਉਹੋ ਜੋਤਸ਼ੀ ਸਾਨੂੰ ਵੀ

ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ
(ਮਿਸੀਸਾਗਾ, ਕੈਨੇਡਾ)
ਫੋਨ: (905) 795-3428

ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ?

ਸਿੱਖ ਉਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਅਸਪਸ਼ਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਦੇ ਸੁਫਨੇ, ਕਦੇ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ, ਕਦੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ, ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਘੱਟ ਪਰ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵੱਧ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਕਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਨ ਪਰ ਕਹਿਣਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿਣ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਤੇ ਚਾਹੁਣ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਵਾਹ 1984 ਦੀਆਂ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਈ ਟੀਚੇ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਟੀਚੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਸਰ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗੱਡੀਓਂ ਉਤਰ ਗਏ ਜਾਂ ਛੱਡੋਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਬਕਾਟ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੰਥਕ ਗੱਡੀ ਦਾ ਸਟੀਅਰਿੰਗ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੋੜੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਰੂਪ ਵਟਾ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲੈ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਆਈ ਵੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹੈ, 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ'। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੀ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਅੰਗ ਦਾ ਇਕ ਪੀਰ (ਆਗੂ) ਹੈ (ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਨਹੀਂ) ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰਮੁਹੰਮਦ ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਵੀ ਸਟੂਡੈਂਟ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ 1984 ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਸਾਫ ਲੈਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਚੰਗੀ ਭੱਲ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਜਦ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਭਾਵ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਠੰਢੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਵਕੀਲ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਮਦਾਰੀ ਵਾਂਗ ਝੁਰਲੂ ਫੇਰ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਸਾਫ ਲੈਣ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਢੰਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚਕਾ-ਚੌਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਢੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਉਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਧੜਾ-ਧੜ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ। 'ਛੱਡਿਆ ਕੋਈ ਨਾ ਸਾਧ ਤੇ ਸੰਤ ਮੀਆਂ' ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਵੀ ਕੇਸ ਠੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਭੋਲੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਆਹ ਤਾਰੀਕਾ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਅਹੁਤਿਆ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲੋਂ ਪੰਨੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਦੀਵਾਨੀ ਸਨ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਸ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸਟੇਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿੰਤੂ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਛਾਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਨੂੰ ਹੱਕ ਬਜਾਨਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰੀਝਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਮਿਸੀਸਾਗਾ, ਕੈਨੇਡਾ) ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਵਧਾਇਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਵੀ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਬਹੁਤ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਲੇਖ ਲੜੀ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਸ ਇਕੋ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਸਤਗੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਕੇਸ ਰੇਤ ਦੀ ਕੰਧ ਵਾਂਗ ਢਹਿ ਗਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਆਪੀਲਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ ਪਰ ਕੇਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਲਾ ਜਵਾਰ ਭਾਟਾ ਉਚਾਈਆਂ ਛੋਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੋਟੀ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਇਸ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਛੱਲ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਰਬੜ ਵਾਂਗ ਖਿੱਚ ਕੇ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜਸਟਿਸ ਐਂਡ ਸੋਵਰੈਨਿਟੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਵਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਤੋਰ ਲਿਆ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ 'ਚਾਲੇ ਬੇ ਹਰਿ ਮਿਲਣ ਕੇ, ਬੀਚੈ ਅਟਕਿਓ ਚੀਤ' ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਪਰ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੇ ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਪੰਥ ਨੇ ਕਿਹਤਾ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ? ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ, ਉਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੰਟ। ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਤੁਰਤ-ਫੁਰਤ ਐਸਾ ਤਗਮਾ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਝਿਜਕ ਘੱਟ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵਰ੍ਹਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਠੱਪਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਮਚਾਕੀ) ਵੀ ਬਚ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਤੇਜ਼ ਤਾਰਾ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਧੌਕੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਜੜਦਿਆਂ ਜ਼ਰਾ ਢਿੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਨਾਮੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਐਸਾ ਵਤੀਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਜ਼ਿਹਨ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਲੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਗੱਦੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ, ਹੋਰ ਕਹੁ ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਣੀਹਾਰ ਮੀਆਂ' ਘੁੰਮ ਗਏ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਕਤਾ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਨਵਾਂ ਨਾਹਰਾ, ਨਵਾਂ ਮੋਰਚਾ ਆਦਿ ਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਐਸਾ ਭਾਣਾ ਜਸਟਿਸ ਐਂਡ ਸੋਵਰੈਨਿਟੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਹਰਾ ਘੜਨ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਨੇ ਆ ਘੇਰਿਆ। ਨਾਹਰਾ ਘੜਨ ਵਾਲੀ ਉਸਤਾਦ ਟਕਸਾਲ ਨੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਧਰਿਆ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਆ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸਾਈਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁਝ ਗਏ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਨਸਾਫ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਅੱਜ ਕਰ ਕੀ ਰਹੀ ਹੈ? ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਧੌਕਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਗਰਦਾਨ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਕ ਛੇਤੀ ਕੀਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਰਗੇ ਦਾਗ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਰਤੀ ਸਿਸਟਮ ਵੱਲੋਂ ਆਪੋ ਹੀ

ਇਸ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਿਸਟਮ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੀ ਸਮਝ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਇੱਛਕ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਆਰਮੀਨੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋ ਵਰ੍ਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੁਰਕੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਐਸਾ ਆਖੇ ਤਾਂ ਤੁਰਕੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਔਖ ਮਹਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਪੌਪ ਵੱਲੋਂ ਐਸਾ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਤੁਰਕੀ ਲੋਹਾ ਲਾਖਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੁਣ ਆਰਮੀਨੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਜਿਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਗਰਦਾਨਣ ਲਈ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਕੋਲ ਗੁਹਾਰ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਵੱਲੋਂ 35 ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਕਤਾ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਨਵਾਂ ਨਾਹਰਾ, ਨਵਾਂ ਮੋਰਚਾ ਆਦਿ ਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਐਸਾ ਭਾਣਾ ਜਸਟਿਸ ਐਂਡ ਸੋਵਰੈਨਿਟੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਹਰਾ ਘੜਨ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਨੇ ਆ ਘੇਰਿਆ। ਨਾਹਰਾ ਘੜਨ ਵਾਲੀ ਉਸਤਾਦ ਟਕਸਾਲ ਨੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਧਰਿਆ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਆ ਗਈ।

ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮਰਿਆਦਾ ਲਈ ਸਿਰ ਲੈਣ ਤੇ ਦੇਣ ਦੇ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਬਿਆਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 'ਵਕੀਲ' ਦਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਇਕ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲੈਣ।

ਖੈਰ, ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਭਖਦਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਜੋ ਟੀਚਾ ਉਲੀਕਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਚੱਲ ਨਾ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੁੰਦਣਸਾਰ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਆਣ ਪਈ। ਇਸ ਅਚਾਨਕ ਪਈ ਲੋੜ ਵਿਚੋਂ ਫਿਰ ਅਹੁਤਿਆ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਦਾ ਫੁਰਨਾ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋਰ ਚੱਲੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਥਾਂ ਪੁਰ ਥਾਂ ਵੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਆਹਰ ਲੱਭ ਗਿਆ। ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਹੁਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਹੀ ਦੂਰ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਭੋਲੇ ਸਿੱਖ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਉ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੇ। ਉਂਜ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਾਲੇ ਜਦ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਊਬਕ, ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਸੁਡਾਨ, ਕੈਟੋਲੋਨੀਆ (ਸਪੇਨ) ਆਦਿ ਵਿਚ ਹੋਏ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੁਣਨ

ਵਾਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿੱਢ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

'ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਕੈ ਜੀ, ਲਾਹ ਸੁੱਟੋ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਘਾਣ ਮਾਈ' ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਿੱਖ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਟਿਕਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਨਾਹਰਾ ਲੱਗਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ 'ਤੇਰੀ ਖਾਤਿਰ ਲੜਾਂਗੇ ਹੋ ਟੋਟੇ, ਭਾਵੇਂ ਖੂਹ ਘੱਤੀ ਭਾਵੇਂ ਖਾਤ ਮਾਈ' ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਹਕੀਕਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੁਕ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, 'ਸਿੰਘਾਂ ਕਾਹਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਸ਼ ਆਈ, ਕੋਹਾ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੜ੍ਹੀ ਹੈ ਸਾਣ ਮਾਈ'। ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਲੈਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ! ਐਸੇ ਬੇਤੁਕੇ ਸੁਪਨੇ ਤਾਂ ਸ਼ੇਖ ਚਿੱਲੀ ਵੀ ਨਾ ਲਵੇ। ਭਾਰਤ ਨਾ ਤਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਯੂ. ਕੇ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਹੋ ਲੈਣ ਦਿੱਤੇ। ਦਿਲੋਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਯੂ. ਕੇ. ਦੇ ਟੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਭਾਰਤ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਤੋਤਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਂਜ ਹੀ ਭੰਡ ਦੇਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਵਾਸਤੇ ਉਹ

ਰਿਆਸਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਦੇਸੀ ਰਾਜਾ ਸੀ ਜੋ ਰਿਆਸਤ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਦੂਤੀ ਕਰਨ ਜਾ ਲੱਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਤਰਕਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਾਲੇ ਇਹ ਤਰਕ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਰਾਇਸ਼ਮਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਾਲੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਲਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਪਰ ਕਿਹਤਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਵਾਲਾ ਤੀਰ ਵੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸੁਡਾਨ ਦੇ 2011 ਵਾਲੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀ, ਜਿਥੇ ਦੱਖਣੀ ਸੁਡਾਨ ਨਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਜ਼ਰੀਏ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੂਸਰਾ ਡਾਰਫਰ (ਸੁਡਾਨ) ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਹੀ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਥੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਬਗੈਰ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਤੈਅ (ਜਾਂ ਤਬਾਹ) ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਦੇਸ਼ ਟੁੱਟਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਡਾਨ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਦੇਹਾ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਰੁਲਣਗੇ ਬਹੁਤ ਮੁਰਦੇ' ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ (1861) ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੂਬੇ ਟੈਕਸਸ, ਟੈਨੇਸੀ ਅਤੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਖਾਨਾਜੰਗੀ (ਸਿਵਲ ਵਾਰ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਦੋਂ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤੇ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਕਿ ਅਖੀਰ ਵਿਚ 'ਸ਼ਸਤਰਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਰਾਜ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਸਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਰਾਜ'। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਵਹਿਮ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਿ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿੱਦਤ ਪਰਚੀ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ, ਨਿਆਈਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਂਗ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਵੇਂ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਖਿਆਲੀ ਖੀਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ (ਕੁ)ਵਰਤੋਂ ਤਕੜੇ ਦੇਸ਼ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਐਸੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰੋਤ ਕੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕਰਵਾ ਮਾਰੇ। ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਘੜ ਸਕਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੋਲੋਂ ਪਰਮਾਣੂ ਸੰਧੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਿਆ। ਐਸੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕਿਹੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗੀ? ਸੋ, ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਉਹ ਦਿਨ ਡੁੱਬਾ ਜਦ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕੁੱਬਾ' ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਖਿਰਕਾਰ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਹੈ ਕੀ? ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਿਆਸੀ ਬਿਆਨ ਦਾਗੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁੱਬਮ-ਗੁੱਬਾ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਖਤਰਾ ਦੱਸ ਕੇ ਵੱਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੁਰਜ ਜਿੱਤਣ ਵਾਸਤੇ ਕਸਰਤਾਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਮਸਖਰਿਆਂ ਦਾ ਫੁਕਰਾਪਣ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਵਾਲੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਕਿ ਬਣਿਆ; ਜਿਸ ਦੀ ਪੁੱਠੀ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਵੀ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬੱਸ 2020 ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭੋਲਾਪਣ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਪੰਨੂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰੀ ਵੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ 'ਜੇ' ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ:

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਇਹ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਨਿਰੋਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। 'ਜੇ' ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੋਟਾਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਖਤਮ। 'ਜੇ' ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੋਟਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਇਤਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕਰਵਾਏ। 'ਜੇ' ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਿਜ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਖਤਮ। 'ਜੇ' ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। 'ਜੇ' ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਖਤਮ। 'ਜੇ' ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਅਸਲ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦ ਅਸਲ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 'ਜੇ' ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ (ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ) ਨੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਨਾ ਪਾਈ ਤਾਂ ਵੀ ਗੱਲ ਖਤਮ। 'ਜੇ' ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ। 'ਜੇ' ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੁੜ ਉਹੋ ਲੜਾਈ ਜੋ ਅੱਜ ਹੈ। 'ਜੇ' ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਸੋ, ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਨ ਵਿਚਕਾਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ

'ਜੇ' ਫਨ ਖਿਲਾਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ।

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2020 ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣਗੇ ਪਰ 'ਜੇ' ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਰਤਾਂ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਸਲ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੋਟ ਪਾਉਣਗੇ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ।

ਅਸਲ ਗੱਲ, ਰਾਜ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਿਲਿਆ ਰਾਜ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਕਾਰਨ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਵਲ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਹੀ ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, 'ਸਿੱਖਾਂ' ਮਾਰ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ, ਸੱਭੇ ਕਤਲ ਹੋਏ ਵਾਰੇ-ਵਾਰ ਮੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪ ਵੀ ਮਰੇ। ਡੋਗਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਧਿਆਨ ਉਸ ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦ ਬਿਰਤੀਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਫਨਾਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦ

ਸਦਾ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਭਾਰਤ ਅੱਜ ਵਰਗਾ ਮੁਲਕ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਕਦ ਤੱਕ ਰਹੇਗਾ? ਸੋ, ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਐਸਾ ਲੋਕ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਗਠਨ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨਾਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ, ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਜ਼ਰੀਏ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 40 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਉਹ ਰਾਜ

ਹਾਲਾਤ 'ਕੋਹਾ ਬੁਰਫ਼ਿਆਂ ਆਣ ਅੰਧੇਰ ਪਾਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਗੱਦੀ ਬਹੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ' ਵਰਗੇ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਨਾ ਸਰਦਾਰ ਬਚੇ ਨਾ ਡੋਗਰੇ। ਸਰਦਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਚਿਆ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡੋਗਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਚਿਆ ਕੇਵਲ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ। ਬੇਲਗਾਮ ਹੋਈ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਕਾਰਨ ਸਤੰਬਰ 1845 ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਐਸੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਕੌਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਬਣਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਸੋ, ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਸੁਖ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਥਾਂ ਤਬਾਹੀ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਘੜੇ ਤਰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਲਈ ਨਸਲਕ੍ਰਮੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦਾ ਹੱਕ ਜਤਾਉਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਭਾਨੀ, ਯਹੂਦੀ ਜਾਂ ਆਰਮੀਨੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੀ ਮਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ; ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਵਪਾਰ, ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਖੇਡਾਂ, ਫੌਜ, ਪੜ੍ਹਾਈ, ਕਲਾ, ਫਿਲਮਾਂ, ਮੀਡੀਆ ਆਦਿ ਕੋਈ ਐਸਾ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤੂਤੀ ਨਾ ਬੋਲਦੀ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧੌਤੀ, ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੋਫ ਤੋਂ ਲਾਹੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਕਰੂਰਾ ਨਹੀਂ ਰਲਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੱਲੇ ਬੋਲ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਉਦੋਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਏ, ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੋਵੇਗਾ?

ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਪਨਾਹਗੀਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਲਟਾ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ-ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ 'ਇਹ ਸਭ ਰੱਜ ਕੇ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਮਸਤੀਆਂ ਨੇ' ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀ ਸਮਝਣਗੇ? ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਲੈ ਕੇ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਸਭ ਲਈ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਚੰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਆਦਿ? ਭਾਵ ਐਸਾ ਰਾਜ 'ਜਿਥੇ ਸਭ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਮੂਲ ਨਾ ਕੋਈ ਮੁਥਾਜੀ ਹੋਵੇ।' ਐਸੇ ਆਦਰਸ਼ ਰਾਜ ਵਰਗਾ ਜੇ ਸਾਰਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ 80-90% ਰਾਜ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁਣ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆ ਸਕੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਐਸੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸਰਦਾਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫੋਕੇ ਨਾਹਰੇ ਆਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ (ਸਾਬਕਾ) ਸਿਰਦਾਰ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਮਾਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਢੁੱਡ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪਿਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਬਿਪਰਵਾਈ ਤਾਕਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਮਾਣਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਏਕੇ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਿਖੇਰਨ ਲਈ ਵੀ ਮਾਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਡਾਂਗ ਦੀ ਰੱਜਵੀਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਵਾਲੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਰਮਾਇਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਚਾਰ ਸੌ ...?

ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020: ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਕਿੱਡੀ ਕੁ ਵੱਡੀ ਛਾਲ?

ਅਜੋਕੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਾਤਕੂ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸਬਨਿਮਲ ਮੈਸੇਜ' ਅਵਚੇਤਨ ਮਨ 'ਚ ਭੇਜ ਭੇਜ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਸਲਘਾਤ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਿਖ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਤੌਰੇ ਅਜੋਕੇ ਬੰਦੇ ਹੀ ਖਾਤਕੂ ਧੜਿਆਂ ਦੇ 'ਰੌਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ', 'ਪਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ', 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਬਣਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਈ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ-ਧਾਰਮਿਕ ਪੁੱਠ ਦੇ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੇਖ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰੇ,

ਅਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ.

ਪ੍ਰਸਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਤਾਂ ਬਿਆਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛਪਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਜਦੋਂ 16 ਜੁਲਾਈ 1984 ਨੂੰ ਦਾਸ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਲਿਖਤਬੱਧ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸ਼ਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜੋਕੇ ਰੌਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਪਥ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਉਮੀਦ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਤੇ ਸਾਬੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਣ ਕੇ ਸੰਭਾਲਣਗੇ! ਅਜਿਹੇ ਰੌਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੇ ਹੀ 25 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖ ਗਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਰੇਬਾਨ ਅਵੱਸ਼ ਫੜਦੇ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਮੁਰਦੇ ਬਣਾ ਕੇ

ਮੁਰਦਾਰ ਅਵਚੇਤਨਾ ਵਿਚ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੁਰਦਾਰ ਅਵਚੇਤਨਾ ਦੇਹੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ-ਜਾਣੇ, ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦੀ 'ਐਨੀ ਭਗਤੀ' ਵਾਲੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਰੀਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਇਹ ਅਜੋਕੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਲਿਖਾਰੀ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਲੀਡਰ।

26 ਜਨਵਰੀ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਜ ਤਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੋਥੀਆਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਪਰ ਅਕਲ, ਬੁੱਧੀ, ਚੇਤਨਾ, ਬਿਬੇਕ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਚੁੱਕੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰੰਥ ਤਾਂ 'ਹਲਵਾ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਾਲਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ!

ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੜ੍ਹੇ-ਗੁੜ੍ਹੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਕਾੰਡ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ 'ਡਾਕਟਰ' ਅਜੇ ਇੰਜ ਦੇ ਹੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ 'ਸ਼ਗੂਫੇ' ਤੇ 'ਚਿੰਤਕ ਅਫਸਾਨੇ' ਬਿਆਨ ਕਰਨਗੇ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਜਿਧਰ ਤੋਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਧਰ ਹੀ ਸਭ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭੇਡ ਚਾਲ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਅਸਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖੋਖਲੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ-ਦਲਦਲੀ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ, ਬੁਝੇ ਕਲਮੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਡੰਬਰ ਦੀ ਹੁੰਦ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ; ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਵਹਿਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੀ ਤਾਕਤ; ਆਪਣਾ ਕਰਤਬ ਦਿਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਸਰਗਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਦਾਸ ਨੇ ਹੀ ਠੋਸ, ਤੱਥ ਆਧਾਰਤ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਇਹ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨਿਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ", ਤਾਂ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਤੌਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਇੰਨਾ ਕਿਉਂ ਘਬਰਾ ਗਈਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ, ਮੇਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜੇ ਲਾਭ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ! ਮੰਨ ਤਾਂ ਗਏ ਕਿ ਲਾਭ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ,

ਇਹੋ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਨ, ਜਥੇਬੰਦਕ ਤਾਕਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੀ ਧਨ, ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੰਤਰ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਾ ਕੇ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਦੀ ਆਤ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਲੀ ਚਿਣਗ ਨੂੰ ਜੋਖਦਾ ਤੇ ਤੋਲਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਸੇ 'ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ' ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਂ 'ਮੁਕਾਉਣਾ' ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਚਿੰਤਕਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮੁਹਾਰਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਫਿਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਅਸਾਮ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਧੜੇ ਇਸੇ ਲਈ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਲੀ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ' ਚਿਣਗ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕੀ, ਕਿਵੇਂ, ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ?

'ਨਾਨ ਬਾਇੰਡਿੰਗ ਰਿਫਰੈਂਡਮ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੌਮ ਨੇ ਖੁਦ ਜਿਸ ਖਿੱਤੇ ਲਈ 'ਨਾਨ ਬਾਇੰਡਿੰਗ ਰਿਫਰੈਂਡਮ' ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ 'ਬਾਇੰਡਿੰਗ ਰਿਫਰੈਂਡਮ' ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ; ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਗੱਲ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਦਾ ਮੁਹਰੈਲ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਇਸੇ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਾ ਦੇਣੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਸੇ ਹਟ ਜਾਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧੀ ਜੰਗ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਲੜ ਲੈਣੀ ਹੈ! ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਕੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ? ਜੇ ਜੂਨ 84 ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ,

ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਨਾ ਮਾਰਦਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ? ਤੇ ਪੰਨੂ ਬੜੇਤਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ! ਭਾਈ ਜੇ ਇੰਨੇ ਹੀ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਉਂ ਅਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹੋ? ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਤਾਂ ਕੀ ਲੈਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ! ਸੰਸਾਰ ਸਭਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਅਨਿਆਂ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ? ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀ ਛੋਟੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹਨ? ਤੇ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਹਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ? "ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020" ਵਿਚੋਂ ਇਹੋ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਮਝੋ, ਚਾਹੇ ਨਾ ਸਮਝੋ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਭ ਤੇ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਝੂਠ ਦੇ ਅਡੰਬਰ ਦੇ ਚਮਕੀਲੇ ਗਲੈਮਰ ਦੇ ਕੰਡੇ ਵਿਚ ਫਸਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪੰਨੂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਜੋਕੇ ਲੇਖਕ ਸਮਝਾਉਂਦੇ, ਜਦ ਉਹ ਖੁਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦਾ ਇਸ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਆਪ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਰਵਾਉਣਗੇ।" ਵਾਹ! ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ "ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ" ਦੇ ਫਰੇਬੀ ਝੂਠ ਦਾ ਵੱਡਾ ਗਲੈਮਰ ਅਤੇ ਚਕਾਚੌਂਧ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸਾਰ ਕੇ ਆਪ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਕਲ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਲੋਕ, ਇਸ ਫਰੇਬ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ! ਉਹ ਆਪ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ 'ਸਿਗਨੇਚਰ ਮੁਹਿੰਮ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਿਗਨੇਚਰ ਮਿਲ ਗਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਿਚ ਕੇਸ ਕਰਾਂਗੇ; ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ 148 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੀ ਰੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਰਤ ਇਸ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।"

ਕਿਉਂ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ? ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬਾਕੀ

ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਿਵੇਂ ਆਉਣਗੇ? ਇਸ ਯਬਲੀ ਦਾ ਉਤਰ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੌਣ, ਕਿਵੇਂ ਕਰਵਾਏਗਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਨੂ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਨਾਨ ਬਾਇੰਡਿੰਗ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਆਪ ਕਰਵਾਉਣਗੇ।"

ਇਹ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਔਖਰਾਂ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸੇ ਦੇ ਪਾਧੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਧੜਿਆਂ ਦੀਆਂ 'ਹੱਟੀਆਂ' ਦੇ 'ਬ੍ਰਾਂਡ' ਨੂੰ ਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਮਾਉ 'ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ' ਬਣ ਕੇ ਸਲਾਹਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹੀ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਚਾਹੇ ਉਹ 'ਨਿਊਡ' ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦਾ ਤਾਅਲੁਕ ਅਣਖ, ਇੱਜ਼ਤ, ਗ਼ੈਰਤ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਧਨ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ, ਝੂਠ ਦੀ ਹੁੰਦ ਮੁਕਾਉਣ, ਧਰਮ-ਪਾਖੰਡ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ, ਧੜੇ-ਰਾਜੇ-ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚਾਟੁਕਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਮਾਰਗ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਖੜੋਤ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ' ਦੱਸਣ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਸੱਚ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚਲੇ 'ਅਵਚੇਤਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ' ਦੀ ਹੱਟੀ ਨੂੰ ਸਜਾ-ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਉਸ ਲਈ ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਰਸਾਤਲੀ ਕਿਰਦਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਬਦ ਜਾਲ ਦੀ ਬੋਧਿਕਤਾ ਵਾਲੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ 80% ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਤੋਂ ਆਕੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ 20% ਤੁਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 18% ਕਮਾਉ ਵਪਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਸਿਰਫ 2% ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਸੱਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਤੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

1947 ਵਿਚ ਹਾਥਰਸ (ਯੂ. ਪੀ.) ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ ਗਏ ‘ਸੰਗੀਤ’ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਾਪੀ ਪੜ੍ਹ ਚਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦੀਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸਰਲ ਲਹਿਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮੌਜ ਦੀਨ ਆਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਬਾਰੇ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ, “ਉਨਕੀ ਸ਼ਾਨ ਕਾ ਠੁਮਰੀ ਗਾਨੇ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮੇਂ ਅਭੀ ਤੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁਆ।”

ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਹਾਥਰਸ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵੱਈਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਕਿਸੇ ਆਗਤ ਜਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੱਚ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਦਿਆਂ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੀ ਬੜੀ ਕਮੀਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਐਨੇ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤਾਂ ਰਹੀ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਹਾਥਰਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੱਤ ਰਿਹਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਰਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ; ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਠੁਮਰੀ ਦੇ ਇਸ ਬੰਮੂ ਗਵੱਈਏ ਬਾਰੇ ਬੰਗਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਅਮੀਆ ਸਾਨਿਆਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਖੂ ਪ੍ਰੋ. ਡੀ. ਪੀ. ਮੁਖਰਜੀ, ਜੋ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਛੱਡੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਮੁਖਰਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਨਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ:

“ਮੌਜੂਦੀਨ ਖਾਂ ਬੇਹਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਗਵੱਈਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਏਧਰ-ਓਧਰ ਲੋਕੀਂ ਕਾਨਫੂਸੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨਨ ਇਲਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੇੜੇ ਦੇ ਦੋ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਤਮੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਗਣਪਤ ਰਾਓ ਅਤੇ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ 'ਤੇ ਠੁਮਰੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ

ਠੁਮਰੀ ਦਾ ਪੀਰ ਮੌਜ ਦੀਨ ਖਾਂ

ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਚੋਟੀ ਦੇ ਧਰੁੱਪਦੀਏ ਅਤੇ ਖਿਆਲੀਏ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਹਿਵੀਅਤ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੇ ਠੁਮਰੀ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਗਵੱਈਆ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਕ ਸੁਹਾਵਣੀ ਸਵੇਰ ਫਿਆਜ਼ ਖਾਂ ਨੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਮੇ ਨੂੰ ‘ਬਾਜ਼ੂਬੰਦ ਖੁਲ੍ਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏ’ ਕੋਈ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਸੁਣਾਇਆ ਤਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਤਮਗਿਆਂ ਅਤੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਬੁੰਦਾਬਾਂਦੀ ਨਹੀਂ, ਬੁਫਾਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੌਜੂਦੀਨ ਖਾਂ ਗਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਝੁਲਾਵਟ ਤੇ ਨਜ਼ਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਉਹ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ, ਜੋ ਠੁਮਰੀ ਦੀ ਜਾਨ ਹੈ। ਮੌਜੂਦੀਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਰਤਣੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਜੀਨੀਅਸ ਨੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਉਸਤਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇ ਗਿਰਜਾ ਬਾਬੂ (ਗਿਰਜਾ ਸ਼ੰਕਰ ਚੱਕਰਵਰਤੀ) ਨੂੰ ਨਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਏ, ਕੋਈ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਉਹ ਸਹਾਬ ਸਾਕਬ ਵਾਂਗ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਨਮੂਦਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਫੈਲਾ ਕੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕੁਝ ਤਵੇ ਹਨ, ਅਫਸੋਸ ਉਹ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਠੁਮਰੀ ਦੇ ਕਈ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਗਵੱਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਬੇਪੀਰੇ ਇਸ ਫਨਕਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ 'ਤੇ ਵੀ ਫਖਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੌਸੀਕੀ ਦੀ ਸਿਨਫ ਠੁਮਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਨੂੰ ਉਚਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੁਸਨ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਵੱਕਾਰ ਦਿੱਤਾ।”

ਉਹ ਕੋਟੀ ਦੇ ਆਲਮ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਕਥਨ ਤੋਂ ਇਕ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਜੋ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆਫਤਾਬਿ-ਮੌਸੀਕੀ ਉਸਤਾਦ ਫਿਆਜ਼ ਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਗਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦੀਨ ਨੂੰ ਕੋਲ

ਬਹਿ ਕੇ ਆਪ ਸੁਣਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਗਲਾ ਇਸ ਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਐਨਾ ਤਾਂ ਖਬਰੇ ਬੜੇ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਂ ਦੇ ਚਾਚੇ ਉਸਤਾਦ ਖਾਲੇ ਖਾਂ ਕਸੂਰੀਏ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਫਿਰਿਆ ਹੋਣਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਮੁਖਰਜੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਭਾਵੇਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਹੈਸੀਅਤ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੋ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਟਪਲੇ ਹਨ।

ਮੌਜ ਦੀਨ ਖਾਂ

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦੀਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ) ਵਿਖੇ 1875 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਬੇਪੀਰਾ ਨਹੀਂ ਆਖ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਗੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ (ਕੀ ਉਹ ਕਾਕਤਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ?) ਤੋਂ, ਫਿਰ ਦੁਨੀ ਖਾਂ ਅਤੇ ਰਹਿਮਤ ਖਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲਈ ਸੀ। ਰਹੀ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿ ਗਿਰਜਾ ਬਾਬੂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ, ਪ੍ਰੋ. ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਿਰਜਾ ਸ਼ੰਕਰ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਮੋਤੀ ਬਾਈ, ਮਲਿਕਾ ਜਾਨ, ਪ੍ਰਸਿਧ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਨਰਗਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਜੱਦਣ ਬਾਈ ਅਤੇ ਰਸੂਲਨ ਬਾਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਰਿਕਾਰਡ (ਤਵੇ) ਅਜੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਹੀ ਈਜਾਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਰਿਵਾਜ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗਾਇਕ ਗਾਇਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਵੀ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਗਾਣੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਵੇ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਤਵੇ ਸੁਣਨ ਪਿਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਮਲਿਕਾ ਜਾਨ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਦੱਸਣ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, “ਮੈਂ ਹੂ ਜੀ ਮਲਿਕਾ ਜਾਨ-ਕੋਨੀ ਨੰਬਰ 27, ਮਸਜਦ ਲੇਨ, ਕਲਕੱਤਾ ਕੀ ਰਹਿਨੇ ਵਾਲੀ।”

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਈਆਂ ਠੁਮਰੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਇਹ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਤਵੇ ਬੜੀ ਅੱਛੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ‘ਸਈਆਂ ਬਿਨ ਨਾ ਆਵਤ ਚੈਨ’, ‘ਜਾਦੂ ਕੀ ਪੁਤੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਮਾਰ’, ‘ਪਰਾਈ ਮੋਰੀ ਅੱਖੀਆਂ, ਰਾਜਾ ਹਮ ਸੇ ਨਾ ਬੋਲੇ’ ਅਤੇ ‘ਰੰਗ ਦੇਖ ਜੀਅਰਾ ਲਲਚਾਏ’ ਬੜੇ ਅੱਛੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹਨ। ਗੰਭੀਰ, ਦਮਦਾਰ (ਟੈਟੀ ਨਹੀਂ) ਭਾਵਪੂਰਤ ਢੰਗ ਅਤੇ ਸੁਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਾਇਕੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਹ ਐਨੇ ਕਲਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਅਲਪ, ਹਰ ਇਕ ਤਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇਬਾਜ਼ੀ ਮਨ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵਿਚਿਤਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਦੇ ਸਨ। ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਠੁਮਰੀ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਬਖਸ਼ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਗਾਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਗੋਹਰ ਜਾਨ ਵਰਗੀ ਦਬੰਗ ਅਤੇ ਗੁਸਤਾਖ ਔਰਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਗਾਂਹ ਫਿਰ ਇਸੇ ਗੋਹਰ ਜਾਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ‘ਤੇ ਗਾਉਣ ਲਈ ਪਿਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੱਯਦ ਵੀ ਇਸੇ ਮੌਜੂਦੀਨ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਇਨ ਦਿਨੋਂ ਜੋਸ਼ਿ-ਜਨੂੰ ਹੈ-ਤੇਰੇ ਦੀਵਾਨੇ ਕੋ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪਿਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ‘ਕੱਲਾ ਤਵਾ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ

ਹੀ ਇਕ ਲੱਖ ਵਿਕ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੌਜੂਦੀਨ ਦੀਆਂ ਗਾਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਠੁਮਰੀ ਦਾ ਪੀਰ ਸੀ। ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਸ਼ਰਤੀਧਾਰ’ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਥਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ‘ਸ਼ਰਤੀਧਾਰ’ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਚਲੀਏ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗਾਇਕ ਵਜਾਇਕ ਨੇ ਇਹ ਲਕੜ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਲਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਂਜ ਇਹ ਯੋਗ ਅਹੁਦਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਤੇਲੀਆ (ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਿਕ) ਬੁੱਧੀ, ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ/ਕਾਬਲੀਅਤ ਕਰਕੇ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਣਾਉਣੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾ ਦੇਣੀ। ਇਹ ਅਦੁਤੀ ਗੁਣ ਉਸ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹੋ ਹੀ ਹਾਲ ਉਸ ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਉਹ ਕਲਕੱਤਾ ਰਿਹਾ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਈਆ ਗਣਪਤ ਰਾਓ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਗਵਾਲੀਅਰ ਮਾਧਵ ਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ ਦਾ ਛੋਟਾ ਸਕਾ ਭਰਾ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੱਦ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਹਾਨ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈਰੀਸਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਅਖੀਰਲੀ ਉਮਰੇ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ-ਬੜੀ ਮੋਤੀ ਬਾਈ ਅਤੇ ਰਸੂਲਨ ਬਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਨਾਰਸ ਲੈ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਬੜੇ ਰਹੱਸਮਈ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਹੋਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਮਲਕਾ ਜਾਨ ਆਗਰਾ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾ ਬੈਠਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕੋਨੇ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੇਵਫਾਈ ਇਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸਤਾਦ ਫਿਆਜ਼ ਖਾਂ ਵਲ ਵਧੇਰੇ ਆਕਰਸ਼ਤ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਟੋਕਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਝੋਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਕ 'ਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸ਼ਰਾਬ ਕੀ ਪੀਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੀ ਗਿਆ। ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਅਤੇ ਆਖਰ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ 1926 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਕੀ ਹੋਇਆ, ਹੁਣ ਤਕ ਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ 'ਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਉਹਦਾ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਪੂਤ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਨਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਵੱਡੀ ਛਾਲ?

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਾਪ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ 2% ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ 98% ਗ਼ਲਤ ਅਨਸਰ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਬ੍ਰਾਂਡ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਕੰਪਨੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। “2020” ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਵਿਚਲੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਹੱਟੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਰਾਹੀਂ, ਅਦਿਖ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁੰਡਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। 2% ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ 98% ਦੁਗਾਬਾਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਕੇ 100% ਕੌਮ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘2020’ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ 98% ਤਾਕਤ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੀ 2% ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਾਈਡ 'ਤੇ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਅੰਜਾਮ ਦੇਖਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕਰ ਲੈਣ। ਸਾਰੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੀ ਅਸਲ ਫਿਲਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ‘ਲੰਡਨ ਐਲਾਨਾਮੇ’ ਵਿਚ ਚੱਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਰਾ ਗੋਰ ਨਾਲ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚੇਤਨ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਜੇ 2% ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਜ਼ਮੀਨੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਣਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਤਾਂ 98% ਤਾਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖ ਲੈਣ ਦਿਓ; ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿਓ। ਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ

ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸਲ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਇਹੋ 2% ਜਿਉਂਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਨਸਲਘਾਤ ਕਰਵਾ ਛੱਡਣ ਦਾ ਹੈ। ਸੰਭਲੇ ਤੇ ਬਚੇ। 98% ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਜੇ ਪੈਣਾ, ਉਹ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਇਸ਼ਮਾਰੀ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਓ ਤੇ ਫੇਰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖੋ।

ਆਪਣੀ ਹੱਟੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਬਣਾਏ ਹਰ ਨਵੇਂ ਵਿਕਾਊ ਤੇ ਕਮਾਊ ਪ੍ਰਾਡੈਕਟ ਨੂੰ ‘ਚਲਾਏ ਮਾਨਤਾ’ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ‘ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ (ਧੌੜੇ)’ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ‘ਪੰਥ ਮਰੇ ਧੜਾ ਜੀਵੇ’ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਤਹਿਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਕੇ, ਪਾਸੇ ਬਦਲਦੇ ਤੇ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਆਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੌਮ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਅਸਲ ਲੋੜ ਆਣ ਪਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਏਜੰਡੇ ਨੇ ਹੀ ਕੌਮ ਖਾ ਲਈ ਹੈ, ਪੰਥ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸੰਘਰਸ਼ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਖੜੋਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਖੜੋਤ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਮਰਥਕ ਤੇ 2020 ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। 2% ਅਸਲ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਲੇਖਕ ਖੜੋਤ ਦੱਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਉਹੀ ਅਸਲ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਪੰਥਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਚਲਾਏ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁਤਾਧਾਰੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਫੁੱਟਦੀ ਤੇ ਵੇਗ ਬਣ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਕਾਊ ਤੇ ਧੌੜੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦੀ। ਮੇਰਾ ਚੈਲੰਜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਸੁਤੰਤਰ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪਾਧੀ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲੈਣ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਬ੍ਰਾਂਡ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 98% ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕਰਾਮਾਤ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਚੈਲੰਜ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਖਾਉਣ ਦਿਓ। ਜਦ ਇਸ ‘ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020’ ਤੋਂ ਨਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਇਕ ਪੱਕਾ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਡਿੱਠੀਆਂ ਮੰਜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਫਿਰ ‘ਅਸਲ ਆਗੂ ਲਾਧੇ ਰੇ’ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੀ ‘2020 ਵਾਲੇ’ ਸਹਿਮਤ ਹਨ? ਜਦ ਆਪ ਹੀ ਇਹ ਲੋਕ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧੜਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਦੀ ਹਿਤਕਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਲ ਦੀ ਤਾਂਤਰਿਕ ਵਿੱਦਿਆਧਾਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਡੱਬਰੀ ਤਾਂਡਵ ਮਚਾਉਣ ਨਾਲੋਂ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਵਾਇਦ ਕਰ ਲੈਣੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ? ‘2020’ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਉਹ ਖੁਦ ਸਵੀਕਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਖਾਲੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਧੜ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਸੁਆਹ ਉਡਾਏਗੀ; ਤੇ ਫਿਰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੀਡਰਹੀਣ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ‘ਆਗੂ ਲਾਧੇ ਰੇ’ ਦੀ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇ? ਜਦ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਸਭ ਪੰਨੂ ਨਾਲ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਪੰਨੂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਬ੍ਰਾਂਡ ਲਈ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਪਰ ਉਹ ਇੰਜ ਕਰਨਗੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੋਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਗੇਮ ਉਹ 2% ਜਾਗਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਨਸਲਘਾਤ ਲਈ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਅਦਿਖ ਤਾਕਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬ੍ਰਾਂਡ ‘ਯੂਜ਼ਲੈਸ’ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਤੇ ਇਹੋ ਅਸਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਹੋਲ ਵਿਚ ਧੱਕਣ ਤਕ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸਲੋਗਨਾਂ ਨਾਲ ਤਤਪਰ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ‘2020’ ਵਾਲੇ ਇਸੇ ਦੀ ਕੰਧ

‘ਤੇ ਲਿਖੀ ਇਬਾਰਤ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਨੀਰੋ ਦੀ ਵੰਝਲੀ ਵਜਾਉਣ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਇਬਾਰਤ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ‘ਲੰਡਨ ਐਲਾਨਾਮੇ’ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਸੇ ‘ਬਿਨਾਂ ਇਬਾਰਤ ਦੇ ਐਲਾਨਾਮੇ’ ਨੂੰ ਹੀ ਅਵਚੇਤਨਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਚੀਰ-ਹਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ; ਕੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਮੀਨੋਂ ਮਰੇ ਲੋਕ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ‘ਪਵਿਤਰ ਚੁਣੌਤੀ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਮੀਤ ਦੀ ‘ਵਾਲ’ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, “ਅਕਲ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਸਿਫਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜੋ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।... ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਸਿਫਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।... ਅਕਲ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।”

ਜੂਨ 84 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਕਲ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰ ਹੀ ਤੁਰੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਚਲਾਏ ਮਾਨਤਾ ਬਣਾਈ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਵਾਈ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ: ਇਹ ਜੋ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਬਤੌਰ ਆਗੂ ਤਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਵਹਾਅ ਸੈਲਾਬ ਬਣ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੀਡਰ ਬਣਾ ਕੇ

ਆਪਣੀ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦੀ ਬੋਤੀ ਠੱਲ੍ਹ ਦਿਓ; ਵਹਾਅ ਆਪੇ ਹੀ ਤੋਰ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਡੁੱਬਣਾ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਪੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ)। ਪਰ ਨਿੱਜ-ਗਰਜ਼ੀ ਸਮਰਥਕ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਅਗਲੇ ਲੋਕ ਵਹਾਅ ਦੇ ਸੈਲਾਬ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ... ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਭਰੀ ਇਹੋ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਤੇ ਆਗੂ ਲੰਡਨ ਐਲਾਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸੈਲਾਬ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਹੋਲ ਵਿਚ ਡੋਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਅਗਲੇ ਸੈਲਾਬ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਚੇਤਨ ਖਾਲਸੇ ਬਣਨਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੋਬਣ ਲਈ ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਠੇਲ੍ਹਣਗੇ; ਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਓਦੋਂ ਤੱਕ। ਜਿਵੇਂ ਪੰਨੂ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ “ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਜੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਣ, ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿੱਠ ਲਵਾਂਗੇ।” ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖੜੋਤ ਅਤੇ ਇਸ ਹਿਤ ਸੁਹਿਰਦ ਬੇਦਾਗ ਸਵਾਰਥੀਣ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖੜੋਤ ਦੇ ਲੀਡਰ ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਓ, ਇਸ ਤਬਾਹਕੁਨ ਅਤੇ ਸਿੱਧੀ ਨਸਲਘਾਤ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਰਮਜ਼ 'ਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦਾ ਨਸਲਘਾਤ ਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਰਾਖਾ।

ਪਾਣੀ: ਯੁਗਾਂ ਦਾ ਸਫਰ

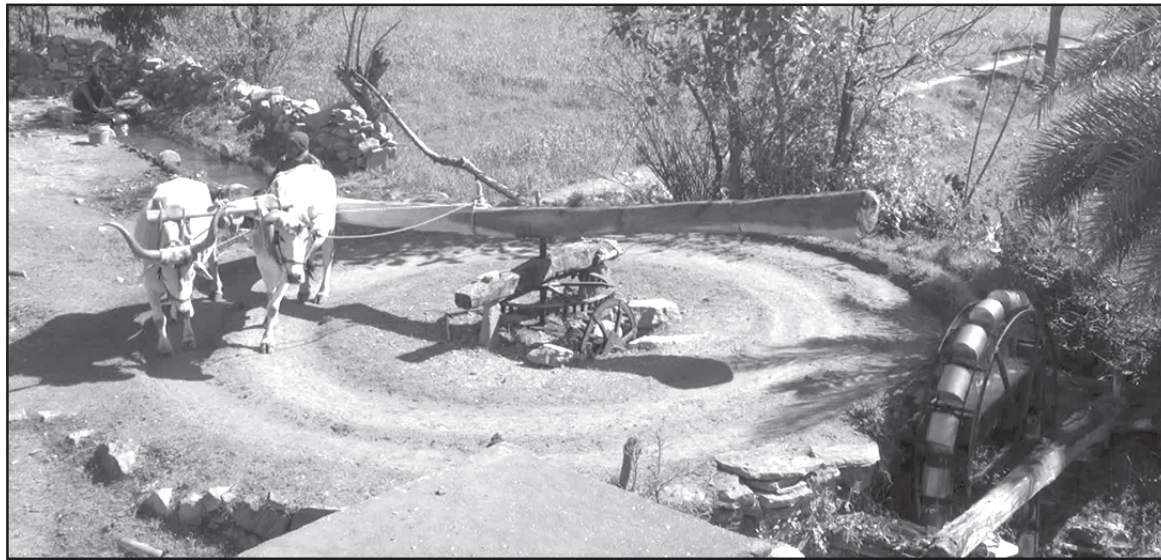
ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ‘ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ’ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨਿਰੁਕਤਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਜੀ. ਐਸ. ਰਿਆਲ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਵੀ ਖੂਬ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਰੋਗ ਬਾਰੇ ‘ਪਾਣੀ ਪੈਣ’; ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Make Water ਅਰਥਾਤ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨਾ।

(4) ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ: ਸਮੁੰਦਰ, ਦਰਿਆ, ਸਰੋਵਰ ਆਦਿ। ਫਾਰਸੀ ‘ਆਬ’ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦਰਿਆ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ‘ਪੰਜਾਬ’ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਭਾਗ ਵਿਚ)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ‘ਸਮੁੰਦਰ’ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ

ਦੀ ਥਾਂ ਲਈ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਕੇਵਲ ਅਖਾਣਾਂ ਜਾਂ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ‘ਘਰ-ਘਾਟ’; ‘ਘਰ ਦਾ ਨਾ ਘਾਟ ਦਾ’; ‘ਘਾਟ ਘਾਟ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ’। ਘਰ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਘਾਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਥਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਾਟ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਖੂਹ ਦੀ ਕਾਢ ਸਭਿਅਤਾ

ਇਸ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਭਾਵ-ਉਤੇਜਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਘੜਾ ਨਿਰਾ-ਪੁਰਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ। ਧਾਤ-ਯੁਗ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਲਈ ਗਾਗਰਾਂ ਤੇ ਗੜਵੇ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਲਈ ਸੀਸ਼ੇ ਤੇ ਸਟੀਲ ਦੇ ਜੱਗਾਂ ਦੀ

‘ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਮੂਹ’ ਹੈ।

(5) ਚਮਕੀਲਪਣ: ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਭੌਤਿਕ ਗੁਣ ਇਸ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਚਮਕ, ਆਭਾ ਤੇ ਮੁਲੰਮਾ’ ਦਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ‘ਚਮਕ’ ਦਾ ਲਾਖਣਿਕ ਅਰਥ ‘ਇੱਜ਼ਤ ਜਾਂ ਮਾਣ’ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ‘ਆਬ’ ਅਰਥਾਤ ‘ਪਾਣੀ’ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਚਮਕ’ ਵੀ ਹੈ। ‘ਸੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ’ ਉਸ ਨੂੰ ਚਮਕਦਾਰ ਜਾਂ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ; ‘ਸੋਨੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਫੇਰਨਾ’ ਸੋਨੇ ਦੀ ਝਾਲ ਫੇਰਨਾ ਹੈ; ‘ਪਾਣ-ਪੱਤ ਰੱਖਣ’ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਜ਼ਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

(6) ਸੱਜਲਤਾ: ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਗਿੱਲਾ ਹੋਣ ਜਾਂ ਭਿੰਜਣ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ‘ਸੱਜਲ’ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘ਜਲ-ਸਹਿਤ’ ਹੈ; ‘ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਪਾਣ ਦੇਣ’ ਦਾ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਅ ਕੇ ਪਾਣੀ ‘ਚ ਭਿਉਣਾ ਹੈ। ‘ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪਾਣ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ’ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਡੋਬਾ ਦੇਣਾ ਹੈ।

(7) ਚਲਤਾ: ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਹੈ ਵਗਣਾ ਤੇ ਉਛਲਕੂਦ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਲਹਿਰਾਉਣ ਤੇ ਵਗਣ ਦੇ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧਾਤੂ ‘ਉਦ-’ ਦਾ ਅਰਥ ਵਗਣਾ ਤੇ ਉਛਾਲੇ ਖਾਣਾ, ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ Unda ਦਾ ‘ਲਹਿਰ’ ਹੈ; ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Watered-silk ਅਜਿਹਾ ਕੱਪੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਹਿਰੀਆਂ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ: ‘ਤਰਲ’ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਗਿਆ ਵਜੋਂ ‘ਪਾਣੀ’ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਹਿਲਦਾ, ਚੰਚਲ ਜਾਂ ਅਸਥਿਰ’ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਲਾਖਣਿਕ ਅਰਥ ਲਹਿਰ-ਬਹਿਰ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Abundance ਸ਼ਬਦ ਉਪਰੋਕਤ ਲਾਤੀਨੀ Unda ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ)।

ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਅਵੱਸ਼ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਦਿ-ਕਾਲੀ ਮਨੁੱਖ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਝੀਲਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਇਸ ਯੁਗ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ‘ਘਾਟ’ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਦਰਿਆ ਦਾ ਕੰਢਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਤੇ ਨਹਾਉਣ-ਧੋਣ ਦੀ ਥਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ‘ਘਾਟ’ ਦਾ ਅਰਥ ਪੱਤਣ ਵੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਲਈ ਪਨਘਟ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਬੰਧ ਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਂਜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ‘ਘਾਟ’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਪਾਣੀ ਭਰਨ

ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖੂਹ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਨਾਲ ਖੂਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਲਕੇ ਮੱਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਟੂਟੀਆਂ ਤੇ ਜਲ-ਘਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੇਰ ਨਾਲ ਪਨਘਟ ਤੇ ਖੂਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ, ਜੋ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਸੀ, ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਰਾਂ ਦਾ ਖੂਹ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਭਰਨਾ ਅਤੇ ਚਾਹਵਾਨ ਰਾਹੀਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਮੰਗਣਾ, ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸਜੀਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ।

ਆਦਿ ਮਨੁੱਖ ਪਾਣੀ ਲਈ ਚੰਮ-ਥੈਲੀਆਂ, ਚਿੱਪੀਆਂ ਤੇ ਤੁੰਬਿਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ‘ਦ੍ਰਿਤਿ’ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦਾ

ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਬਾਰਸ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਰਸਾਤ ਦੀ ਰੁੱਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਬਾਰਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਰਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਸ ਅਤੇ ਬਰਸਾਤ ਜਾਂ ਬਾਰਸ ਇਕ ਹੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ‘ਬਰਸ’ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ਬਰਸਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਬਰਸਾਤ ਤਕ ਦਾ ਵਕਫਾ ਹੈ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਪੰਜਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੈ’ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪੰਜ ਬਰਸਾਤਾਂ

ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਲਈ ਚੰਮ ਦੀ ਥੈਲੀ ਜਾਂ ਮਸ਼ਕ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ (‘ਮਸ਼ਕ’ ਅਰਬੀ ਜਾਂ ਫਾਰਸੀ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਬੋਕਾ’ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਚਮੜੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਡੱਲ ਹੈ)। ‘ਪਾਣੀ ਭਰਨ’ ਅਰਥਾਤ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਖੂਹ ਤੋਂ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਘੜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਬੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਘੜੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਘੁਮਿਆਰ’ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਹੀ ‘ਕੁੰਭਕਾਰ’ ਅਰਥਾਤ ਘੜੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ, ਸਾਡੀ ‘ਘੜੀ’ ਦਾ ਪੂਰਵਜ ਵੀ ਛੋਟਾ ਘੜਾ ਜਾਂ ਘਰੇਟੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਲਈ ਜਲਘੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਘੜੇ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਰਨ ਦਾ ਵੀ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਸੋਹਣੀ ਨੇ ਝਨਾਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਘੜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ

ਲੰਘ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ)। ਖੂਹ ਦੀ ਕਾਢ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚਮੜੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਡੋਲ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਸਾ ਪਾ ਕੇ ਭਾਉਣੀ ਉਪਰ ਦੀ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹਲਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰਥਾਤ ਹੈ (ਜੋ ਹਿੰਦੀ ‘ਅਰਹਟ’ ਜਾਂ ‘ਰਹਟ’ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ)। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ‘ਚੱਕਰੀ-ਘਾਟ’ ਅਰਥਾਤ ਘਾਟ ਤੋਂ ਚੱਕਰੀ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਯੰਤਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ‘ਘਟ-ਯੰਤਰ’ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਘੜਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਟਿੱਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ ਯੰਤਰ ਹੈ। ‘ਹਲਟ ਵਾਲਾ ਖੂਹ’ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਜਿਥੇ ਛਾਂ-ਦਾਰ ਰੁੱਖ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਤੇ ਬਲਦਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ।

ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਢਾਈ ਵੀ ਬੜੀ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਯੁਗ ਪਲਟਣ ਨਾਲ ਹਲਟ ਦਾ ਪਤਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਈ।

ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ‘ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ’ ਦੀ ਤੁਕ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜਣਨਾਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਪੁਨੀਤ ਪਦਾਰਥ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦਾ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁੱਚਮਤਾ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਬੜੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ‘ਤੀਰਥ’ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਹੀ ਦਰਿਆ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਢਾ ਅਰਥਾਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਰਥ ਤੇ ਤੀਰ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੇ ਸਰੋਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਨੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ’ ਤੇ ‘ਮੁਕਤਸਰ’ ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਲਾੜੇ ਦੀ ਮਾਂ ਡੋਲੀ ਘਰ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਜੋਤੀ ਉਤੋਂ ‘ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਕੇ ਪੀਂਦੀ ਹੈ’। ‘ਕੁੰਭ ਪਾਉਣ’ ਦੀ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੇ ਨਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ।

ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਕ ਰਸਮ ‘ਘੜੋਲੀ’ ਜਾਂ ‘ਘੜਾ-ਘੜੋਲੀ’ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਨਾਨੀਆਂ ਸਿੰਗਾਰਿਆ ਘੜਾ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਖੂਹ ‘ਤੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਥੋਂ ਲਿਆਏ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁੰਦਤ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਨੁਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ‘ਘੜੋਲੀ’ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਰਸਮ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ। ਯੂਨਾਨੀ Loutrophorous ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਾਤਨ ਐਥਨਜ਼ ਵਾਸੀ ਵਿਆਹੁੰਦਤ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਸ਼ਮੇ ਤੋਂ ਜਲ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ‘ਕੁੰਭ ਦਾ ਮੇਲਾ’ ਵੀ ਘੜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ‘ਜਯੰਤ’ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਮਟਕਾ ਚੁੱਕੀ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੈਂਤ ਨੇ ਮਟਕਾ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਇਸ ‘ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਛਿੜ ਗਈ ਅਤੇ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਡੁੱਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਡੁੱਲਿਆ ਹਰਦਵਾਰ, ਪ੍ਰਯਾਗ, ਨਾਸਿਕ ਤੇ ਉਜੈਨ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ‘ਤੇ, ਜਿਥੇ ਕੁੰਭ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਵਾ ਚੌਥ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਸਮੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਅਰਘ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸ਼ਬਦ ‘ਪੋਧੇ’ ਦਾ ਅਸਲ ਮਨਸ਼ਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਖਵਾਜਾ ਖਿਜਰ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੂਹ ਦੀ ਲਹਾਈ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਦਲੀਆ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੂਹ ‘ਤੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮਾਂਝੀ, ਖਿਜਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬੋੜੀ ਠੇਲ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕਿਰਾਇਆ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ‘ਚਰਾਗੀ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ (ਖਿਜਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਲਈ) ਪਾਣੀ ਕੰਢੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲਣ ਦਾ ਹੈ। ਅਖਾਣ ‘ਖੁਆਜੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਡੱਡੂ’ ਵਿਚ ਵੀ ਖਿਜਰ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਕਈ ਮੰਜਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਲੇਪ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਪਤਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਬੰਧੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪੁੰਧਲਾਉਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਜਿਵੇਂ ‘ਝੱਜਰ, ਕੋਰੀ ਤੇ ਛੰਨਾ’ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ (ਖਾਸ ਕਰ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ) ਅਰਥਹੀਣ ਤੇ ਅਬੋਧ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਹਲਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ‘ਝੱਲਣ, ਕਾਂਜਣ, ਬੂੜਿਆ ਤੇ ਰੋੜੀ’। ਇਹ ਨਾਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹਨ, ਪਰ ਘਾਟ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਅਤੇ ਚਰਸ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਬਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਇੰਨੇ ਜੀਰਣ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਵਾਂਝਾ ਹੀ ਜਾਣੂ ਹੋਏਗਾ। ਲੋਕ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜ ਹੈ। ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਲਗਨ ਤੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਉਦਕ ਅਰਥਾਤ ‘ਪਾਣੀ’ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਜਾਤੀ, ਭਾਰੋਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ: ਆਨ ਪਹਰ ਉਦਕ ਇਨਸਾਨੀ), ਪਰ ਅਜੋਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ‘ਉਦ’ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧੀ ਰੂਸੀ Voda, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Water ਤੇ ਯੂਨਾਨੀ Hydor ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਪਾਣੀ’ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਫਾਰਸੀ ਬਾਦਾ (ਸ਼ਰਾਬ) ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ Unda (ਲਹਿਰ) ਵੀ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਰੂਪ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਰੂਸੀ ‘ਵੋਦਾ’ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ‘ਬਾਦਾ’ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਉਦ’ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਮਾਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ:

ਜੀ. ਐਸ. ਰਿਆਲ

‘ਉਦ-ਬਲਾਉ’ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਜਲ-ਬੋਲਾ’ ਹੈ)।

ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ‘ਵਾਟਰ’ ਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ‘ਹਾਈਡਰ’ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਉਦਰ’ (ਪਾਣੀ) ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ (ਇਸ ਨੂੰ ‘ਸਮ-ਉਦਰ’ ਅਰਥਾਤ ‘ਸਮੁੰਦਰ’ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਉਦ’ ਦੀ ਲੇਅ ਵਿਚ ਤੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਤੂ ‘ਉਦ’ ਦਾ ਅਨੁਨਾਸਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸੀ, ਯੂਨਾਨੀ ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਉਪਰੇ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕੱਢੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੂਸੀ ‘ਵੋਦਾ’ ਦਾ ਸਬੰਧ ‘ਵੋਦਕਾ’ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਜਾਣਿਆ-ਬੁੱਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ‘ਹਾਈਡਰੋਜਨ’ ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Undulate (ਲਹਿਰਾਉਣਾ) ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵੈਬਸਟਰ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਾਣੀ ਅਜਿਹਾ ਰੰਗਹੀਣ ਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਪਦਾਰਥ ਹੈ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰਾਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ, ਝੀਲਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਡਿਗਦਾ ਹੈ...। ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਵਿਆਖਿਆਇਆ ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(1) ਵਰਤਣਯੋਗ ਪਦਾਰਥ: ਜਿਵੇਂ ਪੀਣ, ਨਹਾਉਣ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਦਾ ਪਾਣੀ- ‘ਪਾਣੀ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਕੇਵਲ ਪੀਣ-ਪਦਾਰਥ ਹੈ।

(2) ਨਸੀਲਾ ਪਾਣੀ: ਪਾਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲ ਭਾਵ ‘ਪੀਣ ਪਦਾਰਥ’ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਰਬੀ-ਮੂਲਕ ‘ਸ਼ਰਾਬ’ ਤੇ ‘ਸ਼ਰਬਤ’ ਪਰਸਪਰ ਸਾਂਝੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ Liquor ਤੇ Liquid ਦੀ ਹੈ; ਰੂਸੀ ‘ਵੋਦਕਾ’ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ‘ਬਾਦਾ’ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

(3) ਸਰੀਰਕ ਦ੍ਰਵ: ਜਿਵੇਂ ਹੰਝੂ, ਲਾਲਾਂ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਰਸ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੇਖੋ: ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰਨਾ; ਸਰੀਰ ‘ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ; ਲਿਕੋਰੀਆ ਦੇ

ਖੂਹ ਦੀ ਕਾਢ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖੂਹ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਨਾਲ ਖੂਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਲਕੇ ਮੱਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਟੂਟੀਆਂ ਤੇ ਜਲ-ਘਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੇਰ ਨਾਲ ਪਨਘਟ ਤੇ ਖੂਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ, ਜੋ ਜਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਸੀ, ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਰਾਂ ਦਾ ਖੂਹ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਭਰਨਾ ਅਤੇ ਚਾਹਵਾਨ ਰਾਹੀਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਮੰਗਣਾ, ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਸਜੀਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ: 100 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ

ਖੇਤੀ ਵਲ ਗਹੁ ਕਰੋ

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਔਖੇਰਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਦੋ ਪਰਚਿਆਂ ‘ਸੁਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ’ ਅਤੇ ‘ਸੰਸਾਰ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕ ‘ਸੁਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ’ (1909 ਤੋਂ 1911 ਤੱਕ ਛਪਿਆ) ਅਤੇ ‘ਸੰਸਾਰ’ (ਸਤੰਬਰ 1912 ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ 1914 ਤੱਕ ਛਪਿਆ) ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਵਕਤ ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੰਢਾਈਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਅਤੇ ਵਾਕ ਬਣਤਰ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰੇ ਹੋ ਸਕਣ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੰਮ ‘ਤੇ ਜਾਉ

ਕੁਲ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਰ ਹੈ। ਧੁੱਪਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਸਲਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਜੀਅ ਕਾਰ ਕਿਤੇ ਵਿਚ ਰੁਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਬੇ (ਅੰਦਰ) ਕਿਤੇ ਨਵੀਂ ਵਸੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅੱਡੇ ਸਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇਸ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਵਿਚ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਉ, ਆਪ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦਿੱਸਣਗੇ। ਕਿਤੇ ਪੇਰਅਰੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਝਾੜੀ ਮਾਰਿਆਂ

ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨੱਥ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਹੀ (ਅਗਾਂਹ) ਵਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੰਗੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰ ਕਸੇ ਕਸੀ ਰੱਖਣ। ਇਸ ਵਕਤ ਜੇ ਆਪ ਕੰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿਚ ਹੋ ਤਾਂ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਵੋ, ਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਅਮੋਲਕ ਸਮਾਂ ਦਬਾ ਦਬਾ ਬੀਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਈਸਟ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧੋ। ਕੰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਨਖਾਹ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮੰਡਲੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ

ਦਾਰੂ ਹੈ ਕਿ ਈਸਟ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਆਪ ਜਾਂ ਆਪ ਦਾ ਕੋਈ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਨੂੰ ਝਟਪਟ ਘੱਲ ਦਿਉ ਜਾਂ ਆਪ ਆ ਜਾਉ, ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਵਾਧੂ ਔਖਿਆਈ ਦੇ ਆਪ ਠੀਕ ਕੰਮ ‘ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਉਗੇ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅੱਜ ਤਕ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਂਗਰ ਬੰਦ ਹਨ

(ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਤੱਦੀਆਂ ਤੇ ਅਤਿਕਿਆਂ ਦੀ ਸਾਖੀ)

ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਬੂਹੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਢੇਢੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਜੁਗਤਾਂ ਕਦ ਤਕ ਚਲਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣਾ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ, ਆਪ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿਉ।

ਇਹ ਉਪਰਲੇ ਸਾਫ ਲਫਜ਼ ਹਨ ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪਚੱਤਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਤਪੰਨ ਲਈ ਲੈਕਚਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ 5 ਜੂਨ ਨੂੰ ਟਰੀਅਲ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖੇ। ਡਾਕਟਰ ਜੀ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਦ ਜੀ ਕਰੋ ਤੁਸੀਂ ਜਾਉ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਵਤਨ ਦਿਉ। ਇਹ ਪੱਤੋਬਾਜ਼ੀਆਂ ਕਦ ਤਕ ਨਿਭਣਗੀਆਂ? ਇਹ ਅਸੂਲ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ‘ਤੇ ਟਾਕਰਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾ ਸਕੇ। ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣ ਤੇ ਭੌਂਦੂ ਸਮਝ ਕੇ ਪੈਰ-ਪੈਰ ‘ਤੇ ਭੁਚਲਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ

ਇਹ ਭੁਚਲਾਈਆਂ ਕਦ ਤੱਕ ਨਿਭਣਗੀਆਂ? ਉਹ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂ ਜੋ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਭੁਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਗਲਤੀ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਅਨਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਧੋਖੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਤਕ ਅਸਲੀਅਤ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਕਦੀ ਭੀ ਧੌਕੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਪੱਤੋਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਦੀ ਭੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਨੇ ਸੱਚਾਈ ‘ਤੇ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਜੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਬਿਰਥਾ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ

ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਪ ਚਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਹੱਦੋਂ ਪਰੇ ਦੁਖ ਉਠਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਭੋਰਾ-ਭੋਰਾ ਤਾਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਆਪ ਪੜ੍ਹ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਰੇਸ਼ਾਹੀ ਬੋਰਕੇ ਫਰਮਾਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਕ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਵਕੀਲ ਤਕ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਛੋਹਣਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ। ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚਲੇ ਵੀਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਘੇਰੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਅਨੇਕ ਮਾਮਲੇ ਬੀਤੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਆਪ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹੋਗੇ।

ਚਾਲਬਾਜ਼ੀਆਂ

ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੇ ਉਤਰਨ ਤੋਂ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਤਾਰ ਦਿਆਂਗਾ, ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਪੈਰ ਤਕ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਸ਼ਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਸੌ ਦੇ ਲਗਭਗ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਫੇਰ ਇਕ-ਇਕ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁੱਛਗਿਛ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ-ਇਕ ਮੁਸਾਫਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿਛ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਰ ਪਾ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਨੱਕ ਵਿਚ ਜਾਨ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਆਪੇ ਹੀ ਧੱਕੇ ਖਾ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਨਾਲੇ 4 ਜੂਨ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤਾਰਨ ਦੀ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਤਾਰੀਖ ਸੀ, ਉਧਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਫੀਸ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਸ ਡਾਲਰ ਪੈਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ ਦਾ ਹੀ ਸੌ ਡਾਲਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਜਹਾਜ਼ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆ ਲੱਗਾ ਤੇ ਛੇ ਸੌ ਚੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਵਕਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਰੰਜ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਨੇਤਰ ਲਾਲ ਕਰਕੇ ਬਿਟਰ-ਬਿਟਰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਤੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਵਰਤਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਚਿਹਰੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੇਰ ਜ਼ੁਆਨ ਇਸ ਨਿਰਾਦਰੀ ਤੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀਣੇ ਹੋ ਕੇ ਪਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਕਤ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿਛ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਬਸ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਇਸ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਕਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਆਉ, ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਕਰਾਂਗੇ।

ਜਹਾਜ਼ ‘ਤੇ ਗਾਰਦਾਂ

ਇਸ ਵਕਤ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਭੀ ਵਧੀਕੀ ਝੱਲਣੀ ਅੱਖੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚਲੇ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਇਥੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਚਲੋ ਜਾਵੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਫਸਾਦ ਤਕ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਕਤ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੁਪਰਡੰਟ ਚੀਫ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਫਸਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚਲੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦਾ ਰੋਹ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਰਦਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਤਕ ਕੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗਾਰਦਾਂ ਝਟਪਟ ਤਪੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਡਰ ਨਾਲ ਹੀ ਛੋਟੀਆਂ ਬੋਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪਹਿਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਕੰਢੇ-ਕੰਢੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਝਲਕ

ਮੀਲਾਂ ਤਕ ਦੇ ਝਾਕੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦੇ ਹੁਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਧੁੱਪ ਦੇ ਚਮਕਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਮੜਕ ਨਾਲ ਝੂਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਨੀਪਿਗ ਵਰਗੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁਲ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਰਸਾਨਾਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਨਿਆਗਰੇ ਵਰਗੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਝੀਲਾਂ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਦੌੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਮੰਟਰੀਆਲ ਵਰਗੇ ਦੀਪ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗਹਿਮ ਗਹਿਮ ਹੈ। ਇਲਮ, ਅਕਲ, ਵਪਾਰ ਤੇ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੇ ਫੁਹਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਲੋਕ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ।

ਗੱਲ ਕੀ, ਗਰਮੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੁਲ ਕੈਨੇਡਾ ‘ਤੇ ਜੋਬਨ ਹੈ। ਹਿਲਜੁਲੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਸਿਆਲ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਲਈ ਕਰਤੀ ਤੋਂ ਕਰਤੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਵਾਏ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਭਾਗ ਸੁਸਤਾਂ ਤੇ ਗਾਫਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਵਕਤ ਵਿਹਲਾ ਰਹਿਣਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਨਾਲੋਂ ਅਗਲੇ ਈਸਟ ਦੇ ਸਭ ਸੂਬੇ ਚੰਗੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਰੌਣਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਥੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਰੀਅਲ ਸਟੇਟ ਦੇ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਤਰੱਕੀ ਕੁਝ ਰੁਕ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਨੇਕ ਗੋਰੇ ਅਗਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਭਰਾ ਭੀ ਢਿਲ ਜਾਂ ਸੁਸਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦੇਈਏ ਕਿ

1910ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰੇਅਰੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ

ਸੋ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਇਕ ਹੋਰ ਜੱਥਾ ਕਮਰ ਕਸਾ ਕਰਕੇ ਈਸਟ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲ ਛਿੱਤ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਭਰਾ ਤਿਆਰੀ ਕਰੇ, ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਥਰੂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਕੇ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਆਪ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਵੀਰ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਰੇਲ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰ ਵਾਂਗਰ ਟਿਕਾਣੇ ‘ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਸ ਭਰਾ ਨੂੰ ਭੀ ਇਸ ਵਕਤ ਕੰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਹੀ

ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸੱਚਾਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਘਾਟ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪਚੱਤਰ ਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤੀਹ ਕਰੋੜ ਕੌਮ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸਗੋਂ ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਜਕੜੀ ਪਈ ਹੈ। ਜੋ-ਜੋ ਕਸ਼ਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੌਮੀ ਕਸ਼ਟ ਹਨ। ਡਾਢੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨਿਆਏ ਭਰੀਆਂ ਕੁਚਾਲਾਂ

ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਫੇਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਵਲ ਗਹੁ ਕਰੋ। ਕਿਰਸਾਨਾਂ ਕੰਮ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਟਿਕ ਟਕਾਈ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਚੀਨੇ ਇਸ ਹੀ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਬੇਖਤਰ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਚਲੇ ਜਾਉ, ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਚੀਨੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤ ਤੇ ਫਾਰਮ ਦਿਸਣਗੇ। ਇਸ ਸਾਲ ਜਾਪਾਨੀਆਂ ਨੇ ਪੋਰਟ ਹੈਮੇਡ ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਫਲ-ਫਰੂਟਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਫਾਰਮ ਆਬਾਦ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕੰਮ ਸਾਂਝੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਪਾਨੀ, ਕੰਮਕਾਰ ਦੀ ਬੁਝ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭੀ ਵਿਹਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਖੇਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਰੀਅਲ ਸਟੇਟ ਦੇ ਜੂਏ ਦੇ ਝਲਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਮਤੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਰੀਬ-ਕਰੀਬ ਖਤਮ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਅਨੇਕ ਗੋਰੇ ਫਾਰਮ ਲੈ ਕੇ ਬੀਜ ਬਜਾਈ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਠਹਿਰੇ ਰਹੇ, ਅਗਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲ ਹਿਲੋ। ਪੇਰਅਰੀ (ਪਰੇਅਰੀ- ਪੱਛਮੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਖੇਤਰ) ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਕਣਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਚਲ ਕੇ ਫਾਰਮ ਲਵੋ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਵਸੋ। ਇਕ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦਾ ਅਖਬਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਲਕੜੀ ਦੀਆਂ ਮਿਲਾਂ ਵਿਚ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗੋਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਸੱਚ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਬਕ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਝਟਪਟ ਸਭ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫਾਰਮਾਂ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਟਿਕ ਜਾਣ। ਇਸ ਵਕਤ ਖੇਤੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹ ਜੁਗਤਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲੱਭੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਝ ਤੇ ਅਨਜਾਣਤਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਰਸਾਨ ਬੇਅੰਤ ਘਾਟੇ ਤੇ ਤੋਟੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਆਪ ਹੱਥੀ ਵਰਤ ਕੇ ਸਿੱਖਣਾ ਹੈ ਤੇ ਫਾਰਮਾਂ ‘ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿਕ ਕੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਬਹੁਤ ਇਲਮਦਾਰ ਕਰ ਸਕੋਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਵਸਿਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਇਹ ਇਕ ਟਿਕਾਈ ਹੀ ਕਰੇਗੀ। ਮੈਂ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਵਿਚ ਇਕ ਚੀਨੇ ਬੁੱਢੇ ਕਿਰਸਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਬੇਟਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਐਮ. ਏ. ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਚੀਨੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਬੇਹੱਦ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਚੀਨ ਦੇ ਸਗੋਂ ਵਿਚ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਉਸ ਕੌਮ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਜਿਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਉਚਤਾ ਦਾ ਚਰਚਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਘਰ ਉਹ ਤਾਂ ਹੀ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਟੱਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਜਰਮਨੀ, ਜਾਪਾਨ ਆਦਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਲਮ ਦੀ ਪੱਥਰੀ ‘ਤੇ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਚੀਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਾਰਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਬੜੀ ਹੀ ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀ ਦਾ। ਇਹ ਜੁਗਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੀਨ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਇਲਮ ਦੀਆਂ ਗੱਠੜੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਖਿਲਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰੋ! ਆਪ ਲਈ ਭੀ ਇਹ ਹੀ ਮੌਕਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਸ ਹੀ ਕੰਮ ਲਈ ਆਏ ਹੋ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰਮਾਂ ‘ਤੇ ਟਿਕ ਜਾਉ। ਕਮਾਈਆਂ ਕਰੋ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗਾਉ। ਕੁਝ ਆਪ ਸਿੱਖੋ, ਕੁਝ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸਿਖਾਉ। ਘਬਰਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕੀਤੀਆਂ ਹੀ ਫਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਖੇਤਾਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਵਲ ਗਹੁ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਇਕ ਜਾਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਤੇ ਕੌਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਲਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਇਥੇ ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅੱਜ ਹੀ ਪੰਜ-ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਬਦੇਸ ਤੋਂ ਪਰਤਿਆ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਪਹਿਲੀ ਖਬਰ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਗਈ ਹੋਣੀ ਦੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦ ਢਲੇ ਸਿੱਕੇ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ। ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਉਹ ਸਗਵੇਂ ਦਾ ਸਗਵਾਂ ਉੱਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ! ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਵੀਹ-ਪੱਚੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿਛਾਂਹ ਪਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਮਗਰੋਂ ਜ਼ਰਾ ਸੁਸਤਾਉਣ ਦੇ ਜਤਨ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗਰਮ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਧਮਕਿਆ। ਉਹ ਭਰਿਆ-ਪੀਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ।

“ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣਾ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਾਲਜੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਕਿਸੇ ਦਫਤਰ ਜਾ ਵਤਾਂ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਲਮ ਘਸਾਈ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਇਹ...।” ਉਹ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਉਹ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਘੋਲ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਤੱਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਗ ਧੁਖਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਇਹ ਅੱਗ ਭਖਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਅੱਜ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਕਿਸੇ ਕਾਮਰੇਡ ਦੇ ਘਰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੈ। ਕਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਹੜਤਾਲ ਹੈ। ਕਦੇ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਵਧੇ ਕਿਰਾਇਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਮੂਹਰੇ ਹੁੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਵਿਚ ਸੱਟਾਂ ਵੱਜੀਆਂ। ਉਹ ਇਸ ਘੋਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਖੁੰਭਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਘਰ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਹਦਾ ਪਿਓ ਬੋਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲਾ ਕਿਸਾਨ ਸੀ। ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹ ਹਿੱਸੇ-ਠੋਕੇ ਉੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਵਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਜੀਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਔਖਾ-ਸੋਖਾ ਹੋ ਕੇ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਐਮ.ਏ. ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਘੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਹਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਪਰਗਟ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਉੱਤੇ ਜਾ ਲਗੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਆਸਰੇ ਦੇਵੇਂ ਨਿੱਕੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਜਾਣਗੇ।

ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਹਰ ਬੋਝ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਹੋਰਨਾਂ ਹੀ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਸੀ। ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਾਥਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਡੌਲੇ ਫਰਕਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਨੌਕਰੀ ਕਰਨੀ, ਕੇਵਲ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਲਈ ਜਿਉਣਾ ਉਹਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲ ਲਗਦਾ ਸੀ। ‘ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਕਰੋ, ਵਿਆਹ ਕਰੋ, ਬੱਚੇ ਪਾਲੋ ਅਤੇ ਮਰ ਜਾਓ’, ਉਹ ਸੋਚਦਾ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੱਖੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਫ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਸਾਨ ਦਲ ਦਾ ਹੋਲ-ਟਾਈਮਰ ਬਣਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਲ-ਟਾਈਮਰ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਦਲ ਦੇ

ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ

ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਯਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਇਆਂ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਥੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ 3 ਮਹੀਨੇ ਰਹਿ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਡਿੱਗਦੀ ਸਿਹਤ ਕਾਰਨ ਉਦੋਂ ਸਲਾਹ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਏਗਾ ਪਰ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜਦੇ ਸਾਰ ਉਹ ਸਾਥੋਂ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਇਉਂ ਅੱਧ-ਵਾਟੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਢਾ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ! ਉਹਦੀ ਯਾਦ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਐਤਕੀਂ ਉਹਦੀ ਲਿਖੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ’ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਅੰਦਰ ਉਹਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਮਚਲਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਤਾਂਘ ਖੂਬ ਫੜੀ ਹੈ। -ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸੁਫਨੇ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪ ਅਸਹਿ ਬੋਝ ਬੋਲੇ ਨੱਪਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕੋ ਲਿੱਲੂ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਓਦਣ ਵੀ ਉਹ ਇਸੇ ਗੱਲੋਂ ਪਿਉ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ।

“ਕਿਸਾਨ ਦਲ ਦਾ ਕੰਮ ਤੂੰ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ?” ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸੁਝਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਚੰਗੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

“ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਕਿਸਾਨ ਦਲ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨੀ ਇਸ ਬੁਰਜ਼ੁਆ ਸਿਸਟਮ ਦੀ।” ਉਹਨੇ ਚਿੱਥ ਕੇ ਕਿਹਾ। “ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ? ਬਾਪੂ ਤੇਰਾ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿੰਦਾ। ਤੇਰੇ ਨਿੱਕੇ ਭਾਈ ਅਜੇ ਕਾਸੇ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ। ਤੇ ਤੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆਂ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ। ਕੁਝ...।”

“ਤੂੰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕਦੇ?” ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਟੋਕ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। “ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਮੈਂ ਕਾਹਦੀ ਖਾਤਰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ? ਤੇਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ‘ਚ ਐ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ, ਪਿਓ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ?” ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ ਪਰਤ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਿਉ-ਪੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਦਾ ਬਾਪੂ ਕਾਮਰੇਡ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਾਮਰੇਡ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਗਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਦਲ ਦੇ ਵੀਹ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਆਇਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਵੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਕਿੰਨਾ-ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬੈਠੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

“ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਜੱਖਣਾ ਪੁੱਟ ਕੇ ਰਹਿਣੈ। ਨਾ ਇਹਨੇ ਘਰ ਦਾ ਰਹਿਣੈ, ਨਾ ਘਾਟ ਦਾ।” ਉਹਦਾ ਪਿਉ ਕਈ ਵਾਰ ਬੈਠੀ ਢਾਣੀ ਨੂੰ ਖਿਝ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ।

“ਬਾਪੂ, ਜੇ ਇਹਨੂੰ ਜੱਖਣਾ ਪੁੱਟਣੀ ਆਂਹਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜੱਖਣਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪੁੱਟੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ... ਇਹ ਤਾਂ ਹੀਰਾ ਐ ਬਾਪੂ ਹੀਰਾ...।” ਕਾਮਰੇਡ ਸਿੰਘ ਮੋੜਾ ਦਿੰਦਾ।

“ਹੀਰਾ ਐ ਇਹ ਆਬਦੀ ਮਾਂ ਦਾ..., ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਵੈਰ ਮੁੱਲ ਲਿਆਂਦਾ। ਕਦੀ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਮਗਰ ਡੁੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲਊ, ਅਖੇ ਪੰਚੈਤ ਦੇ ਪੈਸੇ ਖਾ ਗਿਆ। ਕਦੀ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਜਾਊ, ਅਖੇ ਉਹ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਐ। ਮੈਂ ਆਹਨਾਂ, ਭੜ੍ਹਾਇਆ, ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰ ਆਬਦਾ। ਅਖੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਿਆਉਂ! ਤੂੰ...।” ਉਹ ਕਈ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਾਮਰੇਡ ਸਿੰਘ ਦਿੰਦਾ।

ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਪੂ ਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹਿਸ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤੀ ਭਖ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਆਖਰੀ ਤੌਰਾ ਝਾੜਦਾ, “ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰਾ ਹੋਏ ਮੁਰੱਬੇ। ਪਿਓ, ਭਾਈ ਘੁਲਦੇ ਆ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ। ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਐ ਖੁੱਲ੍ਹ ਲੀਭਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ। ਸਾਡਾ ਕੁੱਲਾ ਕਿਉਂ ਫੁਕਦੈ?” ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਇਕਦਮ ਤੈਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ, “ਸਾਡੇ ਨਾ ਵਤਿਆ ਕਰ, ਬਸ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ

‘ਕੇਰਾਂ...।’

ਕਾਮਰੇਡ ਸਿੰਘ ਅੱਗੋਂ ਹੱਸ ਛੜਦਾ। ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਲਗਦਾ, “ਬਾਪੂ ਦੀ ਤਾਂ ਆਦਤ ਐ। ਆਪੇ ਬੋਲ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਊ।” ਤੇ ਉਹ ਸੱਚ ਹੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ।

ਅਜੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਖਹਿਬੜ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਉਹ ਓਦਣ ਦਾ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਚੁੱਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਓਦਣ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਆਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਪੂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਨ ਮਾਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵੀ ਕਰੀ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਹੋਲ-ਟਾਈਮਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ...।

ਪਰ ਜਦੋਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਗਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸਿਹਤ, ਘਰ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ, ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜ਼ੇ, ਨਿੱਕਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਉਤਾਂ-ਬੁਤਾਂ ਗਿਣਾਈਆਂ ਤਾਂ ਕਾਮਰੇਡ ਸਿੰਘ, ਪਰਗਟ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੋਲ-ਟਾਈਮਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਵਰਜ ਵੀ ਲਿਆ ਸੀ।

ਐਮ.ਏ. ਮਗਰੋਂ ਬੀ.ਐੱਡ. ਕਰਕੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਹੋਲ-ਟਾਈਮਰ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ ਦਾ ਕੰਡਾ ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਚੁਭਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹਨੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਲਗਦਾ

ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਅਜਾਈਂ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਤੇ ਫੇਰ ਇੰਜ ਹੀ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਧੂੜ ਵਿਚ ਸਾਲ-ਡੋਢ ਸਾਲ ਦੀ ਵਿੱਥ ਨਾਲ ਬਾਪੂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਖਪ ਗਏ। ਨਿੱਕੇ ਦੇਵੇਂ ਬੀ.ਏ. ਕਰਕੇ ਕੰਮਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾ ਲੱਗੇ।

ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਘਰ-ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਵਿਚ ਏਨਾ ਖੁਭਿਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਚਿਰ ਤਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਕੰਮ ਉਹ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉੱਤੇ ਝੂਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕੱਲਾ ਬੈਠ ਸੋਚਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਲਗਦਾ, ਉਹ ਫਜ਼ੂਲ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਅਉਧ ਬਿਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਬਾਪੂ ਉੱਤੇ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੁਛਦਾ, “ਸੁਣਾ ਕਾਮਰੇਡਾ ਕੀ ਹਾਲੇ-ਵਾਲੇ ਆ?” ਤਾਂ ਉਹ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ, “ਮਰ ਗਿਆ ਕਾਮਰੇਡ!” ਤੇ ਅਗਲਾ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।

ਜਦੋਂ ਮੁੰਡੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਉਡਾਰ ਹੋਏ, ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪੂਰੀ ਤਨਹੇਰੀ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਘਰ ਵਿਚ ਫੇਰ ਮਹਿਫਿਲਾਂ ਜੁੜਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਫਰਕ ਏਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿਮਾਗੀ ਜੁਗਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਸਟਰ ਵੀ ਮਹਿਫਿਲਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀਆਂ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬੁੜ੍ਹ ਦੀਆਂ, ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ, ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀਆਂ, ਮੋਗੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀਆਂ

ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਤੌਤਾ ਗਰਮ-ਦਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਟੁੱਟਦਾ।

“ਬਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਪਿਰਿਟ ਦੀ ਤਾਂ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ, ਪਰ ਗੱਲ ਐਂ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ।” ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ।

“ਹਾਂ, ਜਮਾਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਤਾਂ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਐ ਤੇ ਇਹਦੇ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਐ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ...।”

“ਕੀ ਕਿਹੈ ਮਾਰਕਸ ਨੇ?” ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਅਗਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਟੁੱਕ ਕੇ ਪੁਛਦਾ। “ਜਦੋਂ ਲੋਟੂ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਕੀ ਲੋਕ ਜਾਗਣਗੇ ਨਹੀਂ? ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਵਾਲੀਏ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਲੋਕ ਅਸ-ਅਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਉਠੇ? ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆਂਹਦਾ, ਸਾਡੇ ਵਾਲੇ ਵੀ ਇਹੀ ਰਾਹ ਅਪਨਾਉਣ। ਪਰ ਮੈਂ ਪੁਛਦਾ, ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਕੀਤਾ ਕੀ ਐ ਕਿਸਾਨ ਦਲ ਨੇ? ਕਦੀ ਮੋਗੇ ਮੁੰਡੇ ਮਰਵਾ ਲਏ, ਕਦੀ ਕਿਤੇ। ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਿਆ, ਪਰ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ‘ਚ। ਬੱਸ ਇਹੀ ਇਕੋ ਰਾਹ ਐ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ...।” ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ।

ਬਹਿਸ ਭਖ ਜਾਂਦੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਗਰਮ-ਦਲੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ, ਅਗਲੇ ਪਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਰਾਬੀ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਕਾਮਰੇਡ

ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ “ਮੇਰੀ ਨਿੱਜੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਰਾਹ ਠੀਕ ਐ” ਦੀ ਰੱਟ ਲਾਈ ਰਖਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੱਗੇ-ਝੱਗ ਹੋਏ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਲਈ ਉਹਦੇ ਮੁੰਡੇ, ਵੱਡਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਸੰਗਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪਿਓ ਦਾ ਪੱਖ ਹੀ ਪੂਰਦਾ।

ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਗਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਪਿਉ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉਹ ਚਾਅ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ।

ਤੇ ਫੇਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਵਧੇ ਕਿਰਾਏ ਵਿਰੁਧ ਹੋਏ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ ਉਹਦੇ ਦੇਵਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਦੋ ਦਿਨ ਅਤੇ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਸੱਦਦ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਗਰਮ-ਦਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਪੁਛਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਰੋਹ ਦੀ ਜਵਾਲਾ ਮਘ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਗਰਮ-ਦਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਚੁਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਰਾਹ ਨੂੰ ਉਹ ਚਾਹੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ

ਸਨ ਸਮਝਦੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਸੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਕੰਬ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਚਿਤਵਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਚੱਕਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਡਿਗਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਬੋਹੋਸ਼ੀ ਜਿਹੀ ਛਾ ਜਾਂਦੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨੇ ਬਬੇਰੀ ਵਾਹ ਲਾਈ, ਪਰ ਦਰਿਆ ਤਾਂ ਵਹਿ ਤੁਰਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੋਝਿਆਂ ਕਦੇ ਮੁੜਦਾ ਸੀ।

ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਉਘੇ ਗਰਮ-ਦਲੀਆਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਲਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਈ “ਐਕਸ਼ਨਾਂ” ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਓਦਣ ਰਸੂਲਪੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੂਹ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਤੰਗ ਆਇਆ ਬੰਦਾ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਸੰਗਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵਰ੍ਹਾਏ ਗਏ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਸੰਗਰਾਮਪਾਲ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਭਰਾ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਤੜਫ-ਤੜਫ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੇਤਨਾਵਾਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਸਮੇਤ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ-ਨਿਕਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਤਸੱਦਦ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਵਹਿਸੀ ਕੁੱਟ ਦਾ ਅਸਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਲਟਕੇ ਹੋਏ ਭਰਾ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਬਥ ਤੜਫਦੇ ਜਿਸਮਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਕਿ ਉਹ ਅਬਾ-ਤਬਾ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਤੇ ਫੇਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

“ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਨੂੰ ਮਾਰ ਛੱਡਣਾ ਸੀ।” ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਸਦੀ ਹੈ।

“ਫੇਰ ਬਚਿਆ ਕਿਵੇਂ?” ਮੈਂ ਇਕਦਮ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤੜਕ ਕੇ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ।

“ਕਿਵੇਂ ਬਚਣਾ ਸੀ। ਠਾਣੇਦਾਰ ਦਾ ਮੱਥਾ ਡੰਮ੍ਹਿਆ। ਭੈਣ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗਹਿਣਾ-ਗੱਟਾ ਵਿਕ ਗਿਆ। ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਈਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਹਿਸਾਬੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਹੀ ਮਰਿਆ ਵਰਗੇ। ਭੈਣ ਜੀ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ...।” ਉਹ ਦਸਦੀ-ਦਸਦੀ ਅੱਥਰੂ ਭਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਾਮਰੇਡ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਉੱਤੇ ਅੱਧ-ਲੇਟਿਆ ਜਿਹਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਰੁੱਖੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਉਹਦੀ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਗਹਿਰੇ ਹਨੇਰੇ ਛਾਏ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਤੇ ਧੂੜ ਦੀ ਤਹਿ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕਹੇ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਤੱਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੱਲ ਘੂਰ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਇਵੇਂ ਹੈਰਾਨੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਹੀਣ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ। ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਾਕ ਜਿਵੇਂ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਹੋਣ।

ਅੰਦਰੋਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੀ ਹੱਸਦਾ ਹੈ, ਕਦੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੀ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ: ਇਨਕਲਾਬ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਨਕਸਲਬਾਤੀ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ, ਜਮਾਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ!

ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਖਾਲੀ-ਖਾਲੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਫਰਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਬੇਵਸੀ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜੈਪਾਲ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਇਆ 10 ਕੁ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਸਾਬੀ ਜੁਲਫੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੰਪਰਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ, ਇਜਲਾਸ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਥੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਮਿਥੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਟਿਕਾਣੇ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਬੀ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਉਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ, ਹਫਤੇ ਤੱਕ ਅਲੱਗ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਸਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ, ਜੈਪਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਮਾਂ 1970 ਦੇ ਅਗਸਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੱਧ ਸੀ।

ਮੈਂ ਤੇ ਸਾਬੀ ਹਾਕਮ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 5:30 ਕੁ ਵਜੇ ਸਾਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਤੇ ਬਰਤੂ ਰਾਮ ਕੋਲੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਏ। ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦਾ ਘਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਟਕੜ
ਫੋਨ: 91-98151-29130

ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਗਰ ਝੀਲ ਦੀ ਇਕ ਬਾਹੀ 'ਤੇ ਪਹਾੜ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਸੀ। ਸਾਹਮਣੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਘੰਟੇ 'ਚ ਚੜ੍ਹਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਸੂਰਜ ਮਿਟ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਘੁਸਮੁਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਅਗਲਾ ਸਫਰ ਰਾਤ ਪਈ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦਮ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨੇਰੇ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਰੁਕ ਗਏ। ਟਰਾਂਜਿਸਟਰ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਤੇ 6:00 ਵਜੇ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਬੁਲਟਨ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇ। ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸੀ। ਖਬਰ ਸੀ, ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਰੀਕਾਕੁਲਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਆਗੂ ਵੀ. ਸੱਤਿਆ ਨਰਾਇਣਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਮੌਨ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਸਲੂਟ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੋਹਰਲੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਉਪਰ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਲੋਅ ਸੀ ਪਰ ਢਲਾਣਾਂ ਉਪਰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਲੇਟੀ ਪਰਛਾਵੇਂ ਉਤਰ ਆਏ ਸਨ। ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਅਕਸਰ ਇਉਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਾੜ ਉਪਰ ਸਿਖਰਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਪਰਛਾਵੇਂ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਧੁਆਖੀ ਜਿਹੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਕਿਲੋ ਵੇਸਣ ਤੇ ਅੱਧਾ ਕਿਲੋ ਸ਼ੱਕਰਪਾਰੇ ਲੈ ਲਏ। ਬਿਨਾ ਦੁੱਧ ਦੇ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਅੰਦਰ ਸਿੱਟ ਅਸੀਂ ਉਨੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਇਸ ਸੜਕੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ।

ਉਨਾ ਇਥੋਂ 12 ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਸੜਕ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੱਲਦੀ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ। ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਰੋਡੀਆਂ ਪਹਾੜੀ ਠੇਰੀਆਂ ਸਨ। ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਸੁੱਕਾ ਪਹਾੜ ਸੀ ਪਰ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਚਸ਼ਮਿਆਂ ਉਪਰ ਬੋਲੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਕਮ ਇਧਰ ਗੇੜੇ ਮਾਰ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਦਾ ਮੋਟਾ ਮੋਟਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ। ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਦਾ ਇਹੋ ਹੀ ਇਕ ਸਾਧਨ ਸੀ। ਸੜਕ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਉਤਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਸ਼ਾਇਦ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਸੀ। ਚੰਦ ਚਾਨਣੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਰੋੜ੍ਹੇ ਪਹਾੜ ਉਪਰ ਵਿਛੀ ਪਈ ਸੀ। ਚੰਨ ਤੇ ਤਾਰੇ ਨਿੱਖਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਨੀਲਤਣ ਉਪਰੋਂ ਧੂੜ-ਕਣ ਝੜ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਰੂਪਮਤੀ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੰਨਾਟਾ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਜਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੀਡੇ, ਟਿੱਡੇ, ਡੱਡੂ ਆਦਿ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਮਗਨ ਸਨ। ਟਟਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਜੋਬਨ ਦੀ ਦਹਿਕ ਚਾਨਣੀ ਨੇ ਮਾਤ ਪਾ ਰੱਖੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਆਪਣੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਝਿਲਮਿਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਜਲੌਅ ਦੇਖਣ ਤੇ ਮਾਣਨਯੋਗ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਖਾਤਰ ਬੇਫਿਕਰੀ ਤੇ ਫਰਸਤ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਸੜਕ ਮੋੜਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਸੰਸਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗਸ਼ਤੀ ਟੋਲੀ ਨਾਲ ਵਾਹ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਰਾਵੇ ਪੱਖੋਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ, ਪਰ ਬੋਲੀ ਨੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹ

ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਦੀ ਇਕ ਰਾਤ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਟਕੜ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠੀ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਇਸੇ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ-ਸਰਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਝਰੀਟਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਅਰੰਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਦੀ ਇਕ ਰਾਤ' ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਸ ਰਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜੋ ਸਫਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲੰਘੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਿਰੜ ਦੀ ਕਨਸੇਅ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਮੋੜ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਮੋੜ ਤੱਕ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੋਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਬਿੜਕ ਵੀ ਰੱਖਣੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਟੋਟਕਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਗੁੰਗਾਰਾ ਜਾਰੀ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂ ਪਹਿਲੀ ਉਤਰਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ, ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਮੋਹਰਿਉਂ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਵਾਹਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਕੰਨੀ ਪਈ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੀ ਮੱਕੀ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਓਟ ਵਲ ਵਧੇ ਪਰ ਬੰਨਾ ਟੱਪਣ ਲੱਗੇ ਕੰਡੇਦਾਰ ਤਾਰ 'ਚ ਫਸ ਗਏ। ਕਪੜੇ ਛੁੜਾ ਕੇ ਮੱਕੀ 'ਚ ਜਾ ਟੇਢੇ ਹੋਏ। ਟਰੱਕ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਸੜਕੇ ਆ ਪਏ। ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਦਲ ਦੀ ਗਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦੋ ਬੋਲੀਆਂ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਰੁਕੇ। ਬਕਾਵਟ ਝਾੜੀ ਤੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਈ। ਦੋਹੀਂ ਥਾਈਂ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰੀਕਾਕੁਲਮ ਦੀ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ, ਉਸ ਦਾ ਜਨਤਕ ਆਧਾਰ, ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰੇ ਆਗੂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ 'ਤੇ ਛਾਈ ਰਹੀ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ? ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖਰ ਆਗੂ ਸਾਬੀ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਵਿਰਾਟ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਆਧਾਰ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਸਾਡਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਐਸਾ ਹੁਲਾਰਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਖਿਆਈ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਤੋਰ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਮੱਧਮ ਰੱਖੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨੇ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਉਨੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੈਰ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਹਾਕਮ ਕਈ ਵਾਰੀ ਦਿਨੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਵਿਚਰਿਆ ਸੀ। ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਇਧਰੋਂ ਲੰਘਣਾ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਚੁਣਦੇ। ਰਾਤ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੁਆਈ ਸੀ ਕਿ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵੱਖੀ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਢੁੱਕਵਾਂ ਰਹੇਗਾ।

ਬਹਿੰਦੇ-ਉਠਦੇ, ਲੜ ਬੰਨ੍ਹੀ ਮਠਿਆਈ ਨੂੰ ਡੁੰਗਦੇ ਡੁੰਗਦੇ ਤੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਂਦੇ ਅਸੀਂ ਉਨੇ ਦੀ ਫਿਰਨੀ 'ਤੇ ਆ ਚੜ੍ਹੇ ਸਾਂ। ਘੜੀ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦੇ 12 ਵਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਸਿੱਧੇ ਜਾ ਕੇ ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਦੇ ਪੁਲ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਪੈਂਡਾ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਪੁਲ ਉਪਰ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਸੀ। ਪੈਂਡਾ ਭਾਵੇਂ ਛੋਟਾ ਸੀ ਪਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜਾਂ ਟੱਕਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੰਬਾ, ਔਖਾ ਤੇ ਖਤਰੇ ਭਰਪੂਰ ਦੂਜਾ ਰਾਹ ਹੀ ਸਾਡੇ ਰਾਸ ਸੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਹਾਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਰਾਹੋਂ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਰ ਉਹ ਪੈਰ-ਡੰਡੀ ਵਰਗਾ ਰਾਹ ਟੋਹ ਲਿਆ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਚੱਲਣਾ ਸੀ। ਝਾੜੀਆਂ, ਸਰਵਾਤ ਤੇ ਘਾਹ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਇਸ ਰਾਹ ਉਪਰ ਦੋ ਕੁ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਕਾਮਰੇਡ ਹਾਕਮ ਨੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਮੁੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਸਾਹਮਣੇ ਚਰ੍ਹੀ ਤੇ ਮੱਕੀ ਦੀ ਫਸਲ ਜੰਗਲ ਵਾਂਗ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਚਾਨਣੀ ਨਾਲ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਬੰਨਾ ਜਾ ਫੜਿਆ। ਘਾਹ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਮੱਕੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੋਕ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਣਿਆਂ ਉਪਰ ਜਾਗ ਕੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਟਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਠਾਹ-ਠੂਹ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਗੁਲੇਲੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਕੁਝ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਲੋਕ ਇਕ

ਨਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਖੜਕੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਕੇ ਗੋਲੀ ਵੀ ਚਲਾ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੱਕੀ ਦੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਖਦਸੇ ਨੇ ਸਾਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਈ ਬੰਨੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਦੂਸਰੇ ਫੜਨੇ ਪਏ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਚਰ੍ਹੀ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਿਆ। ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਕਰਕੇ ਸੱਪ-ਸਪੂਲੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਖੇਤੀਂ ਵੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਰਾਬਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਜਾਮੇ ਜਰਾਬਾਂ 'ਚ ਦੇ ਲਏ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਬੂਟਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲੱਗੇ ਸਾਂ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੰਡੇਦਾਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਟਕੜ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ।

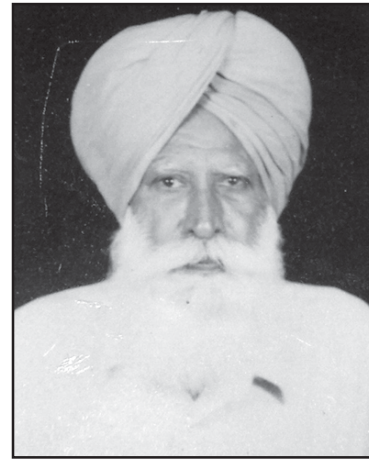
ਵਾੜਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਫਸ-ਫਸਾਈ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕ ਝਾੜੀ ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਵਰਗੇ ਪੱਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਆ ਚਿੱਬਤੇ ਤੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲੜਨ ਲੱਗੇ। ਟਿਕੀ ਰਾਤ 'ਚ ਫਸਲਾਂ 'ਚ ਵੱਜਣ ਤੇ ਚਰ੍ਹੀ ਦੇ ਟਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਰਨ ਦਾ ਖੜਾਕ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੋਹਰੇ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦਾ।

ਕਾਮਰੇਡ ਹਾਕਮ ਤਾਰੇ ਦੇਖ ਕੇ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰਾਹ ਲੱਭਣ 'ਚ ਕਾਫੀ ਮਾਹਰ ਸੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਲਝਾ ਲਿਆ। ਤੀਰ ਤੁੱਕਾ ਲਾ ਕੇ ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ। ਧਰੁ ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਉਨੇ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਹੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤੇ ਘੁੰਮ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੋਧ ਪੱਛਮ ਵਲ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਤਿਰਛੇ ਰੁਖ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਨੇ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਵਿਚ ਫਸਣੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾਇਆ। ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਹੁੰਦਾ। ਹਵਾ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਵੀ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਗਲ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਘੱਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਅਖੀਰ ਸਾਡੀ ਸਹਿਜਤਾ ਤੇ ਮਨ-ਇਕਾਗਰਤਾ ਕੰਮ ਆ ਗਈ। ਇਕ ਬੰਨੇ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਜ਼ਰ ਪਈ। ਆਖਰ ਅਸੀਂ ਫਸਲਾਂ ਲੰਘ ਕੇ, ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਦੇ ਰੇਤਲੇ ਮੰਡ ਵਿਚ ਆ ਵੜੇ ਸਾਂ।

ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਬੱਧ ਬੱਧ ਕਰਕੇ ਪੈਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਤੇ ਲੱਗੀ ਰੇਤ ਨੂੰ ਝਾੜਦਿਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦੋਵੇਂ ਕਿਉਂ ਹੱਸ ਪਏ। "ਮਸੀਂ ਯੱਭ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਆਂ ਬਾਈ।" ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ।

ਬੱਧ ਕੇ ਚੁਰ ਹੋ ਗਏ ਸਾਂ! ਨਦੀ ਦਾ ਇਹ ਪਾਸਾ ਉਚਾ ਸੀ ਤੇ ਇਧਰ ਛੰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਰ ਤੱਕ ਚਿੱਟੀ ਰੇਤ ਚਮਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਕਾਹੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਸਨ। ਕਈ ਸਿੱਲ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਬਹੁ-ਨੁੱਕਰੀ ਪੱਥਰ ਪਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਇਕ ਪੱਥਰ ਦੀ ਢੇਹ ਲਾ ਕੇ ਲੱਤਾਂ ਪਸਾਰ ਕੇ

ਠੰਢੀ ਰੇਤ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਪਾਣੀ ਸੀ। ਇਧਰ ਉਧਰ ਲੱਭਿਆ, ਨਾ ਕੋਈ ਚੁਆਟ, ਨਾ ਕੋਈ ਸੀਰ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਟੋਆ ਨਜ਼ਰ ਪਿਆ। ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਰੇਤ ਪੂਟ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੁਆਟ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਗਈ। ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਲਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬੁੱਲ੍ਹ ਤੇ ਗਲਾ ਤਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਦੀ ਵਿਚ ਤਿਲਕਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਅੱਕ ਕੇ ਫਿਰ ਢੇਹ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੋਟਲੀ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ। ਵੇਸਣ ਤੇ ਸ਼ੱਕਰਪਾਰੇ ਮੁਕਾ ਕੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਝੁਲਕਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚੇਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਸਿਗਰਟ ਕੱਢੀ ਤੇ ਕਸ

ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਸਾਬੀ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਓਂ।

ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਫਿਰ ਸਿੱਧੇ ਸਪਾਟ ਰੇਤੇ 'ਤੇ ਲਿਟ ਗਏ। ਇਕ ਜੀਅ ਕਰੇ ਕਿ ਇਥੇ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਈਏ। ਸਵੇਰੇ ਮੂੰਹ ਨੇਰੇ ਤੁਰ ਪਵਾਂਗੇ। ਘੜੀ ਤੜਕੇ ਦੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਵਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜੇ ਅੱਖ ਲੱਗ ਗਈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਵੇਰੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੱਕ ਜਾਗ ਹੀ ਨਾ ਆਵੇ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਵਾਜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਦੀ ਦੇ ਘਾਟਾਂ/ਪੱਤਣਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਗਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਸਨ। ਆਖਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਉਠੀਏ ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇ।'

ਚੰਨ ਚਾਨਣੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਨਦੀ ਦੇ ਘਾਟ/ਪੱਤਣ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ। ਘੋਖਿਆ ਤਾਂ ਨਦੀ ਵਲ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਟਾਇਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਦੱਸ ਗਏ ਕਿ ਪੱਤਣ ਇਥੇ ਹੀ ਹੈ।

ਅਗਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪਾਣੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਨਦੀ ਨੱਕੋ ਨੱਕ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਲਾ ਕੋਈ ਰੱਸਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਸੋਟਾ। ਪੱਥਰ ਲੱਭਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਪੱਥਰ ਨਾ ਮਿਲਣ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋ ਦੇ ਪੱਥਰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਾ ਡਿੱਗੇ, ਜਿਥੇ ਡਿੱਗੇ ਉਥੋਂ ਗੜ੍ਹਦ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਜੋ ਦੱਸ ਗਈ ਕਿ ਇਥੇ ਡੂੰਭ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਡੂੰਘਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਾਹੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਜੁੰਡਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪੁੱਟ ਲਏ। ਜੁੰਡਾਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਸਾਰਾ ਰੇਤਾ ਵੀ ਚਿੱਬਤਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੈਮਰਬਰੇ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਗਏ ਹੀ ਨਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ।

ਡੂੰਘਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਦੀ ਦੀ ਛੱਲ ਸੀ। ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਦੀ ਛੱਲ ਬੜੀ ਬਦਨਾਮ ਹੈ। ਨਦੀ ਦੂਰ ਪਹਾੜਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਪਾੜਾ ਛੋਟਾ ਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਫਤਾਰ ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਦੂਰ ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ 5-6 ਫੁੱਟ ਉਚੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਛੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗੱਡੇ, ਬਲਦ ਤੇ ਊਠ ਜਿੱਥੇ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਵੀ

ਰੋੜ੍ਹ ਲਿਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਂ ਨਦੀ ਨੂੰ ਜੇ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਬੱਦਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿਸੇ। ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਰਾਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਛੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਸੀ ਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ।

ਫਿਰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਦੇਖੀ ਜਾਊ, ਪੁਲ ਵਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਪੱਤਣ ਤੋਂ ਡੇਢ ਕੁ ਮੀਲ ਸੀ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਜਗਦੇ ਬਿਜਲੀ ਲਾਟੂ ਦੂਰੋਂ ਦਿਸਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਉਪਰ ਨੂੰ ਤੁਰੇ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਸੀ-ਸਵਾਂ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਪੋਟਲੀ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਪਰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅੜਾ ਕੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ। ਹਾਕਮ ਮੋਹਰੇ, ਮੈਂ ਮਗਰ। ਉਹਦੇ ਖੱਬੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸੱਜੇ ਦੀ ਕਰੰਘੜੀ ਬਣ ਗਈ। ਤੈਅ ਸੀ ਕਿ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਅ ਕਾਰਨ ਪੈਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਧਰਨਾ, ਸਗੋਂ ਦੱਬ ਕੇ ਘਿਸਰਾ ਘਿਸਰਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨਾ ਹੈ। ਨਦੀ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਵਗਦੇ ਵਹਿਣ ਦਾ ਪਾੜ ਕਰੀਬ ਵੀਹ ਕੁ ਗਜ਼ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਪਾੜ 'ਚ ਪਾਣੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਵੜਦੇ ਸਾਰ ਪਾਣੀ ਛਾੜੀ ਤੱਕ ਆ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਆਉਂਦੇ ਪਾਣੀ ਵਲ ਤਿਰਛਾ ਰੁਖ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪੈਰ ਘਿਸਰਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ। ਪੈਰ ਚੁੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਨੰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਸੱਚ ਸੀ। ਪੰਜ ਕੁ ਗਜ਼ ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਗਰਦਨ ਤਕ ਆ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਇਹ ਖਤਰੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਲੱਗੀ। ਅੱਗੇ ਕਿਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਡੁੱਬ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਪੈਰ ਘਿਸਰਾਏ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਪਾਣੀ ਠੋਡੀਆਂ ਛੋਹਣ ਲੱਗਾ। ਕਰੰਘੜੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ। ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਉਧਰ ਮੋੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਿਧਰ ਕੁਝ ਉਚਾ ਤਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਗਜ਼ ਘਿਸਰੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਠੋਡੀਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਛਾੜੀ ਤਕ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੋਹਰੇ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਵੀ 3 ਕੁ ਗਜ਼ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਹ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਗਜ਼ ਵੀ ਸਰ ਕਰ ਲਏ। ਅਸੀਂ ਡੁੱਬਦੇ ਡੁੱਬਦੇ ਤਰ ਨਿਕਲੇ ਸਾਂ। ਇਸ ਪਾਰ-ਪਰਾਈ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਪੰਜ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਰਾਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਡਾ ਗੰਦਾ ਛੰਡ ਸੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ।

ਛੰਡ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਾਲਾ ਤੇ ਭੂਰਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਚਿੱਕੜ ਹੀ ਚਿੱਕੜ। ਇਸ ਮੁਸ਼ਕੀਲੇ ਤੇ ਬਦਰੰਗ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸੱਪ-ਸਪੂਲੀ ਤੇ ਜੋਕਾਂ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਡਰ ਸੀ। ਕਰੀਬ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਇਸ ਛੱਪੜ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਮੰਨਦੇ ਸਾਂ। ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਛੰਡ ਲੰਘ ਕੇ ਟੁੱਟੀ ਭੱਜੀ ਸੜਕ ਜਾ ਚੜ੍ਹੇ ਜੋ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਵੜਦੀ ਸੀ।

ਸੜਕ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਜਾਮਿਆਂ ਤੇ ਬੂਟਾਂ ਤੋਂ ਜੋਕਾਂ ਝਾੜੀਆਂ, ਕੁੱਝ ਚਿੱਕੜ ਛੰਡਿਆਂ। ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਕੁ ਭਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਛੰਨ (ਝੁੰਗੀ) ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਇਕ ਸੰਪਰਕ ਦੀ ਛੰਨ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡਾ ਖੂਹ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਸਾਬੀ ਦਾੜਣ ਕੁਰਲਾ ਕਰਦਾ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਸਮਾਨ ਛੰਨ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਚਾਹ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢ ਕੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਸਣੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੇ। ਨਹਾ ਕੇ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ। ਭੁੱਖ ਬਸ ਕਰਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਅੱਖਾਂ ਉਨੀਂਦਰੇ ਨਾਲ ਲੱਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਉਂ ਹੀ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈਏ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਸੁੱਤੇ ਫਿਰ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਮੋਹਰੇ 10 ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਸਾਡਾ ਸਾਬੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਮੱਕੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਆਇਆ। 14 ਘੰਟੇ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਫਰ ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅੱਗੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਗਿੱਲੇ ਬਸਤਰ ਪਾ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਗਡੰਡੀਆਂ, ਖੱਡਾਂ ਦੇ ਵੱਟਿਆਂ ਤੇ ਝੀਡੇ ਝਾੜੀਆਂ ਗਾਹੁੰਦੇ ਅਸੀਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਫਰ ਮਗਰੋਂ ਜੇਜੋਂ ਨੇੜੇ ਨਿਹੰਗ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਥੇ ਕਾਮਰੇਡ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੁੱਲੇਵਾਲ ਜੈਪਾਲ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਜੈਪਾਲ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਉਦਾਸ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਝਰੀਟੇ ਤੇ ਵਲ੍ਹਪਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਾਬੀ ਜੁਲਫੀ ਉਪਰ ਭੂਮੀਪਤੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬੇਰਹਿਮ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਦਾਸਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਟੱਕਰੀ ਸੀ।

ਕੈਂਸਰ ਨੂੰ ਝਕਾਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ...

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਫੋਰੀ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਆਈ. ਸੀ. ਯੂ. ਵਿਚ ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ ਘਰ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਮੂਲਕ ਰਚਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਛਪਵਾਉਣਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਮ-ਦਿਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਬਣ ਸਕੇ। 12 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਵੀਲ-ਚੇਅਰ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ, ਪਰ ਉਹ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਏ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਟੀਕੇ ਏਮਜ਼, ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਟੀਕੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਢਾਈ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਟੀਕੇ ਲੱਗਣੇ ਹਨ।

ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਗਰਾਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕੈਂਸਰ ਸੰਗ ਸਿਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਜੀਵਨ-ਕਥਾ 'ਕੈਂਸਰ ਨੂੰ ਝਕਾਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ...' ਪੜ੍ਹੀ। ਮਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਸਿੰਘੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਚੇਤ ਅਤੇ

ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੀਦਿਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਆਇਆ। ਬੇਟ ਦੀ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਜੰਮ ਕੇ, ਜਿਹਨ ਅਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਲਾ ਚੀਕਣਾਪਣ, ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਦਾ ਹਾਸਲ। ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਿਰ-ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਉਣਾ, ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਦਾ ਇਸ਼ਟ।

ਯਾਦ-ਜੁਹੇ ਜਦ ਵਿਚਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਜੀਵਨ-ਰੰਗ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਖਰ ਅਤੇ ਨਿਖਰ ਗਿਆ। ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਦਾਇਰੇ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹੋਂਦ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ, ਸੁਹਜਮਈ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਇਕ ਲੰਮੇਰਾ ਤੇ ਕਠਿਨ ਪੈਂਡਾ ਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ 2006 ਵਿਚ ਬੋਨਮੈਰੇ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। 12 ਸਾਲ ਤੱਕ ਜੀਵਨ-ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੇ ਦੈਂਤ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਉਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ ਹਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੌਂਸਲੇ ਦਾ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਤ-ਸਾਧਨਾ ਨੂੰ ਸਲਾਮ।

ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਇਕੱਲਾ ਹੀ

ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸਾਥਣ ਹਰਵਿੰਦਰ, ਬੇਟੇ ਬਾਗੇਸ਼ਵਰ ਤੇ ਲਿਆਕਤਬੀਰ, ਮਾਪੇ, ਭੈਣ-ਭਰਾ ਅਤੇ ਨੇਤਲਿਆਂ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ, ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਮਦਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਰੋਲ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੰਦਾਂ ਦੀ ਪਕਿਆਈ, ਸਚਿਆਈ ਅਤੇ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਦਾ ਕਮਾਲ ਏ, ਕੈਂਸਰ ਸੰਗ ਜੰਗ।

ਇਹ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਜੀਵਨ ਫਲਸਫਾ ਵੀ ਏ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਚਾਰੂ ਨਜ਼ਰੀਆ, ਉਚੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਉਡਾਣ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਦੀ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮਨ ਬਿਰਤੀ 'ਚ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਏ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਲ ਪਲ ਉਤਰਦੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਆਸਣਾ ਜਾਂ ਰਾਤ ਦੀ ਕੁੱਖ 'ਚੋਂ ਉਗਮਣ ਵਾਲੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਨ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ ਏ।

ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਨ-ਦਰੁਸਤੀ, ਮਨ-ਦਰੁਸਤੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਕਲਮ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

-ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਦਮ ਹਵਾ ਜਾਂ ਯਮ ਯਮੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਓਨਾ ਹੀ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਵੇਦ, ਦਰਸ਼ਨ, ਸਾਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਰਨ ਤੱਕ-ਕੀ, ਕਿਵੇਂ, ਕਿੱਥੇ, ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਕੁਝ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੰਤਿਮ। ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ

ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-98148-66230

ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਫਲਸਫਾ ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਫਤਾਂ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ, ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਬੋਲੇ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਨਾਲ ਕਰੀਬ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇੜ ਨਾਲ ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਬੰਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤੀ-ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣੀ ਚਾਲੇ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਸੋਚ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ-ਸੁਖਦ ਅਤੇ ਦੁਖਦ। ਮਨੁੱਖੀ ਜਨਮ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਨਵਜਾਤ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸੁਖਦ ਹੈ ਜਾਂ ਦੁਖਦ, ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਚੁੱਕਿ ਨਵਜਾਤ ਖੁਦ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਭਲਾ ਮੈਂ ਹੀ ਕਿਉਂ?

ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸੁਖਦ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਤਜਰਬਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹੀ ਤਜਰਬਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਤਜਰਬਾ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਸੁਖਦ ਤਜਰਬੇ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਖ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਚਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਜੀਵਨ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਚਾਹ ਕੇ, ਹੁੱਥ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਖਦ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਤੇ ਸਾਡੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਹੱਸਦੇ, ਨੱਚਦੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਢੋਲ ਵਜਾਉਂਦੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਸੁਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਹੈ? ਜਿਥੇ ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਵਸਥਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਅਨੰਦ ਤੇ ਤੀਜੀ ਪਰਮਾਨੰਦ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਰੂਪੀ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਐਸਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਹੈ, ਜੋ ਦੁੱਖ ਉਪਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁਖਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੁਰਨਭਾਂਤ ਬਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ: ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗ਼ਮ ਤੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਮੁਹਾਲ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਭਿੰਜਿਆਂ ਬਿਨ ਤਰ ਸਕੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪੁਰਨਤਾ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਚਾਹੁਣਾ, ਨਾ ਚਾਹੁਣਾ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾਵਾਂ

ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਐਸਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਪਰਨ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਡਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤਿਅੰਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਗਵਾਹਦਾ ਤੇ ਟੁੱਟਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਲਈ ਕਦੀ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਨਹੀਂ! ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ! ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਵਕਤ 'ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਹੌਂਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ, ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਮਝ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤਾਂ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਸਭ ਕਾਸੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਵੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਨਾਲ ਝੱਲਣ, ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਸਪਾਸ, ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ, ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਹਰ ਪਲ ਹੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਫਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖੁਦ ਨਾਲ ਵੀ ਇੰਜ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ! ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਕੇਵਲ ਦੁਸ਼ਰਿਆਂ ਲਈ ਹੀ ਹੈ, ਖੁਦ ਲਈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹਨ ਤੇ ਇਸੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਦੁੱਖ ਵਧੇਰੇ ਝੱਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਨੁੱਖ ਬੀਮਾਰੀ, ਦੁਰਘਟਨਾ, ਮੌਤ, ਮੁਸੀਬਤ ਨਾਲ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਸਵੀਕਾਰਨ ਲਈ ਕਦੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਦਾ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਮਾਣਨ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਚਨਚੇਤੀ ਠਾਹ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰੀ, ਦੁਰਘਟਨਾ, ਮੁਸੀਬਤ

ਜਾਂ ਮੌਤ ਆ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸੱਟੇ ਮਨੁੱਖ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨਕਾਰੀ ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਨ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਫਸੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰਵੱਈਆ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ! ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਸ ਇਕੋ ਹੀ ਸਵਾਲ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਭਲਾ ਮੈਂ ਹੀ ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਐਸਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੰਜ ਵਾਪਰਿਆ। ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸਮਤ, ਕਰਮਾਂ, ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਕੋਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੀ ਸਭਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੱਡਮਾਸ ਤੇ ਖੂਨ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇੰਜ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਨਿਤ ਭਲਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੇਰੀ ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਸੁਖਾਵੇਂ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਕਸ਼ਟ ਬੰਬ ਬਣ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਡਿੱਗਿਆ। ਆਖਿਰ ਮੈਂ ਹੀ ਕਿਉਂ? ਭਲਾ ਮੈਂ ਹੀ ਕਿਉਂ?

ਜ਼ਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਜੋ ਹਾਂ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਹਾਂ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਤਫਾਕਨ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਮੌਤ 'ਤੇ ਲੈ ਆਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਹਾਲਾਤ ਸਾਨੂੰ ਕਿਥੇ ਲੈ ਜਾਣ, ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਗੱਲ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦੋਊ ਸਮ ਕਰ ਜਾਣੈ' ਵਾਂਗ 'ਇਹ ਭੀ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਨਾਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਵਕਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਬਿਖੇਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਜੀਰ ਜਾਣ। ਸਧਾਰਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦਿਆਂ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਨਾਲ ਚਲਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਊਰਜਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੰਕਟ ਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ਗਵਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸੋਚ ਤੇ ਊਰਜਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਮਨ ਇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਲਾ ਮੈਂ ਹੀ ਕਿਉਂ!! ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਉਂ? ਜਦ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸਾਡੇ ਮਨੋ-ਜਗਤ 'ਚ ਘੇੜ-ਦੌੜ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਝ ਗਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਡਰ ਜਾਂਦੇ

ਹਾਂ, ਭੈਅਭੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਦਰਿਆ ਦੀ ਮਨਿੰਦ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਾਏਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਚਾਲ ਕਦੀ ਪਹਾੜੀ ਚਸ਼ਮੇ ਵਰਗੀ, ਕਦੀ ਵਾਦੀਆਂ 'ਚ ਸੂਕਦੇ ਦਰਿਆ ਵਰਗੀ, ਕਦੀ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਤਾਂ ਚਲਣਾ ਹੀ ਏ। ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦੀ ਏ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਸਾਡਾ ਰਵੱਈਆ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦੈ ਵਾਪਰਨ, ਸਵੀਕਾਰਨ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੇ ਰਵੱਈਏ 'ਚ 10 ਫੀਸਦੀ ਤੇ 90 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਵਾਪਰਦਾ ਏ, ਸ਼ਾਇਦ 10 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਾਡੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਸਾਡਾ ਰਵੱਈਆ 90 ਫੀਸਦੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਏ। ਜ਼ਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਏ ਕਿ 90 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 10 ਫੀਸਦੀ ਕਿੰਨਾ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਅਗਰ 90 ਫੀਸਦੀ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਬਣਾ ਕੇ ਸਬਰ, ਹਿੰਮਤ, ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ 10 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਲੋੜ ਹੈ, ਹਰ ਪਲ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ, ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦੀ। ਇੱਛਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਭਲਾ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਵੀ ਛੇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਪੱਥਰ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਭਵ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਦੁਰਗਮ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟਕਾਰੀ ਜਾਪੇ, ਆਸ ਬਾਕੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਵਾਸ ਵੀ ਜੁੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਖੇ! ਜੀਵੇ ਆਸਾ, ਮਰੇ ਨਿਰਾਸਾ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਆਏ, ਬੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਪਰ 90% ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਲੱਭਦਾ-ਲੱਭਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖੋ! ਹਾਰ ਮੰਨਣਾ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਲਈ ਮਿਹਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਜੁਝਦੇ ਜਾਣਾ ਸੂਰਮਗਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸੂਰਮਗਤੀ ਹੀ ਰੁਮਾਂਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਲੱਖੀ ਮਾਸਟਰ

ਗੱਲ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਖੀ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸਕੂਲ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲੱਖੀ ਮਾਸਟਰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਸਕੂਲ ਘਰੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਲੰਘ ਕੇ, ਐਥਰ

ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਠੀ ਕੋਲੋਂ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰਕੇ, ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਐਕ (ਨਹਿਰ) ਚਲਦੀ ਸੀ, ਬਸ ਬੋਤੀ ਹੀ ਦੂਰ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਉਹ ਸਕੂਲ ਸੀ।

ਸਕੂਲ ਕਿੰਜ ਦਾ ਸੀ, ਕਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਕੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੌਣ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ-ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਲੱਖੀ ਮਾਸਟਰ ਦਾ ਕੁਝ ਯਾਦ ਜਿਹਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਦ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ

ਸਕੂਲੇ ਛੱਡ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਕੂਲੋਂ ਲੈ ਆਉਂਦੀ। ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੰਜ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕੀ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਦੂਸਰੀ ਜਮਾਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ 1947 ਦੇ ਰੌਲੇ ਪੈ ਗਏ। ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਜਿਨਾਹ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਜੋ ਸੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਗਵਾ ਲਿਆ।

ਲੱਖੀ ਮਾਸਟਰ ਕੁੜਤਾ-ਪਜਾਮਾ ਪਾਉਂਦਾ, ਅਧੜਤ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ, ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ, ਗਰੀਬਤਾ ਜਿਹਾ। ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਮਾੜੀ

ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ। ਉਹ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇੱਕ ਗੜਵੀ ਹੁੰਦੀ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਬਿਠਾਉਂਦੇ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ, ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ/ਕਾਇਦਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ, ਮੈਂ ਕੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ-ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਮਿਟ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਬਸ ਇੰਨਾ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਉਸ ਸਾਹਮਣੇ ਲੱਸੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਗਲਾਸ ਰੱਖਦੇ, ਜੋ ਉਹ ਪੀ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀ ਗੜਵੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਭਰਵਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ।

ਇਹ ਉਸ ਦਾ, ਘਰ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ

ਯਾਦ ਝਰੋਖਾ

ਦਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੇ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਸੀ। ਜੋ ਵੀ ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਸਭ ਵੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਫਿਰ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਲੱਖੀ ਮਾਸਟਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲੱਸੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਯਾਦ ਹੈ।

-ਦਿਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ
diljodh@yahoo.com

ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੀ. ਟੀ. ਵੀ ਸਨ, ਅਕਸਰ ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ,
ਜਾਹਿਦ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਨੇ ਦੇ
ਮਸਜਿਦ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ,
ਯਾ ਵੇਹ ਜਗਹ ਬਤਾ ਦੇ,
ਜਹਾਂ ਪਰ ਖੁਦਾ ਨਾ ਹੋ।

ਚਾਚਾ ਜੀ ਘੁਟ ਕੁ ਪੀਣ ਦੇ ਆਈ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ ਢਲਦਿਆਂ ਉਹ ਗਲੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਆਨੇ-ਦੇ ਆਨੇ ਦੇ ਪਕੌੜੇ ਲੈ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਵਿਚ ਵਲੋਟ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜੀ, ਧੌੜੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨੂੰ ਉਪਰ-ਹੇਠਾਂ ਕਰਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸੀ ਮਾਰਚ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਕੋਈ ਜਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਉਹ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਲਾਉਂਦੇ ਰੋਡੀਓ ਸੁਣਨ ਲਗਦੇ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਡੋਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਖੁਦ ਗੁਲਾਬੀ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਚੌਕੇ ਕੋਲ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅੱਗੇ ਤਿਰਪਾਈ ਡਾਹ ਕੇ ਰੋਟੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ। ਮਦਰਾਸ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੀ. ਟੀ. ਵੀ. ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸ਼ਾਹੀ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਚਾਚੀ ਜੀ ਤੋਂ ਸਿਰਕੇ ਵਿਚ ਲਬਰੇਜ਼ ਮੁਲੀ, ਗੰਢੇ ਆਦਿ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਕਦੇ ਘਰ ਦਾ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਕਦੇ ਕਦੇ ਡੱਟ ਕੁ ਲਵਾ ਦਿੰਦੇ।

ਪਰ ਸਾਡਾ ਨਾਨਾ ਵੱਡਾ ਬੋਤਲ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਡੱਬਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ। ਲੋਢਾ ਵੇਲਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਪੱਕਾ ਨੌਕਰ ਉਸ ਦੀ ਮੰਜੀ ਦੇ ਪਾਵੇ ਕੋਲ ਠੱਰੇ ਦਾ ਅਧੀਆ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਨਾਨਾ ਠੱਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹਰ ਮਹਿੰਗੀ ਬਜ਼ਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ 'ਸੁਖੀ ਸਪਿਰਟ' ਕਹਿ ਕੇ ਲਿੰਦਦਾ ਸੀ। ਹਾੜਾ ਲਾ ਕੇ ਤੇ ਅੰਬ ਦੇ ਅਚਾਰ ਦੀ ਫਾੜੀ ਚੂਸ ਕੇ ਉਹ ਫਟਾ ਫਟ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਲਮਲੇਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਮੰਜੀ ਤੋਂ ਉਹ ਖੁੱਕਣ ਲਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹਾੜਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਠਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਟੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਆਣਾ ਸਮਝਦਾ। ਮਾਮੇ ਤੇ ਮਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਮਦਮਸਤੀਆਂ ਦਾ ਵਧਾਣ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਬੋਤਲਾਂ ਤਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੋ ਨ। ਐਮ. ਏ. ਪੜ੍ਹਿਆ ਮਾਮਾ ਢੇਰ ਸਾਰੀ ਡੱਫਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਮੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਲਗਦਾ ਤੇ ਮਾਸਤਰ ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤਿਤਾਈਆਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਖੀਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਸਾ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਪਈ।

ਪਰ ਕੰਜੂਸ ਭਾਖਾ ਜੀ ਨੇ ਦਾਰੂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਉਲਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸਾਲ-ਛਮਾਹੀਂ ਠੇਕਿਓਂ ਦੇਸੀ ਬੋਤਲ ਲਿਆ ਕੇ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਤਾਲਾਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਫਿਰ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ, ਬੱਸ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁੰਘ ਛੱਡਦੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰ ਵਾਰੀ ਕੋਸਦੇ, "ਸਾਲੀ ਝੱਟ ਹੀ ਮੁੱਕਦੀ ਜਾਂਦੀ, ਸਾਲਿਓ ਤੁਸੀਂ

ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸ਼ਰਬਤ

ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੀਤੀ?"

ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫੜਾਂ ਮਾਰਦੇ, ਬੋਲ ਕੁਬੋਲ ਬੋਲਦੇ, ਮੱਘੇ ਕੱਢਦੇ, ਆਂਢੀਆਂ-ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਡਾਂਗਾਂ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਢਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਲੜ ਤੋਂ ਡਾਢੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ

ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।" ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸੁਰਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸਿਝਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਰਾਬ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸੱਭਿਅਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰ ਸੱਭਿਅਤਾ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਦਵਾਈ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮੌਜ ਮਸਤੀ ਲਈ ਵੀ, ਪਰ ਸੰਜਮ ਵਿਚ

ਨੀਮ-ਧਾਰਮਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਵਾਹਵਾ ਠਕਠਾ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਲੜ ਲੰਬੀ ਹੀ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਢੇਰ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਬ-ਵਿਰੋਧੀ ਪਰਚਾਰਕ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਬੁਨੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ: ਸ਼ਰਾਬ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ, 'ਸ਼ਰ+ਆਬ' ਤੋਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਰਾਬਤ ਅਤੇ ਆਬ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਦੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬਤ ਸੁਝਦੀ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੂਬ ਦਲੀਲ ਲੱਭ ਪਈ। ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਲਪੁਰ ਨੇ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਖਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਅਖੇ, "ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਸਭ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਸ਼ਰ+ਆਬ, ਭਾਵ ਸ਼ਰਾਬਤ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੋਰ ਭੈੜੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਨ

ਰਹਿ ਕੇ। ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਤੀਰਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੂਫੀ ਧਾਰਾ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਚੁਕਾ ਹੈ, "ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਪੀ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਖਾਹ ਕਬਾਬ, ਹੇਠ ਬਾਲ ਹੋਡਾਂ ਦੀ ਅੱਗ।"

ਫਾਰਸੀ, ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬੋਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਘਟ ਨਹੀਂ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਹੀਰ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ,

ਕੇਹੀ ਹੀਰ ਦੀ ਕਰੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਸ਼ਾਇਰ
ਮੱਥੇ ਚਮਕਦਾ ਹੁਸਨ ਮਹਿਤਾਬ ਦਾ ਜੀ।
ਖੂਨੀ ਚੁੰਡੀਆਂ ਰਾਤ ਜਿਉ ਚੰਨ ਦਵਾਲੇ
ਸੁਰਖ ਰੰਗ ਜਿਉਂ ਰੰਗ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਜੀ।...
ਜੰਗ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰੀ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਦਾਰੂ ਵੰਡਿਆ ਜੰਗੀਆਂ ਸੂਰਿਆਂ ਨੂੰ

ਦੇ ਦੋ ਬੋਤਲਾਂ ਕੈਫ਼ ਖੁਮਾਰ ਮੀਆਂ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਪੀ ਸ਼ਰਾਬ ਗੋਰੇ
ਹੋਏ ਜੰਗ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਤਿਆਰ ਮੀਆਂ।
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨੇ ਰੰਗ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ। ਚਿੰਦ, ਜਾਹਿਦ, ਸਾਕੀ, ਜਾਮ, ਸਾਗਰ, ਨੁਕਲ, ਸ਼ਰਾਬਖੋਰੀ, ਸ਼ਰਾਬਨੋਸ਼ੀ, ਮਹਿਫਿਲ, ਸ਼ਰਾਬਖਾਨਾ, ਮੈਖਾਨਾ, ਸੋਫੀ ਆਦਿ ਲਫਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਬਿਨਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਣੇ ਸੀ! ਫਿਰ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਉਕਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਹਾੜਾ, ਠੋਕਾ, ਪਿਆਲਾ, ਬੋਤਲ, ਮੱਟ, ਪੀਣੀ, ਗਲਾਸੀ, ਚੱਕੇ ਚੱਕੇ, ਛਿੱਟ ਛਿੱਟ ਆਦਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਲਾਗੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਲੁਣ, ਅਚਾਰ, ਗੰਢਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਘੱਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਉਪਯੋਗ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਡੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੇ ਆਖਦੇ ਪਰ ਆਪ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਮਾਰਕਿਟ ਸਣਮਲਾਈ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਜਲੇਬੀਆਂ ਡੁਬੋ ਡੁਬੋ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਕੋੜਾ ਇੱਕੋ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਦੋ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਪਾਸਾ ਹਨ।

ਸ਼ਰਾਬ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਬੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਮਨਘੜਤ ਵਿਉਤਪਤੀ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਸ਼ਰਾਰਤ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਅਰਬੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਬੁਰਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਤਥਾ ਕਥਿਤ 'ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਜੜ੍ਹ' ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਰਾਬ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਫਾਰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਬਦ ਮਦ, ਮਦਿਰਾ ਜਾਂ ਸੁਰਾ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਲੇਖ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਦੌਰ ਹੀ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਮਦ/ਮਦਿਰਾ/ਸੁਰਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਬ (ਸ਼ੀਨ ਨੂਨ ਦਾਲ) ਤੋਂ ਜਿਸ ਵਿਚ (ਕੁਝ ਵੀ) ਪੀਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ 'ਸ਼ਰਬ' ਇੱਕ ਸਮੱਗਰ, ਅਟੁੱਟ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸਮਾਸ ਨਹੀਂ। ਅਰਬੀ ਸ਼ਰਿਬਹ ਦਾ ਅਰਥ ਪੀਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਸਿਗਰਟ, ਹੁੱਕਾ ਪੀਣਾ ਵੀ ਹੈ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਰਥ ਹਨ: ਪਿਲਾਉਣਾ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਾ, ਗਤੁੱਚ ਕਰਨਾ। ਅਰਬੀ ਸ਼ਰਿਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ 'ਪੀਣਾ' ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਡਰਿੰਕ' ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੀਕ੍ਰਿਤ ਅਰਥ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਨਾਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਡਰਿੰਕ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਹਾੜਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਬੀ ਮਸ਼ਰੂਬ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਪੀਤਾ ਗਿਆ, ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈਅ। ਮਸ਼ਰੂਬਾਤ ਰੂਹਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ। ਬਹੁਤੀ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ, ਸ਼ਿਰੀਬ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਅਰਬੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਮਦਿਰਾ, ਦਾਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਫਲਾਂ ਦਾ ਰਸ, ਸ਼ਰਬਤ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ-ਅਲ-ਲੈਮੂਨ ਸ਼ਰੱਬਵੀ ਹੈ। ਮਸ਼ਰੂਬ ਦਾ ਅਰਥ ਪੀਣ ਪਦਾਰਥ; ਪਿਆਉ, ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ (ਚੁਬੱਚਾ, ਫੁਹਾਰਾ ਆਦਿ); ਰੈਸਤੋਰਾਂ, ਰੁਚੀ, ਭੁਸ ਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਲਹਿਰ, ਮਤ, ਸੰਪਰਦਾਇ, ਸਕੂਲ ਆਦਿ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਵਾਜਾ ਗੁਲਾਮ ਫਰੀਦ ਨੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ

ਵਰਤਿਆ ਹੈ, "ਰਿੰਦੀ ਮਸ਼ਰਬ ਸਾਂਗ ਰਸਾਇਆ।"

ਅਰਬ ਖਿੱਤਾ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਗੱਭੇ ਜਿਹੇ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਸ਼ਬਦ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਆਇਆ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਅਰਥ ਕੋਈ ਵੀ ਪੀਣ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਦਿਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਹਿਕਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਗਏ, ਪਰ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਮਿੱਠਾ ਰੁੱਖ ਹੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਅਰਬਾਤ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲੇ ਮਿੱਠੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣੇ ਪੀਣ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਬਿਟ (Sherbet) ਉਹ ਪੀਣ ਪਦਾਰਥ ਹੈ, ਜੋ ਫਲਾਂ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਖੰਡ ਘੋਲ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਸ਼ਰਬਤ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੋਂ ਤੁਰਕੀ ਰਾਹੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ। ਪੈਨਕੇਕ ਤੇ ਦਬੱਲ ਕੇ ਚੋਪਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀਰੇ ਵਰਗੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਤਰਲ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਿਰਿਪ (Syrup) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਤਾਲਵੀ ਦੇ Siropo ਤੋਂ 14ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਚ ਸਿਰੇਪ ਵਜੋਂ ਦਾਖਿਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਿਰਿਪ ਬਣਿਆ। ਸਪੈਨਿਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ Jarabe, Jarope ਅਤੇ ਮੱਧਕਾਲੀ ਲਾਤੀਨੀ ਦੇ Sciroppo ਵੀ ਇਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਹਨ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ Shrub ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਝਾੜੀ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਰੱਬ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਸਿਰਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 17ਵੀਂ-18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਸ ਜਾਂ ਬਰਾਂਡੀ ਵਿਚ ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਸੰਤਰੇ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਛਿੱਲਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕੋਕਟੇਲ। ਅਰਬੀ ਸ਼ਰਬਤ ਹਿਕਮਤ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਉਰਦੂ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਚਮਿਚ ਗਿਆ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਘੁੱਟ; ਦਵਾਈ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵੀ ਹਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੇਵਨ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ/ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਮੌਜ-ਮੇਲੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਏਨੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਰਕਾਰ ਨਹੀਂ।

ਜੀਤਾ ਭਗਤੋਵਾਲਾ ਉਸ ਦਾ ਈਮੇਲ ਹੈ। ਸੁਭਾਅ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪਸਾਰਾ ਗਲੋਬਲੀ। ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵਲਾਇਤ ਵਸਦਿਆਂ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਫਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਤੇ ਆਵਾਸ-ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੈ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਦੀ ਈਲਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਦਕਾ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਲੋਂ 'ਆਰਡਰ ਆਫ ਦੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅੰਪਾਇਰ' ਵਜੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਰਣਜੀਤ ਧੀਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ 1980 ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਲੋਂ ਵਿਉਂਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ।

ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਕੁੱਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ, ਰੁੱਖਾਂ-ਬੂਟਿਆਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਉਪਰੰਤ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ਤੇ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਬਿਰਤੀ ਅਤੇ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਖੁਲੂਮ ਖੁਲ੍ਹੇ ਵਿਚਰਨ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਵੀ ਲਾਈ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਜੈਰੂਸਲਮ ਹਾਲੀ ਦੁਰ ਹੈ' (ਨਵਯੁਗ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਨੇ 325, ਮੁੱਲ 350 ਰੁਪਏ)

ਰਣਜੀਤ ਧੀਰ ਬਨਾਮ ਜੈਰੂਸਲਮ

ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰ

ਰਣਜੀਤ ਧੀਰ

ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋ ਪੈਸੇ ਸੱਚੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ

ਹਾਂਗਕਾਂਗ, ਤੁਰਕੀ, ਮਾਰਕੋਪੋਲੋ, ਰੂਸ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਬਾਈਲੈਂਡ, ਫਲੋਰੈਂਸ ਤੇ ਰੋਮ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵੇਖਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਧਾ-ਪੌਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਰੂਸ ਤੋਂ ਆਏ ਸੱਦੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੱਲ ਤੱਕ ਝੋਰਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਧੀਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਐਨਾ ਕਰਨੀਨਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੁਫਤ ਮੁਫਤੀ ਰੂਸ ਵੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਵਾਲਾ ਰੂਸ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰੀ ਸਦੀ ਦੀ ਝਾਕੀ। ਮਾਸਕੋ, ਕਰੈਮਲਿਨ ਤੇ ਸੇਂਟ ਪੀਟਰਸਬਰਗ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਮੇਤ। ਧੀਰ ਵੱਲੋਂ ਲੈਨਿਨ ਦੇ ਸਮਾਰਕ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ, "ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਦਾ ਹੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਮੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ।

ਠੰਢੀ ਵਾਲੀ ਛੋਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਵੀ ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਕਿੰਟਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਨਹੀਂ ਰੁਕਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਭੀੜ ਹੀ ਏਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਲੇਖਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਿਵੇਂ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਧੀਰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਗਾਈਡ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ-ਗਾਈਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਰਣਜੀਤ ਧੀਰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਚੀ ਵਿਦਿਆ ਦਿਵਾ ਕੇ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜੈਰੂਸਲੇਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰਮਾਨੰਦ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਹਦੇ ਲਈ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਏਨੀ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ।

ਬਾਪ ਰੇੜ੍ਹੀ ਲਾਵੇ ਬੇਟਾ ਮੁਫਤ ਪੜ੍ਹਾਵੇ: ਪਠਾਨਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੋਆ ਦੇ ਰਾਕੀ ਪਾਸ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਟਿਊਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ 12ਵੀਂ ਪਾਸ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਮੁਹਰਲੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਘਰ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ

ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਿਆ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਰਾਕੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਰੇਹਤੀ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਰਾਕੀ ਹੁਣ ਤੱਕ 335 ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ ਉਤੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਾਕੀ ਨੂੰ ਏਸ ਸੇਵਾ ਬਦਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਉਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਸਰਵਿਸ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਮਿਰਜ਼ਾ ਗਾਲਿਬ
ਬਨਾ ਕਰ ਫਕੀਰੋਂ ਕਾ ਹਮ ਭੋਸ ਗਾਲਿਬ
ਤਮਾਸ਼ਾ ਏ ਅਹਿਲ ਏ ਕਰਮ ਦੇਵਤੇ ਹੈ।

**DJ SONI ENTERTAINMENT
& ORANGE FREIGHT**
PROUDLY PRESENTS

TIGHT
SECURITY

COMPLETE
FAMILY EVENT

BABBU MAAN

FIRST TIME IN
CINCINNATI OHIO

SAT 8TH SEPTEMBER @ 7:30 PM

MASON HIGH SCHOOL

6100 MASON MONTGOMERY RD, MASON OH 45040

TICKETS : \$249 - \$149 - \$99 - \$79 - \$59 - \$49

Buy your tickets online : www.Sulekha.com

Tickets also available **All Indian Grocery Stores**

FOR INFO OR SPONSORSHIP CALL :

DJ SONI 513 600 4447 - HAPPY MUNDI 513 816 2636 - LAKHMAN VIRK 513 501 0262 - ANMOL MAVI 513 706 2337

E mail : djsoni718@gmail.com

**LIVE GURBANI FROM
SRI HARMANDIR SAHIB**

PUNJABI MEGA PACK

\$14.99 PER MONTH

FOR 24 MONTHS
Save \$240 over 2 years

CALL OR VISIT YOUR LOCAL RETAILER - WE SPEAK PUNJABI!

GO SATELLITE CITY
530-777-4602

1528 COLUSA HWY STE B, YUBA CITY, CA 95993

SUN WIRELESS
888-350-8005

114-11 101 AVE, SOUTH RICHMOND HILL, NY 11419

dish
AUTHORIZED RETAILER

All offers require credit qualification, 24-month commitment with early termination fee and eAutoPay. **\$240 Savings Offer:** Valid for activation and installation of qualifying new DISH service. Requires subscription to a qualifying American or DishLATINO package in addition to Punjabi Mega Pack. Receive a monthly credit of \$10 for the first 24 months. **Important Terms and Conditions:** Promotional Offers: International programming requires America's Top 120 or higher. Upfront activation and/or receiver upgrade fees may apply based on credit qualification. After 24-month promotional period, then-current monthly price applies and is subject to change. Offer ends 10/24/18. **2 Year Commitment:** Early termination fee of \$20/mo. remaining applies if you cancel early. **Hopper:** Monthly fees: Hopper, \$15; Joey, \$7; Super Joey, \$10. With PrimeTime Anytime record ABC, CBS, FOX and NBC plus two channels. With addition of Super Joey record two additional channels. Watching live and recorded TV anywhere requires an Internet-connected, Sling-enabled DVR and compatible mobile device. **Premium Channels:** Subject to credit qualification. After 3 mos., you will be billed \$60/mo. for HBO, Cinemax, Showtime, Starz and DISH Movie Pack unless you call to cancel. **Installation/Equipment Requirements:** A second dish antenna may be required to view both International and American programming. Free Standard Professional Installation only. Leased equipment must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. **Other:** All prices, fees, charges, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. After 6 mos., you will be billed \$8/mo for Protection Plan unless you call to cancel. Free standard professional installation only. Taxes or reimbursement charges for state gross earnings taxes may apply. Additional restrictions and taxes may apply. © 2018 DISH Network L.L.C. All rights reserved. HBO®, Cinemax® and related channels and service marks are the property of Home Box Office, Inc. SHOWTIME is a registered trademark of Showtime Networks Inc., a CBS Company. STARZ and related channels and service marks are property of Starz Entertainment, LLC.